

SAMENWERKING IN DE STADSREGIO

Effectiviteit van intergemeentelijke samenwerking in het terugdringen van overprogrammering van bedrijventerreinen

Rick Rutgers

Masterthesis Planologie

Faculteit der managementwetenschappen, Radboud universiteit Nijmegen

05-07-2016

Keywords: Bedrijventerreinen, Overprogrammering, Gemeentelijke Samenwerking, Provincie Gelderland, Stadsregio Arnhem-Nijmegen

Voorwoord

Voor iedere masterstudent is het schrijven van een thesis het uiteindelijke sluitstuk van zijn loopbaan aan de universiteit. Het onderwerp voor deze thesis is echter niet altijd makkelijk te vinden. In mijn geval ben ik met meerdere onderwerpen in aanraking gekomen gedurende mijn opleiding. Uiteindelijk kwam ik door toeval uit bij overprogrammering van bedrijventerreinen. De reden hiervoor was het bedrijventerrein 7poort, een nieuw bedrijventerrein in mijn oude woonplaats Zevenaar. Ondanks de grote plannen die de gemeente had toen de bestemming van dit gebied werd vastgesteld, liep de verkoop van de gronden zeer traag, en werd de uitgifte uiteindelijk gefaseerd, als onderdeel van het Regionaal Programma Bedrijventerreinen, ook bekend als het RPB. Hierdoor kwam ik uit op het RPB, en vandaar uit was ik met name geïnteresseerd in hoe de intergemeentelijke samenwerking zou werken.

In dit onderzoek zal aan de hand van bureauonderzoek en interviews worden achterhaald hoe de gemeenten en de provincie samenwerken om overprogrammering van bedrijventerreinen tegen te gaan, en of deze uiteindelijk ook samen dat doel kunnen bereiken. Ik zou graag van deze gelegenheid gebruik maken om alle respondenten die hebben bijgedragen aan het onderzoek te bedanken. Carin Derks van de gemeente Nijmegen, Rene Joosten van de gemeente Heumen, Mathijs Kop van de gemeente Arnhem, Anja van Norel-Hansen van de gemeente Zevenaar, Patrick Sessing van de gemeente Duiven, en Ineke Dibbits en Antoine Burgers van de provincie Gelderland. Zonder hen was dit onderzoek onmogelijk geweest, en was deze thesis nooit geschreven. Ik hoop van harte dat zij ooit profijt zullen hebben van deze thesis, of van enige thesis die hierop voortbouwt. Ten slotte wil ik nog Hans Rutgers bedanken, zonder wiens hulp, goedbedoelde raad en eindeloze geduld deze thesis al lang geleden gestrand zou zijn, net als ikzelf.

Rick Rutgers
Nijmegen,
05-07-2016

Management samenvatting

Sinds het begin van de economische crisis van 2008 is het duidelijk dat er op de grondmarkt en vastgoedmarkt sprake is van een groot overschot. Een van de meest duidelijke aspecten is het overaanbod van bedrijventerreinen. In het geval van bedrijventerreinen is er niet alleen sprake van een overaanbod, ook worden er nog steeds plannen vastgesteld door gemeenten voor nieuwe locaties. Deze overprogrammering wordt in grote mate veroorzaakt door de belangen die de gemeenten hebben bij het uitgeven van bedrijventerreinen. Deze zijn niet zozeer belangrijk voor de gemeenten vanwege de financiële winst op het uitgeven van deze terreinen, maar vanwege de stimulans die deze geven aan de lokale economie en de banen die hier gecreëerd worden. Dit betekent echter dat het economisch principe van vraag en aanbod niet werkt om dit aanbod te sturen. Daarnaast is er vaak sprake van concurrentie tussen nabijgelegen gemeenten. Het beeld bestaat dat als een gemeente niet voldoende ruimte aanbiedt voor nieuwe bedrijven, deze in plaats daarvan zich zullen vestigen in de buurgemeenten, zodat die daarvan zullen profiteren. Dit leidt tot de situatie dat gemeenten ver boven de vraag produceren, om zoveel mogelijk bedrijven naar hun gemeente te lokken.

In Gelderland zijn er de laatste jaren een aantal pogingen gedaan om gemeenten in een regio samen te laten werken om dit probleem collectief aan te pakken. Hieruit kwamen de Regionale Programma's Bedrijventerreinen (RPB) voort, afspraken tussen de gemeenten in vastgestelde regio's van Gelderland. Er zijn echter twijfels of deze samenwerkingen ook effectief zullen zijn om het probleem echt aan te pakken.

In dit onderzoek wordt een antwoord gezocht op de vraag *"In hoeverre is de huidige samenwerking tussen de provincie Gelderland en de gemeenten in de Stadsregio Arnhem-Nijmegen effectief in het afstemmen van de uitgifte van bedrijventerreinen op de vraag naar nieuwe bedrijfslocaties in de Stadsregio over de komende 10 jaar?"* In dit onderzoek wordt specifiek gekeken naar de Stadsregio Arnhem-Nijmegen, om de schaal van het onderzoek klein genoeg te houden dat voldoende aandacht kan worden besteed aan de details van het onderzoek.

Uit het onderzoek blijkt dat het RPB in de Stadsregio Arnhem-Nijmegen grote stappen heeft gemaakt in het terugdringen van overprogrammering, en dat er een serieuze bereidheid is onder gemeenten om mee te werken aan het terugdringen van overprogrammering. Het knelpunt ligt echter bij het schrappen van harde plannen. De financiële verliezen die hiermee gepaard gaan voor de gemeente waarin het plan zich bevindt zijn zeer groot, en geen van de partijen is bereid om deze verliezen op te vangen. Uit onderzoek is gebleken dat het schrappen van een deel van de harde plannen in het gebied nodig zal zijn om overprogrammering volledig op te lossen. Dit betekent dat het RPB niet voldoende is om dit probleem op te lossen.

Uit het onderzoek zijn een aantal verbeterpunten naar voren gekomen voor het RPB zoals het nu bestaat. Zo had een aantal gemeenten opgemerkt dat het RPB niet flexibel is in het veranderen van plannen tijdens de looptijd van het RPB, ook niet wanneer deze veranderingen zouden leiden tot een daling van of gelijk aantal vierkante meters bedrijventerrein als in het oude plan. Een meer flexibele houding zou de gemeenten meer vrijheid geven, en daarmee wat minder terughoudend maken in onderhandeling van bijstelling van het RPB. Ook zou het RPB zich beter kunnen richten op de kwaliteit van bedrijventerreinen, en deze niet alleen beoordelen op kwantiteit. Zowel de vraag als het aanbod zijn niet perfect homogeen, en als dit genegeerd wordt leidt dat tot een inefficiënte verdeling van de te schrappen bedrijventerreinen. De voornaamste aanbeveling is echter dat het nodig is voor de provincie en gemeenten, mits zij serieus zijn in hun ambitie om overprogrammering op te lossen, om een ander instrument te vinden dat het schrappen van harde plannen kan afdwingen. Desondanks is er nog steeds ruimte voor de RPB's, aangezien zij nog steeds effectief zijn in het voorkomen van nieuwe plannen, die de voorraad zouden kunnen vergroten.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 - Inleiding	p. 6
Doelstelling	p. 7
Maatschappelijke relevantie	p. 8
Wetenschappelijke relevantie	p. 9
Onderzoeksvraag	p. 9
Hoofdstuk 2 –Theoretische achtergrond	p. 10
Definities van vraag en aanbod	p. 10
Problematiek van het oude systeem	p. 11
Twijfels bij intergemeentelijke samenwerking	p. 12
Prisoners dilemma	p. 16
Prioriteiten gemeenten	p. 17
Gedachtenexperiment	p. 18
Hoofdstuk 3 - Onderzoeksopzet	p. 21
Conceptueel model	p. 21
Onderzoeksstrategie	p. 22
Operationalisatie	p. 23
Onderzoeksethiek	p. 25
Hoofdstuk 4 - De Stadsregio Arnhem–Nijmegen	p. 26
Overzicht Stadsregio Arnhem-Nijmegen	p. 26
Voortgang RPB	p. 28
Het RPB in beleidsdocumenten	p. 30
Hoofdstuk 5 - Bevindingen uit onderzoek	p. 33
Effectiviteit van het RPB	p. 33
Lastenverdeling van het RPB	p. 34
Relaties tussen gemeenten na invoering RPB	p. 35
Relaties met provincie na invoering RPB	p. 36
Verwachtingen voor de toekomst	p. 37
Hoofdstuk 6 - Conclusies	p. 39
Aanbevelingen	p. 42
Reflectie	p. 43
Bronnen	p. 44

Overzicht van bijlages

Bijlage 1 - interviewonderwerpen

Bijlage 2 - overzicht bedrijventerreinen in de Stadsregio Arnhem-Nijmegen

Bijlage 3 - interview bij de provincie Gelderland

Bijlage 4 - interview bij de gemeente Arnhem

Bijlage 5 - interview bij de gemeente Nijmegen

Bijlage 6 - interview bij de gemeente Zevenaar

Bijlage 7 - interview bij de gemeente Duiven

Bijlage 8 - interview bij de gemeente Heumen

Hoofdstuk 1 - inleiding

Dit onderzoek zal zich richten op het concept van regionale samenwerking, en de mogelijkheden van dit systeem om overprogrammering van bedrijventerreinen binnen een regio tegen te gaan. Op dit moment is er een sterk aanbodoverschot van bedrijventerreinen in Nederland. Hoewel een deel hiervan verklaard kan worden door de recente economische crisis, is er ook een deel ontstaan vanwege structurele problemen.

Een probleem achter dit overaanbod is de concurrentie tussen gemeenten. Nieuwe bedrijventerreinen zijn goed voor de economie binnen een gemeente, leveren extra arbeidsplaatsen op, en mogelijk nemen migrerende bedrijven ook werknemers van elders mee die zich dan in hun gemeente komen vestigen. Het is dus zaak voor elke gemeente om zoveel mogelijk nieuwe bedrijven aan te trekken, en te voorkomen dat huidige bedrijven binnen de gemeente niet vertrekken naar een van de buurgemeenten. Aangezien het aantal bedrijven dat zich in een regio wil vestigen eindig is, levert dit een sterke concurrentie tussen gemeenten op, die zo gunstig mogelijke locatiefactoren voor bedrijven willen creëren. Deze concurrerende gemeenten vormen het overgrote deel van het aanbod van bedrijventerreinen in Nederland. Dit leidt tot een aanbod gestuurde markt, die niet alleen sterk overproduceert, maar ook vaak slecht aansluit bij de wensen van de gebruiker (van der Krabben et.al, 2015).

Een bijkomende factor in deze situatie is de lange ontwikkeltijd van bedrijventerreinen. Om deze reden moeten gemeenten vooruitplannen in hun aanbod. In de meeste gevallen kan voor een regio een redelijke schatting van de groei worden gemaakt, maar is niet duidelijk waar in de regio deze nieuwe aanwas van bedrijven zich gaat vestigen. Veel gemeenten besluiten daarom om bij twijfel meer dan volgens de verwachting nodig is te ontwikkelen, in de hoop dat zij de vraag in hun gemeente kunnen sturen via het aanbod. Dit leidt tot een overaanbod binnen de regio.

Veel mensen verwijzen bij een dergelijke situatie snel naar de overheid, die via beleid de markt moet reguleren om het probleem aan te pakken. Garret Hardin. De bedenker van de "tragedy of the commons", trok in zijn artikel (Hardin, 1978, in Ostrom, 1990) de conclusie dat dit soort problematiek een "leviathan" in de stijl van Hobbes nodig heeft, een buitenstaande actor met de absolute macht om in te grijpen, om de markt te herstructureren naar een kapitalistisch systeem met volledige eigendomsrechten voor alle positieve en negatieve effecten, of "socialisme". Volgens Ostrom is het idee dat de overheid in kan grijpen en de markt in orde kan brengen gebaseerd op een aantal aannames, namelijk volledige beschikbaarheid van informatie, het perfect functioneren van de controles, effectiviteit van de sancties en geen extra kosten voor administratie van al deze processen. Het ontbreken van deze factoren zou effectief beleid tegengaan.

Een andere mogelijke aanpak is samenwerking tussen de gemeenten in een regio, om het probleem gezamenlijk terug te dringen. Volgens Saris, Modder, van Ree en Stamsnijder (2011) biedt een samenwerking op regionale schaal tussen de betrokken gemeenten een goed platform voor dit soort gemeenten. Een belangrijk punt hierbij is het principe van proportionaliteit, het is immers efficiënter om dit soort bovenlokale problemen aan te pakken in de betrokken gemeenten zelf dan om hier de provincie(s) of het Rijk bij te halen.

De Provincie Gelderland is hard bezig om samen met haar gemeenten overprogrammering van bedrijventerreinen terug te dringen. Dit gebeurt aan de hand van de Regionale Programma's Bedrijventerreinen, samenwerkingsverbanden waarin afspraken worden gemaakt onderling en met de Gedeputeerde staten over de confrontatie vraag-aanbod, regulering aanbod, segmentering en herstructurering (www.gelderland.nl, 2015). Deze afspraken zijn met name gebaseerd op de Structuurvisie bedrijventerreinen en werklocaties (2010) en het Convenant Bedrijventerreinen (2010). Deze programma's lopen tot dusver nog zeer goed.

Er is echter een kritiekpunt dat vaak bij deze samenwerkingsverbanden wordt gezet. Het uiteindelijke doel van deze samenwerkingen, het afstemmen van het regionale aanbod van bedrijventerreinen op de vraag, hangt bij deze samenwerkingsverbanden vooral af van de raming van de toekomstige vraag in de regio. Bij de bepaling van de nieuw te ontwikkelen gebieden in de regio spelen vaak echter meer dingen mee dan alleen de wens om een goede afstemming te bereiken. Over de laatste jaren is dan ook duidelijk te zien dat de verwachte vraag die door de provincie Gelderland wordt berekend, en de uiteindelijke afspraken rond het aantal nieuwe hectares nieuw bedrijventerrein ver uit elkaar liggen.

Dit onderzoek zal zich richten op de scheve verhouding tussen deze voorspellingen en de situatie op de markt. Hiervoor zal onderzoek worden gedaan in een van de regio's waar een Regionaal Programma Bedrijventerreinen wordt gehanteerd. De regio die hiervoor is geselecteerd is de regio Stadsregio¹, ook bekend als de Stadsregio Arnhem-Nijmegen. Dit is een van de meest urbane gebieden van Gelderland, en een regio waar de afgelopen jaren veel discussie ontstond rond de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen. Denk hierbij aan de nieuwe Hornbach bij knooppunt Ressen (De Gelderlander, 2013) en het mogelijk toekomstige outlet centrum bij Zevenaar (De Gelderlander, 2015). Gezien de recente strubbelingen is dit de meest logische plek om op zoek te gaan naar fouten in het systeem, en de regio die het meeste baat zal hebben bij een verbetering van deze fouten.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om te achterhalen of de uitgifte van nieuwe bedrijventerreinen binnen de Stadsregio Arnhem-Nijmegen in de komende jaren kan worden afgestemd op de verwachte gebruiksvraag naar deze terreinen tot 2025. Dit houdt in dat moet worden achterhaald wat de verwachte gebruiksvraag is, en of de huidige aanpak, gebaseerd op het Convenant Bedrijventerreinen en vastgelegd in het Regionaal Programma Bedrijventerreinen leidt tot een effectieve afstemming van uitgifte en vraag. In dit onderzoek staat deze laatste vraag centraal. Om dit doel te bereiken is kennis nodig van verschillende terreinen.

Ten eerste zal er moeten worden gekeken naar de huidige verwachtingen voor de vraag naar deze terreinen, en naar het succes van het RPB om het aanbod af te stemmen op deze vraag. Ten tweede moet worden gezocht naar de reden van Provincie en gemeenten om meer bedrijventerreinen uit te geven dan volgens de voorspellingen verantwoord zou zijn. Het is

¹ De Stadsregio Arnhem-Nijmegen had tot eind 2014 een eigen regionaal bestuur. Dit is echter inmiddels opgeheven, en heeft geen invloed op deze thesis. Dit gebied wordt echter nog steeds in veel Provinciale systemen aangeduid als de Stadsregio, waaronder ook de Regionale Programma's bedrijventerreinen.

duidelijk dat hier andere redenen achter zitten dan de economische situatie, en deze zijn waarschijnlijk politiek gemotiveerd. De enige manier om deze te achterhalen, is om het gemeentelijke systeem in te duiken en deze mogelijk politieke doelen te achterhalen. Daarnaast moet worden gekeken naar de toekomstige ontwikkelingen op de markt, om te zien of er in de komende jaren een verandering in de vraag en aanbod naar bedrijventerreinen wordt verwacht. Deze ontwikkelingen kunnen de situatie sterk veranderen, en dit onderzoek zal geen accurate voorspellingen kunnen doen tenzij deze ontwikkelingen goed in kaart worden gebracht. Ten slotte moet de bereidheid van de betrokken partijen worden onderzocht om de eigen doelen op te geven om een betere afstemming in vraag en aanbod op de markt te bereiken. Uiteindelijk komt elke politieke beslissing neer op compromissen, en als er meer rekening gehouden wordt met de aanpak van overprogrammering, zullen andere wensen van de betrokken partijen er onder lijden. Ook zal hierbij worden gekeken naar manieren waarop gemeenten hun verlies kunnen compenseren.

In dit onderzoek zal de situatie van de Stadsregio Arnhem-Nijmegen over de afgelopen zes jaar, de jaren 2010 tot 2015, worden gebruikt voor dataverzameling. Zowel de Structuurvisie Bedrijventerreinen en Werklocaties en het Convenant Bedrijventerreinen werden in 2010 ondertekend, dus vanaf dit moment wordt overprogrammering van bedrijventerreinen als een serieus probleem beschouwd. Het onderzoek zal worden uitgevoerd door middel van verschillende methoden. Aan de ene kant zal een bureauonderzoek worden gebruikt om alle informatie over de verwachte vraag en de gronduitgifte van gemeenten van de afgelopen jaren te achterhalen. Aan de andere kant zullen er diepte-interviews worden gehouden met vertegenwoordigers van de gemeenten en de provincie om de interne beweegredenen en motieven van de verschillende actoren te achterhalen. Hiervoor worden er 6 gemeenten geselecteerd, op basis van grootte, inwoneraantal en de relatieve hoeveelheid bedrijventerrein in hun bezit.

In de rest van dit onderzoek zal de Stadsregio Arnhem-Nijmegen vaak worden afgekort tot Stadsregio. Dit is binnen de provincie de gangbare naam voor het gebied, en wordt in veel documenten aangehouden, zoals het hierboven genoemde Regionaal Programma Bedrijventerreinen. Binnen de context van dit onderzoek kunnen deze termen als synoniem beschouwd worden.

Maatschappelijke relevantie

Ruimte is een eindige hulpbron. Gelderland heeft maar een beperkte grootte, en haar bewoners zullen al hun functies daarbinnen kwijt moeten. Dit is met name van belang in de Stadsregio, waar 740.000 inwoners samen moeten leven (Stadsregio, 2015). Dit betekent dat de regio de ruimte binnen haar grenzen verstandig zal moeten indelen. Op dit moment dreigt er echter overprogrammering van bedrijventerreinen, wat kan leiden tot braakligging van grote delen van de ruimte. Ook hebben deze terreinen een lange levensduur, en is het afbreken en herbestemmen van deze terreinen vaak een kostbare aangelegenheid. Dit maakt het efficiënter voor de betrokken gemeenten en provincie om deze

overprogrammering te vermijden. Helaas lijkt de huidige oplossing van deze partijen niet tot deze conclusie te leiden. Dit onderzoek richt zich op het vinden van een verbetering van het systeem, waarbij er meer aandacht is voor het vermijden van overprogrammering. Dit kan de betrokken gemeenten en provincie uiteindelijk veel tijd, geld en moeite besparen.

Wetenschappelijke relevantie

Er is al veel geschreven over samenwerking tussen actoren en hoe deze samenwerking in de praktijk loopt, maar veel is nog onduidelijk. Gemeentelijke samenwerking is op het moment een populair onderwerp in de planologie en wordt gezien als dé oplossing voor veel huidige problemen, zoals overprogrammering. Het doel van deze thesis is om meer licht te werpen op de interne mechaniek van deze samenwerking, te evalueren in hoeverre gemeentelijke samenwerking het probleem van overprogrammering kan oplossen, en hoe de provincie en gemeenten de effectiviteit van het proces kunnen verbeteren.

Dit onderzoek is met name een test van de verschillende theorieën omtrent samenwerking van individuen en groepen, toegepast op de specifieke situatie van een samenwerkingsverband van een groep Nederlandse gemeenten. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van zowel oudere theorieën die de basis zijn geworden van onze huidige kennis van samenwerkingsverbanden, als nieuwere theorieën die hierop hebben voortgebouwd. Uit de uitkomsten van het onderzoek is af te leiden in hoeverre deze algemene theorieën op deze situatie aansluiten.

Onderzoeksvraag

“In hoeverre is de huidige samenwerking tussen de provincie Gelderland en de gemeenten in de Stadsregio Arnhem-Nijmegen effectief in het afstemmen van de uitgifte van bedrijventerreinen op de vraag naar nieuwe bedrijfslocaties in de Stadsregio over de komende 10 jaar?”

Deze onderzoeksvraag is nader uitgesplitst in de volgende deelvragen.

1. In hoeverre sluit het huidige aanbod van bedrijfslocaties aan op de vraag?
2. In hoeverre voelen de betrokken gemeenten en de provincie de noodzaak van het afstemmen van vraag en aanbod van bedrijventerreinen?
3. Welke veranderingen worden er voor deze markt verwacht in de nabije toekomst?
4. Welke aanpassingen zijn nodig om de betrokken gemeenten en de Provincie te bewegen om het regionale aanbod van bedrijventerreinen beter af te stemmen op de vraag naar nieuwe terreinen?
5. Zijn de wensen van de betrokken partijen verenigbaar?

Hoofdstuk 2 – Theoretische achtergrond

Definities van vraag en aanbod

In deze thesis staan de verhouding van vraag en aanbod van bedrijventerreinen en het begrip overprogrammering centraal. Daarom is het van belang om duidelijk vast te stellen welke definities dit onderzoek zal hanteren

Het aanbod van bedrijventerreinen

De markt voor bedrijventerreinen is een voorraad markt. Deze markt is echter apart, aangezien de enige producent op deze markt de gemeentes zijn. De “productie” van bedrijventerreinen is in dit geval het bestemmen en uitgeven van gronden. Deze productie van de gemeente wordt verdeeld in twee categorieën, terstond uitgeefbare terreinen en niet-terstond uitgeefbare terreinen. Terstond uitgeefbaar houdt in dat een terrein in handen van de gemeente zelf is, ontsloten is voor verkeer en bouwrijp is. Bij niet-terstond uitgeefbare terreinen is aan een of meerdere van deze eisen niet voldaan, maar is binnen de gemeente wel een plan vastgesteld om het gebied tot bedrijventerrein te ontwikkelen. Daarnaast hanteren veel gemeenten ook zachte plannen. Dit zijn plannen die de gemeente in de toekomst hoopt te ontwikkelen, maar die nog niet officieel zijn vastgesteld. De gemeente heeft dus nog weinig tot geen middelen in deze plannen geïnvesteerd. Deze zachte plannen worden verder verdeeld in ‘oranje’ en ‘groene’ zachte plannen. Het verschil tussen deze twee is dat groene plannen onmiddellijk in procedure worden genomen, terwijl dit voor oranje plannen niet haalbaar of niet wenselijk is voor de gemeente. (Rekenkamer Oost-Nederland, 2015)

De vraag naar bedrijventerreinen

De vraag naar deze terreinen bestaat uit drie categorieën. De eerste van deze is de uitbreidingsvraag. Deze bestaat uit de vraag naar nieuwe terreinen voor nieuwe bedrijven en uitbreiding van bestaande bedrijven. Ten tweede wordt er ook rekening gehouden met de vervangingsvraag. Deze ontstaat wanneer bestaande bedrijventerreinen worden getransformeerd, waardoor bedrijven die gevestigd waren op die locatie zich elders moeten vestigen. De derde categorie bestaat uit de beleidsambities van de gemeenten. Deze categorie omvat extra vraag aangetrokken door inspanningen vanuit de gemeente zelf, bijvoorbeeld door city marketing. De beleidsambities wordt ook vaak aangeduid met de term beleidsopgaven (Rekenkamer Oost-Nederland, 2015).

Het is voor zowel het aanbod als voor de vraag van belang om in acht te nemen dat dit onderzoek draait om de uitgifte van nieuwe terreinen. De bestaande voorraad wordt hier buiten beschouwing gelaten.

Overprogramming

Gemeenten plannen hun bedrijventerreinen in de hoop aan de nieuwe vraag te voldoen. Wanneer de voorraad van terreinen (zowel terstond uitgeefbaar als niet-terstond uitgeefbaar) groter is dan de vraag naar deze terreinen, is er echter sprake van overprogramming. De planvoorraad is in dit geval te groot, en de gebieden waar geen vraag naar is blijven ongebruikt, terwijl deze ook voor andere doeleinden benut zouden kunnen worden (Stammers et.al, 2014).

Problematiek van het oude systeem

De grondmarkt is een unieke markt, die zich anders gedraagt dan de meeste andere markten in een vrijemarkteconomie. Vanwege de hoge kans op marktfalen wordt de grondmarkt in Nederland vanuit het principe van een goede ruimtelijke ordening gereguleerd door de overheid, met name via het bestemmingsplan (Needham, 2006). De overheid is echter niet perfect, en ook zij kan falen binnen haar beleid.

Binnen Nederland is er in veel regio's op het moment sprake van een overaanbod van bedrijventerreinen. Daarnaast zijn veel van deze terreinen sterk verouderd. Ook sluit de bestaande infrastructuur slecht aan op de eisen van de huidige eindgebruikers (van der Krabben, in van der Krabben et. al., 2015). Een van de redenen die hiervoor wordt aangewezen, is het niet functioneren van het prijsmechanisme. Het overgrote deel van het aanbod van deze grond is in handen van de gemeenten, die deze goedkoop en in grote hoeveelheden aanbieden om bedrijven aan te trekken. Hierdoor ontstaat er concurrentie tussen gemeenten, die allen zoveel mogelijk bedrijven naar zich toe willen trekken, waarbij een lage grondprijs een middel is om te concurreren. Met andere woorden, politieke overwegingen wegen zwaarder voor deze gemeenten dan economische (van der Krabben, in van der Krabben et. al., 2015).

Een overaanbod van bedrijventerreinen betekent dat een deel van de ruimte die bestemd is voor bedrijfsdoeleinden niet gebruikt wordt. Hierbij gaat het zowel om leegstand van bestaande locaties als om het uitblijven van kopers voor nieuwe bedrijfslocaties. Dit onderzoek richt zich zoals gezegd op het probleem van overprogramming, het inplannen en uitgeven van nieuwe bedrijventerreinen wanneer er al sprake is van een overaanbod op de markt. Een duidelijk voorbeeld van de problemen van overprogramming is het plan van de gemeente Arnhem voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein Koningspleij Noord. In 2009 werd een bestemmingswijziging vastgesteld waarin dit gebied, een destijds agrarisch gebied gelegen nabij het bestaande industrieterrein Kleefse Waard, werd bestemd als een bedrijventerrein (www.overheid.nl, 2009), en werd beschouwd als een toekomstige "banenmotor" voor de stad (www.degelderlander.nl, 2016). Dit terrein kwam tijdens het uitvoeren van dit onderzoek prominent in het nieuws, als een zware tegenvaller voor de gemeente Arnhem. Acht jaar na het vaststellen van de plannen is er nog steeds geen enkele

vierkante meter verkocht van het terrein, dat volledig gemeentelijk eigendom is. Dit was de aanleiding voor de gemeente om het terrein af te waarderen tot de waarde van landbouwgrond, hetgeen een waardeverlies van circa 10 miljoen euro met zich meebracht (www.gelderlander.nl, 2015). Uiteindelijk werd in januari 2016 besloten om deze afwaardering te realiseren (www.degelderlander.nl, 2016). Hiervoor had de gemeente al eerder in totaal 12,6 miljoen verlies gemaakt op het gebied, wat een totale financiële schade van 22,6 miljoen euro betekende voor de gemeente Arnhem, zonder dat enige economische ontwikkeling of arbeidsplaatsen zijn gerealiseerd (www.degelderlander.nl, 2016).

Twijfels bij intergemeentelijke samenwerking

Op het eerste gezicht klinkt deze samenwerking onder het RPB als een ideale oplossing voor het probleem. De onderliggende oorzaken voor deze problemen zijn echter niet verdwenen, en het is de vraag of de gemeenten de oude competitieve houding en de eigen vraag naar meer arbeidsplaatsen opzij kunnen schuiven voor het algemeen belang. Zo niet, dan zou dit de intergemeentelijke samenwerking kunnen schaden, of zelfs tenietdoen.

In dit onderzoek is er sprake van een “tragedy of the commons” scenario. Een “tragedy of the commons” is een veelgebruikte term, die is ontwikkeld door Garret Harding in het gelijknamige artikel uit 1968. Deze term houdt in dat individuele actoren die samen toegang hebben tot een publiek goed, dit publieke goed overmatig zullen gebruiken of uitputten. Omdat de eigendomsrechten rond het goed niet zijn geregeld, is er in een vrije markt-structuur niemand die het gebruik van deze bronnen kan reguleren. Dit soort publieke goederen, waarvan het eigendom niet privaat geregeld is maar die wel kunnen worden aangetast of uitgeput, worden ook wel “common pool resources” genoemd. In dit geval is de goede ruimtelijke ordening en de ruimtelijke uitstraling een “common pool resources”. Overprogrammering verspilt niet alleen ruimte die anders ingericht kan worden, maar leidt ook tot verloedering van bedrijventerreinen en dus een slechtere uitstraling van deze terreinen. Dit is tegelijkertijd slecht voor het aantrekken van nieuwe bedrijven om zich op die terreinen te vestigen, en kost de gemeente inkomsten en arbeidsplaatsen, wat het probleem vergroot.

Een onderzoekster die zich over dit probleem heeft gebogen is professor Elinor Ostrom. Zij stelt in haar boek *‘Governing the commons’* (1990) dat zelforganisatie de beste manier is om common pool resources te beheren. Hierin is zij begonnen met de “design principles” voor stabiele zelf-georganiseerde governance:

1. Clearly defined boundaries (effective exclusion of external un-entitled parties);
2. Rules regarding the appropriation and provision of common resources that are adapted to local conditions;
3. Collective-choice arrangements that allow most resource appropriators to participate in the decision-making process;
4. Effective monitoring by monitors who are part of or accountable to the appropriators;
5. A scale of graduated sanctions for resource appropriators who violate community rules;
6. Mechanisms of conflict resolution that are cheap and of easy access;
7. Self-determination of the community recognized by higher-level authorities; and
8. In the case of larger common-pool resources, organization in the form of multiple layers of nested enterprises, with small local CPRs at the base level.

Op de achtste “principle” na, zijn deze ook op het RPB toe te passen. Van een aantal factoren is al vooraf te bepalen in hoeverre zij van toepassing zijn op het RPB. Het gaat over een duidelijk afgebakend gebied, er bestaan duidelijke regels over het gebruik van de “common pool resources”, alle deelnemers aan het RPB hebben ingestemd met het programma, en moeten dat opnieuw doen bij een wijziging, het verloop van het programma wordt gemonitord door de gemeenten en de provincie, en het “recht” van het RPB om de ontwikkeling van bedrijventerreinen in de Stadsregio te controleren staat niet ter discussie, aangezien de hogere overheden hier zeer weinig invloed op hebben. Wat echter overblijft, zijn de principes 5 en 6. In hoeverre is het RPB voorbereid om om te gaan met partijen die zich niet aan het plan houden? En als er een conflict ontstaat tussen twee partijen, bijvoorbeeld bij een herziening van het RPB, welke middelen en systemen zijn er dan om dit conflict op te lossen?

Een andere wetenschapper die zich bezig heeft gehouden met samenwerking tussen organisaties is Barbara Gray, schrijfster van het boek *‘Collaborating: Finding Common Ground for Multiparty Problems’* (1989). Zij ziet de mogelijkheden van zelforganisatie van deze organisaties als een grote kans, maar benadrukt dat een dergelijke samenwerking complexer is dan men op het eerste gezicht zou aannemen. Samenwerking ziet zij met name als een constant proces, met een doorlopende ontwikkeling van samenwerking. Volgens Gray is het voor individuele organisaties in sommige omstandigheden lastig om complexe problemen op te lossen zonder consequenties voor anderen te creëren. Wanneer elke individuele actor zou proberen om dergelijke problemen zelfstandig op te lossen, zouden de negatieve consequenties van andere partijen alleen meer problemen creëren voor iedereen. Hierdoor is er sprake van een wederzijdse afhankelijkheid. Gray ziet samenwerking uiteindelijk als een proces van geven en nemen tussen stakeholders. Deze uitwisseling, die voortkomt uit wederzijdse afhankelijkheid, biedt de oplossingsruimte die de individuele stakeholder niet heeft.

Daarnaast legt zij veel nadruk op de doelstelling van de samenwerking als bindmiddel. Volgens haar moet deze doelstelling voldoen aan de “SMART” criteria. SMART staat voor Specific, Measurable, Acceptable, Realistic, Time-constrained. Wanneer niet aan deze doelstellingen voldaan wordt, is dit een belangrijke reden voor partners om niet mee te werken aan het samenwerkingsverband. Mogelijk de belangrijkste categorie uit deze criteria is de acceptatie van de doelstelling door de betrokken actoren. Het steunen van het eigen belang van de deelnemers is van belang voor hun bereidheid om bij te dragen aan de samenwerking. Actoren zijn alleen bereid om mee te werken aan een samenwerking als zij denken dat die samenwerking hun eigen doelstellingen beschermt en probeert te verwezenlijken. De stakeholders moeten geloven dat hun eigenbelang beschermd en bevordert wordt gedurende het samenwerkingsproces. Overigens merkt Gray ook op dat samenwerking bedreigd kan worden door machtsverschillen tussen actoren, aangezien die een gevaar kunnen vormen voor het eigen belang van de zwakkere partijen. Het niet steunen van het eigenbelang van de individuele stakeholders heeft dus een negatieve invloed op de participatie van stakeholders. Voor langdurige deelname aan het samenwerkingsverband moet een intrinsieke reden aanwezig zijn. Wanneer er een extrinsieke prikkel wordt uitgeoefend door bijvoorbeeld de Provincie of de Rijksoverheid, dan heeft dit slechts een korte termijn resultaat.

Naast Ostrom en Gray houden ook Paul Mattesich, Marta Murray-Close en Barbara Monsley zich in hun boek *‘Collaboration: what makes it work’* (2004) bezig met het concept van samenwerking. Zij benaderen het concept van samenwerking met name vanuit de relatie tussen de betrokken actoren. In hun boek beamen Mattesich et. al. het belang van het doel, oftewel “purpose”, van de samenwerking voor het succes van deze. Hierbinnen onderscheiden zij 3 criteria voor succes. Allereerst stellen zij dat het doel concreet en haalbaar dient te zijn. Wanneer dit niet het geval is, is het onduidelijk wat de toekomst brengt en vermindert dit de bereidheid van deelnemers om aan die toekomst bij te dragen. Ten tweede dient er een gedeelde visie te zijn onder de deelnemers. Door een gedeelde visie worden de stakeholders aangemoedigd conflicten op te lossen, omdat anders deze visie niet nagestreefd kan worden. De derde succesfactor die Mattesich et al. aanhalen is de “uniciteit” van het doel. Hiermee wordt bedoeld dat de doelstelling van het samenwerkingsverband te onderscheiden is van die van de individuele deelnemers aan het samenwerkingsverband, om te voorkomen dat het een project wordt van een enkele betrokken deelnemer. Dit betekent dat de doelstellingen van de individuele gemeenten dus eveneens bekend moeten zijn bij alle betrokkenen.

Een andere wetenschapper die zich bezig heeft gehouden met het analyseren van samenwerkingsverbanden tussen organisaties is Eugene Bardach. In zijn boek *‘Getting agencies to work together; The practice and theory of managerial craftsmanship’* (1998) is het centrale uitgangspunt dat een samenwerkingsverband een eigen visie en doelstelling nodig heeft om samen te kunnen werken. Daarnaast is het doel van de samenwerking de belangrijkste reden voor een organisatie om deel te nemen aan het samenwerkingsverband.

Zonder gemeenschappelijke doelstelling zouden deelnemers namelijk mensen en middelen investeren, zonder dat het veel resultaten op zal leveren. In zijn boek haalt hij ook de SMART criteria aan als indicatoren van een goede doelstelling.

Bardach legt ook veel belang bij een aansluiting tussen de doelen van de betrokken actoren en het samenwerkingsverband. Hierbij redeneert hij uit een economisch standpunt. Hij geeft aan dat deelnemers van het samenwerkingsverband mensen en middelen hebben die zij kunnen inzetten voor het samenwerkingsverband. Het inzetten hiervan moet binnen de eigen organisatie gerechtvaardigd kunnen worden door het werk wat verricht wordt in het samenwerkingsverband. Wanneer dit werk niet in lijn is met de doelen van de organisatie, is het inzetten van deze middelen nutteloos, en kunnen deze beter op een andere manier worden toegepast.

Ostrom, Gray, Bardach en Mattesich et.al. hebben vertrouwen in de mogelijkheden van organisaties om dit soort problemen onderling op te lossen, maar allen onderkennen ook dat dit geen vanzelfsprekend proces is. Een aspect dat in alle bronnen naar voren komt is het belang van de doelstelling van het samenwerkingsverband. Zolang deze niet in lijn is met de doelstelling van de leden, zal geen samenwerking ontstaan. Alle samenwerkende partijen zullen dus het doel van het collectief boven hun eigen doelen moeten plaatsen. In hoeverre de leden van de samenwerking open zullen staan voor compromissen zal uiteindelijk van henzelf afhangen, maar er worden wel een aantal belangrijke kernpunten genoemd waar deze leden zich in moeten kunnen vinden. Zoals gezegd hebben de gemeenten meerdere belangen rond het uitgeven van bedrijventerreinen, en deze zijn mogelijk niet in lijn met die van het RPB. Dit zou volgens zowel Gray als Mattesich et. al. een risico vormen voor de samenwerking, aangezien een deel van de partijen doelstellingen heeft die afwijken van het hoofddoel van de samenwerking. Een dergelijk conflict kan immers een probleem vormen voor het "Acceptable" criterium van SMART en de drie succesfactoren van Mattesich et.al., hetgeen zou betekenen dat er voor de gemeenten weinig reden is om mee te werken aan de samenwerking. Daarnaast is er de vraag of het RPB effectieve middelen heeft om met gemeenten die niet willen meewerken om te gaan. Er zijn geen manieren in het programma opgenomen om deze te straffen of anderszins te dwingen om het programma te volgen. Als een of meerdere gemeenten zich niet in het RPB kunnen vinden, en er geen belemmeringen zijn om niet mee te werken aan het programma, kunnen gemeenten besluiten om het RPB simpelweg te negeren.

Prisoners dilemma

Het 'prisoners dilemma' is een bekend dilemma uit de speltheorie (Stanford encyclopedia of psychology, 2014). Hierin is er sprake van twee actoren, die beide de keuze hebben tussen twee mogelijkheden. Het originele model is gebaseerd op twee criminelen, die samen opgepakt zijn. Wanneer zei allebei zouden zwijgen tegenover de politie krijgen zij niet meer dan 2 jaar cel. Ze hebben ook de keus om te bekennen en een deal te sluiten met de politie, waardoor de persoon die bekend vrijuit gaat maar de ander 10 jaar cel krijgt. Als beide partijen echter bekennen, valt er geen deal te sluiten en gaan zij beide voor 6 jaar de cel in. Dit model is te zien in figuur 1 hieronder.

	Confess A	Stay quiet A
Confess B	6 6	10 0
Stay quiet B	0 10	2 2

Figuur 1:
Prisoners dilemma (Stanford encyclopedia of psychology, 2014)

Het probleem van het prisoners dilemma is dat de ideale uitkomst voor de betrokken actoren lijnrecht tegenover elkaar staat, en verschilt van de ideale uitkomst voor de groep als geheel. Bovendien is de uitkomst afhankelijk van de keuze van beide actoren, zonder dat zij invloed op elkaar uitvoeren. Een actor kan ervoor kiezen om te gaan voor collectief de beste oplossing, maar loopt daarmee het risico dat de andere actor gaat voor zijn eigen ideale uitkomst ten koste van de eerste actor. Voor beide actoren is de rationele keus om te gaan voor het eigen gewin ten koste van de ander, ondanks het feit dat dit het op een na slechtste scenario oplevert voor beide partijen (Stanford Encyclopedia of psychology, 2014)

De gemeenten binnen de Stadsregio staan voor een soortgelijke situatie. Door mee te werken aan het Regionaal Programma Bedrijventerreinen accepteren zij een verlies in gemiste inkomsten of in verloren investeringen, om de markt voor nieuwe bedrijfslocaties in de gehele regio te verbeteren. Hierbij lopen zij echter het risico dat andere gemeenten hun verantwoordelijkheid niet of in mindere mate nakomen, en desondanks profiteren van investering van gemeenten die wel meewerken. Deze gemeenten zouden dan "gratis" een waardevermeerdering van hun eigen terreinen ontvangen, zonder dat zij investeringen mislopen of andere offers hoeven te brengen. Dit dilemma is weergegeven in figuur 2 hieronder.

	Gemeente werkt mee	Gemeente werkt niet mee
Ander gemeenten werken mee	Samenwerking leid tot reductie van overprogrammering	Andere gemeenten verbeteren markt, gemeente heeft minder concurrentie
Andere gemeenten werken niet mee	Project komt niet van de grond/ gemeente verbeterd markt, andere gemeenten hebben minder concurrentie	Geen verandering van de situatie

Figuur 2: prisoners dilemma gemeentelijke samenwerking

Een accuraat model van de verhoudingen tussen de gemeenten is uiteraard vele malen complexer dan dit, maar het in kaart brengen en uitrekenen van deze verhoudingen valt buiten de scope van dit onderzoek. In dit onderzoek zal dit dilemma gebruikt worden om het gedrag van de verschillende actoren te voorspellen. Aan de hand van deze voorspellingen zal de rest van het onderzoek worden gestuurd.

Er zijn een aantal verschillen tussen dit prisoners dilemma en onze daadwerkelijke situatie. Zo kunnen in het RPB de verschillende actoren wel met elkaar communiceren, en elkaar overtuigen van het nut van samenwerking. Ook wordt in dit model geen rekening gehouden met de al bestaande relatie tussen de actoren, die ook de keuze kan beïnvloeden. En uiteraard is het proces van het RPB een verhaal dat jaren duurt en veel controlepunten kent, waardoor gemeenten op de besluiten van elkaar kunnen reageren.

Deze factoren kunnen een invloed hebben op de uitkomst van het samenwerkingsverband. De mogelijkheid tot communicatie, en de aanwezigheid van eerdere contacten tussen de actoren, kunnen bijdragen aan een grotere bereidheid om aan het project mee te werken. Tegelijkertijd kan de derde factor, het langdurige en incrementele karakter van het project, zowel een voordeel als een nadeel vormen voor de stabiliteit van de samenwerking. Aan de ene kant geeft dit de gemeenten en de provincie de ruimte om elkaar in de gaten te houden, en te reageren op elkaars besluiten. Aan de andere kant geeft deze mogelijkheid om op elkaar te regeren gemeenten ook de ruimte om zich afwachtend op te stellen.

Prioriteiten gemeenten

Zoals gezegd is het succes van de samenwerking afhankelijk van de medewerking van de betrokken gemeenten. Deze medewerking is op zijn beurt weer afhankelijk van een aantal

factoren, maar de belangrijkste die in dit onderzoek is gedefinieerd is de mate waarin de doelstelling van de samenwerking in lijn is met de eigen belangen van de gemeenten. Daarom is het van belang voor het onderzoek om vast te stellen wat deze belangen zijn. In deze paragraaf zullen de prioriteiten van de gemeenten op het gebied van bedrijventerreinen in kaart worden gebracht.

Ten eerste zijn de gemeenten in Nederland verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening binnen hun gemeente, en zijn zij ook verplicht om deze te beheren door middel van onder andere bestemmingsplannen (Needham, 2006). Het belangrijkste uitgangspunt hierbij is het waarborgen van een “goede ruimtelijke ordening”. Dit wordt geïnterpreteerd als het effectief gebruiken van de beschikbare ruimte om de behoeften van de gebruikers te vervullen, en tegelijkertijd de overlast van het gebruik voor anderen te minimaliseren. Leegstand van bedrijventerreinen vormt een probleem voor een goede ruimtelijke ordening, aangezien deze ruimte gebruikt zonder enig nut te creëren. Daarnaast is deze leegstand erg lelijk voor de omliggende gebieden, hetgeen veel mensen ervaren als een vorm van overlast. Vanuit deze redenering hebben gemeenten een goede reden om overprogrammering tegen te gaan.

Een andere prioriteit van de gemeente ordening is het creëren van banen binnen hun gemeenten. Het huidige overaanbod is deels veroorzaakt door deze drang naar extra arbeidsplaatsen binnen de gemeenten (van der Krabben et.al., 2015). Er is geen reden om aan te nemen dat de gemeenten deze prioriteit hebben losgelaten. Dit geeft de gemeenten een reden om het schrappen van plannen in hun gebied te minimaliseren.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor hun eigen financiën, die onder andere voortvloeien uit belastinginkomsten. (www.rijksoverheid.nl, 2016). Aan de ene kant is overaanbod van bedrijventerreinen een financieel probleem voor gemeenten. Grote grondexploitaties zijn bijna altijd met geleend geld gefinancierd, en een overaanbod van terreinen kan ertoe leiden dat nieuw uitgegeven grond voor terreinen niet op tijd of helemaal niet verkocht wordt. Dit betekent dat de gemeenten in deze gevallen met grote rentelasten te maken krijgen (van der Krabben et. al., 2015). Dit is een sterk argument voor gemeenten om mee te werken aan het terugdringen van overprogrammering.

Aan de andere kant is het schrappen van harde plannen een spookbeeld voor de meeste gemeenten. Dit omdat dit voor de betreffende gemeente een grote kostenpost betekent. Een sterk voorbeeld hiervan is het terrein Koningspleij Noord in Arnhem, dat al eerder genoemd is aan het begin van dit hoofdstuk. De gemeente zag de nutteloosheid van het plan in en besloot om het terrein te herbestemmen als agrarisch gebied. Het verlies voor de gemeente van deze beslissing bedroeg ongeveer 10 miljoen euro (www.degelderlander.nl, 2016). Dit zijn geen bedragen die gemeenten graag verliezen, en het schrappen van deze plannen zou dan ook sterk tegen de wensen van de gemeenten zijn.

Gedachtenexperiment

Met de theorieën van Ostrom, Grey en Mattesich et.al. is duidelijk geworden dat een van de belangrijkste criteria voor het succes van een samenwerkingsverband de doelstelling van de samenwerking is. Deze doelstelling dient duidelijk gedefinieerd te zijn, en er mag geen conflict zijn met de eigen belangen van de betrokken actoren. In de context van het RPB Stadsregio is deze doelstelling het oplossen van overprogrammering van bedrijventerreinen in de Stadsregio Arnhem Nijmegen. Daarnaast zijn de prioriteiten van de gemeenten op het gebied van bedrijventerreinen in kaart gebracht. De gemeenten hebben duidelijk redenen om mee te werken aan het doel van het RPB. Sommige prioriteiten gaan echter tegen de doelstelling in. In de opzet van het RPB zijn geen consequenties opgenomen voor het breken van de spelregels of het verlaten van het samenwerkingsverdrag, dus de gemeenten hebben de mogelijkheid om het RPB te verlaten wanneer zij geen reden zien om bij te dragen aan de samenwerking. Desondanks is er op het moment sprake van een lopende samenwerking. Een van de twee prioriteiten van de gemeenten die niet aansluit bij de doelstelling van het RPB heeft echter alleen betrekking op het schrappen van harde plannen, wat tot op heden nog niet gebeurd is. Het is mogelijk dat de invoering van deze extra maatregel het samenwerkingsverband kan opbreken.

Met de bevindingen van dit hoofdstuk zal een aantal voorspellingen worden opgesteld voor de ontwikkeling van het RPB in de nabije toekomst. Deze scenario's zijn opgesteld rondom de noodzaak van het schrappen van harde plannen. Als uitgangspunt is gekozen voor de volgende drie scenario's:

- Scenario 1: het schrappen van zachte plannen is voldoende
- Scenario 2: het schrappen van zachte plannen is niet voldoende maar gemeenten en provincie besluiten om toch niet te gaan snijden in de harde plannen
- Scenario 3: het RPB wordt aangepast om ook bestaande harde plannen te schrappen

Het doel van dit experiment is om deze mogelijke scenario's uit te werken voor de ontwikkeling van het RPB over de komende jaren, en dan met behulp van het onderzoek deze scenario's te toetsen.

Scenario 1:

In dit scenario is er weinig reden voor grote zorgen bij deelnemende gemeenten. Door het aantrekken van de economie of andere meevallers stijgt de vraag naar bedrijventerrein in de regio sterk in de komende tien jaar, zodat verdere aanpassingen aan het RPB overbodig zijn, of beperkt blijven tot het schrappen van alleen verdere zachte plannen of faseren van plannen. In dit geval zal het probleem binnen enkele jaren opgelost zijn door het navolgen van het RPB. Alle betrokken gemeenten hebben al een bereidheid laten zien om mee te werken aan het RPB, en tenzij hierin sterke spanningen zijn ontstaan, zullen de gemeenten naar alle waarschijnlijkheid blijven samenwerken met het doel om de markt af te stemmen.

Scenario 2:

In dit scenario blijven de gemeenten het bestaande model proberen. Hoewel de laatste zachte plannen die binnen de gemeenten in ontwikkeling zijn worden geschrapt, wordt er niet of nauwelijks geschrapt in de bestaande voorraad. Dit betekent dat het overbodige aanbod blijft bestaan, en daarmee het probleem van overprogrammering.

Hoe de provincie hierop reageert, is afhankelijk van de politieke wensen van het provinciaal bestuur van het moment. De provincie zal waarschijnlijk niet tegen de gemeenten ingaan om samenwerking af te dwingen, of via een andere manier proberen overprogrammering aan te pakken door middel van wetgeving. Dit betekent dat de gemeenten de ruimte krijgen om hun wensen te realiseren. Dit is goed voor de korte termijn doeleinden van de gemeenten, maar leidt tot de instandhouding van overprogrammering, ruimteverspilling, en financiële verliezen op de lange termijn voor de gemeenten vanwege het gebrek aan vraag naar nieuwe bedrijventerreinen.

scenario 3:

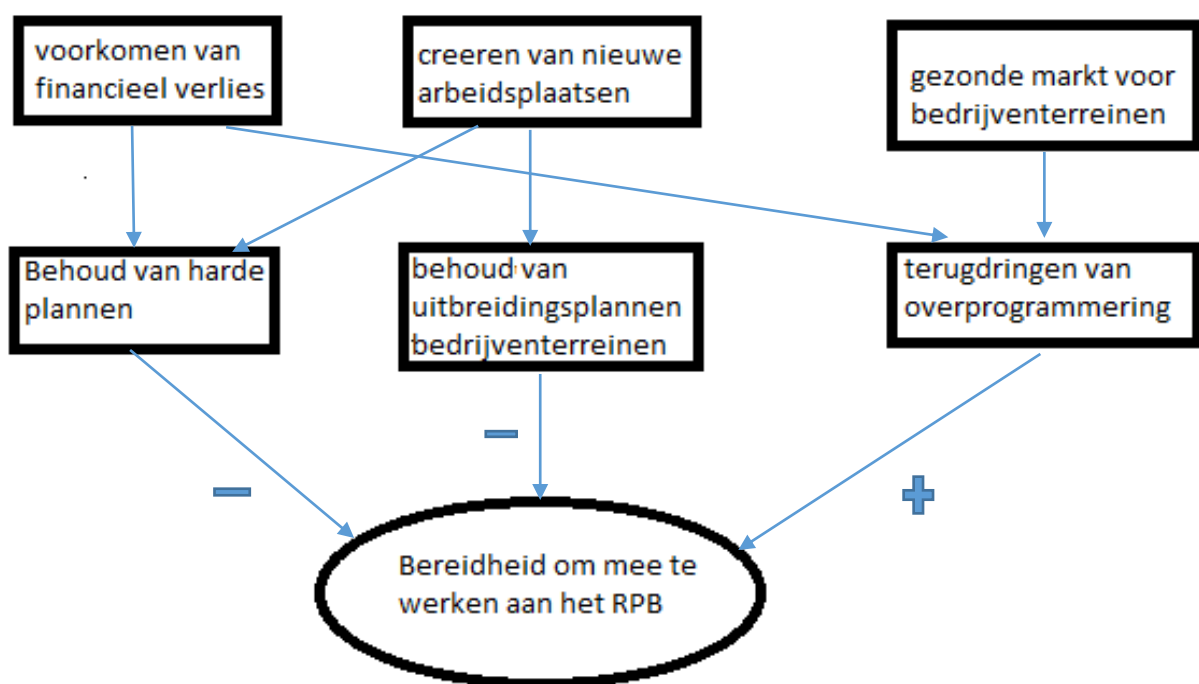
In dit scenario zal er gesneden moeten worden in de vastgestelde plannen voor bedrijventerreinen. De afspraken van het Regionaal Programma Bedrijventerreinen worden aangepast om aan de nieuwe situatie te voldoen. Hiermee blijft er weinig ruimte over voor de politieke wensen van de onderlinge gemeenten, en zullen degenen die nu bedrijventerreinen in ontwikkeling hebben sterke financiële offers moeten brengen. Dit scenario zal leiden tot minder overprogrammering, maar zal slecht vallen bij de gemeenten, aangezien deze nieuwe regels voor hen een groot negatief effect veroorzaken. In hoeverre de gemeenten in de regio hieraan willen meewerken, zal afhangen van het belang dat zij hechten aan het terugdringen van overprogrammering van bedrijventerreinen, tegenover hun eigen financiële belangen op de korte termijn. Zij zullen proberen om hun verliezen zo klein mogelijk te houden. Ook is de concurrentie tussen gemeenten een storende factor in dit proces. Alle betrokken gemeenten zullen aandringen op een eerlijke verdeling van de 'schade', zodat niemand hier een oneerlijk voordeel uit kan slepen. Wanneer de gemeenten het niet eens kunnen worden over een eerlijke verdeling van de lasten, of wanneer een gemeente ondanks de afspraken toch weigert om zijn deel bij te dragen, zullen de gemeenten zich een voor een uit het programma terugtrekken.

Deze scenario's geven aan dat wanneer er druk op de gemeenten wordt uitgeoefend om harde plannen te schrappen, er wrijving ontstaat tussen de samenwerking in het RPB en de andere economische en financiële doelen van de gemeente. Tenzij een manier kan worden gevonden om deze lasten te verdelen waar alle gemeenten het over eens zijn, zal het RPB niet in staat zijn om het schrappen van harde plannen te reguleren. Dat betekent dus dat wanneer het schrappen van zachte plannen niet voldoende is om overprogrammering van bedrijventerreinen tegen te gaan, het RPB niet in staat zal zijn om overprogrammering op te lossen.

Hoofdstuk 3 - Onderzoekopzet

Conceptueel model

Volgens de theorie uit het vorige hoofdstuk is een van de belangrijkste criteria voor het slagen van een samenwerkingsverband zoals het RPB de bereidheid van de betrokken partijen om mee te werken aan de doelstelling van het verband. In het geval van het RPB betekent dit de animo van de verschillende betrokken gemeenten om mee te werken aan het beperken van de uitgifte van bedrijventerreinen in de regio. Daarbij is het waarborgen van de eigen belangen van de betrokken actoren van groot belang. Om deze reden zal de opzet van het onderzoek zich met name richten op de verschillende prioriteiten van de gemeenten, en hoe deze in verhouding staan met elkaar.

Figuur 3: conceptueel model

In dit model zijn de verschillende prioriteiten van de gemeenten weergegeven die in het vorige hoofdstuk zijn gevonden. Aan de ene kant willen zij een goede ruimtelijke ordening creëren en de financiële gevolgen van leegstand in nieuwe gebieden voorkomen, en hebben zij dus belang bij het terugdringen van overprogrammering. Dit is een sterk argument voor gemeenten om mee te werken aan het RPB. Tegelijkertijd hebben gemeenten de behoefte

om voldoende arbeidsplaatsen te creëren in hun gebied, wat een reden is om zoveel mogelijk bedrijventerrein te behouden. Daarnaast willen zij grote financiële verliezen voorkomen, wat in combinatie met het behoud van arbeidsplaatsen betekent dat zij graag hun harde plannen voor bedrijventerreinen in stand willen houden. Deze laatste twee factoren geven de gemeenten animo om niet mee te werken met het RPB. De vraag, waar in de theorie geen antwoord voor is te vinden, is hoe gemeenten deze verschillende prioriteiten tegen elkaar afwegen. Deze kennis is nodig om te bepalen in hoeverre de betrokken gemeenten bereid zullen zijn mee te werken aan het RPB. Daarom is het zwaartepunt van dit onderzoek het uitzoeken van de verhouding tussen deze prioriteiten binnen de verschillende gemeenten in de Stadsregio.

Onderzoeksstrategie

Dit onderzoek zal de vorm hebben van een evaluation research. Dat wil zeggen dat het met name gericht is op het controleren van bestaande kennis en bestaande theorieën. In dit onderzoek zal deze methode gebruikt worden om de verhoudingen tussen de verschillende prioriteiten van de gemeenten, zoals deze zijn opgenomen in het conceptueel model te controleren, en de uitkomst hiervan kan gebruikt worden om de scenario's van het gedachtenexperiment te controleren, en daarmee een voorspelling te maken over de toekomstige ontwikkeling van het RPB stadsregio. Voor deze structuur is gekozen vanwege de opzet van het theoretisch kader, en de noodzaak om de verhouding tussen de prioriteiten van de gemeenten te bepalen.

De vragen die moeten worden beantwoord door middel van dit onderzoek, zijn:

- 1. In hoeverre sluit het huidige aanbod van bedrijfslocaties aan op de vraag?*
- 2. In hoeverre voelen de betrokken gemeenten en de provincie de noodzaak van het afstemmen van vraag en aanbod van bedrijventerreinen?*
- 3. Welke veranderingen worden er voor deze markt verwacht in de nabije toekomst?*
- 4. Welke aanpassingen zijn nodig om de betrokken gemeenten en de Provincie te bewegen om het regionale aanbod van bedrijventerreinen beter af te stemmen op de vraag naar nieuwe terreinen?*
- 5. Zijn de wensen van de betrokken partijen verenigbaar?*

De aard van deze verschillende vragen, vraagt om verschillende soorten onderzoek. Deelvraag 1 en 3 zijn feitelijke vragen, waarvoor feitelijke data dient te worden gevonden. Deze zullen worden achterhaald via kwantitatief onderzoek. Deelvraag 2, 4 en 5 gaan over meningen en inschattingen van betrokken actoren. Om deze te achterhalen, is kwalitatief onderzoek nodig.

Het onderzoek zal de vorm hebben van een ingebedde case-study. Deze vorm geeft de vrijheid om van zowel kwantitatieve als kwalitatieve middelen gebruik te maken. Het hoofdonderdeel hierbij is de Stadsregio. De individuele gemeenten vormen de subonderdelen. In deze opzet zullen de gemeenten en de provincie individueel onderzocht worden, en zullen de uitkomsten van die individuele onderzoeken met elkaar vergeleken worden, met behulp van extra onderzoek naar de achtergrond in het gebied als geheel.

Operationalisatie

Zoals in de inleiding al vermeld is, richt dit onderzoek zich op een specifieke regio binnen Gelderland. De reden hiervoor is de tijdrovende aard van kwalitatief onderzoek aan de hand van interviews, en de beperkte middelen die hiervoor beschikbaar zijn. Door het onderzoek te concentreren in een regio, kunnen binnen die regio voldoende interviews worden afgenomen om een betrouwbaar beeld te vormen van de daadwerkelijke situatie. Bij de selectie van de regio is gekozen voor de Stadsregio Arnhem-Nijmegen. Dit is de meest urbane regio binnen Gelderland, en een regio waarin in de afgelopen jaren veel opspraak is ontstaan rond de uitgifte van nieuwe bedrijventerreinen. Dit maakt de regio een logische keuze voor onderzoek naar regulering van de uitgifte van bedrijventerreinen.

Voor dit onderzoek zullen twee verschillende vormen van informatieverzameling worden toegepast. Ten eerste wordt er een bureauonderzoek uitgevoerd, om dieper in te gaan op de huidige voorraad van bedrijventerreinen in de regio, het verloop van het RPB in de Stadsregio tot nu toe en de toekomstige behoefte aan bedrijventerreinen. Dit is nodig om de resultaten van het RPB over de afgelopen jaren duidelijk te maken, en in beeld te brengen welke ontwikkelingen er in de toekomst nodig zullen zijn om een afstemming van de vraag en het aanbod op deze markt teweeg te brengen. Ook zullen de beleidsdocumenten van de verschillende gemeenten worden geanalyseerd, als voorbereiding van het kwalitatief onderzoek. De resultaten van dit onderzoek worden gepresenteerd in hoofdstuk 4.

Ten tweede zullen met beleidsmakers van de provincie Gelderland en van zes verschillende gemeenten in de regio interviews worden gehouden. Deze respondenten zullen dieper ingaan op de redenen van de Provincie voor de huidige raming, de wensen die de gemeenten hebben, de verwachtingen die beide partijen hebben van de samenwerking, en met name de haalbaarheid van een marktconform systeem. Dit zullen semigestructureerde interviews zijn, om de respondenten genoeg ruimte te geven voor hun antwoord. Voor deze structuur is gekozen vanwege aard van de informatie waarnaar gezocht wordt. Politieke meningen van actoren zijn lastig te achterhalen via kwantitatieve methoden, en in veel gevallen bieden interviews de beste mogelijkheden om deze van boven tafel te krijgen. De eerste twee gemeenten die hiervoor zijn geselecteerd zijn de gemeenten Arnhem en Nijmegen. Deze twee steden vormen het economische en sociale hart van de regio, en hebben meestal een leidende rol binnen daarbinnen. Zij hebben ook verreweg de meeste bedrijventerreinen in de regio. Het zou niet verantwoord zijn om deze buiten beschouwing

te laten. Daarnaast zullen 4 kleinere gemeenten worden uitgekozen, geselecteerd op basis van de hoeveelheid bedrijventerreinen in hun gemeenten, met in ieder geval aandacht voor zowel de gemeente met de grootste voorraad bedrijventerrein als de gemeente met de kleinste voorraad, om het perspectief van het onderzoek breed te houden. Ook zal worden gekeken naar de hoeveelheid uitgeefbare gronden in de handen van de gemeenten. Gemeenten zonder uitgeefbare gronden in eigen bezit worden buiten beschouwing gelaten bij de selectie. Deze gemeenten zullen ook meebeslissen over de richting van het RPB, maar hebben geen directe belangen bij dit beleid. Een volledig overzicht van de gemeenten en de bedrijventerreinen in hun bezit is te vinden in bijlage 2.

De eerste van deze kleinere gemeenten is de gemeente Overbetuwe. Dit is op Arnhem en Nijmegen na de grootste gemeente in de Stadsregio, en zij heeft ook de grootste voorraad bedrijventerreinen, in totaal 261,5 hectare. Een ander opmerkelijk punt aan deze gemeente is de hoeveelheid uitgeefbare grond in handen van particuliere eigenaren. De voornaamste reden voor dit is Bedrijventerrein Park15, dat volledig in handen is van private partijen en waar op 1-1-2014 nog geen enkele hectare was uitgegeven. Helaas hebben de beleidsmedewerkers die hiervoor zijn benaderd aangegeven dat zij geen interesse hadden om mee te werken aan het onderzoek.

De tweede gemeente die is geselecteerd is de gemeente Heumen. In tegenstelling tot Overbetuwe is Heumen de kleinste gemeente binnen de Stadsregio wat betreft inwoneraantal, en heeft van de gemeenten met uitgeefbare grond in eigen bezit de kleinste voorraad. Het interview in deze gemeente zal nuttig zijn om het perspectief van de kleine gemeenten in de regio te belichten, als tegengewicht voor de grote steden en gemeenten.

Als derde gemeente is gekozen voor Duiven. Duiven heeft na de twee grootste steden en Overbetuwe de grootste voorraad bedrijventerrein. Haar voorraad is maar 30 Ha kleiner dan dat van Overbetuwe, terwijl Duiven slechts half zo groot is qua inwoneraantal.

De vierde en laatste gemeente is de gemeente Zevenaar. Deze gemeente is een middenmoter in de Stadsregio wat betreft de voorraad bedrijventerreinen. Ze zijn echter de op twee na kleinste gemeente binnen de regio met uitgeefbare grond in bezit. Een opmerkelijk kenmerk van de gemeente is dat zij na Nijmegen de grootste voorraad uitgeefbare gronden in bezit hebben. De voornaamste reden hiervoor is bedrijventerrein 7poort, een project dat in het huidige RPB een aantal jaren is uitgesteld.

De respondenten met wie het interview wordt afgenomen zijn personen binnen de organisaties van de gemeenten en provincies die zijn voorgesteld als experts door de organisaties zelf. Zij hebben allemaal ervaring met het RPB en de manier waarop hiermee is omgegaan binnen de provincie. Dit is van belang, aangezien de ervaringen van de mensen die binnen de provincie hieraan werken evenzeer van belang is voor het onderzoek als het

standpunt van de provincie als geheel. De resultaten van de interviews worden gepresenteerd in hoofdstuk 5.

Voor het onderzoek dienen twee lijsten van interviewonderwerpen op te worden gesteld. Een lijst van onderwerpen voor de interviews met de gemeenten, en een lijst met onderwerpen voor het interview met de provincie. Het doel van het interview met de provincie is met name het verzamelen van extra informatie over het verloop van het RPB over de afgelopen jaren, als aanvulling op het bureauonderzoek. Daarnaast is het ook van belang om de wensen van de provincie over de toekomstige ontwikkeling van het RPB te bepalen. De onderwerpen van de interviews met de gemeenten zullen in sterkere mate gericht zijn op de ervaringen van de gemeente met het RPB tot nu toe, naast de wensen die zij hebben voor de ontwikkeling van het RPB. Beide lijsten van interviewonderwerpen zijn beschreven in de interviewguides, in bijlage 1.

Onderzoeksethiek

Bij het uitvoeren van elk onderzoek zijn er ethische aspecten waar rekening mee moet worden gehouden. De voornaamste van deze is het correct gebruik van informatiebronnen. Aan de ene kant betekent dit het erkennen van alle gebruikte bronnen in het onderzoek om plagiaat te vermijden. Aan de andere kant is het ook van belang om de winning van eigen informatie, in dit geval aan de hand van interviews te verantwoorden. De zaak rond Diederik Stapels van een aantal jaren geleden heeft bewezen dat het al te makkelijk is voor wetenschappers in sociale terreinen om zelf data te creëren. Daarom is het van belang om zoveel mogelijk origineel bronmateriaal te bewaren, evenals het informatieverkeer tussen de onderzoeker en de respondent.

Tegelijkertijd is het van belang om de privacy van de respondenten te respecteren. Voor de validiteit van het onderzoek is het nodig dat de respondenten eerlijk en volledig antwoord geven. Het kan echter zijn dat de respondent problemen kan ondervinden van collega's of anderen in zijn of haar omgeving vanwege informatie die hij of zij openbaar heeft gemaakt in het onderzoek. Ook kan een respondent huiverig zijn om bepaalde informatie aan anderen openbaar te maken. Omdat de vertrouwensband tussen de onderzoeker en de respondenten essentieel is voor een goed onderzoek, is het de verantwoordelijkheid van de onderzoeker om met deze eisen rekening te houden.

De interviews zullen worden opgenomen met een voice recorder. De respondenten worden hierover vooraf en tijdens het interview ingelicht, zodanig dat deze bevestiging ook op de opname staat. Vooraf zal een lijst met onderwerpen worden verstuurd aan de respondenten, zodat zij zich kunnen voorbereiden en de onderzoeker tijdig kunnen informeren over onderwerpen die gevoelig liggen of niet bespreekbaar zijn. Informatie die in vertrouwen wordt gedeeld zal niet verder verspreid worden, en zal daarom ook niet in het onderzoek verwerkt worden. Vóór de publicatie van het onderzoek zullen de respondenten inzage krijgen in zowel de transcripties van het interview waar zij aan hebben meegewerkt, als het onderzoek zelf, zodat zij kunnen zien hoe hun informatie gebruikt is.

Hoofdstuk 4 – De Stadsregio Arnhem-Nijmegen

Overzicht Stadsregio Arnhem-Nijmegen

De Stadsregio Arnhem-Nijmegen is een gebied in het zuiden van de provincie Gelderland, dat ook een Limburgse gemeente omvat. De naam van het gebied komt van het gelijknamige samenwerkingsverband, dat al bestaat sinds 2006. Tussen 2006 en 2014 was de Stadsregio een officiële plusregio, een officieel bestuursorgaan met wettelijke taken. Deze plusregio's waren verantwoordelijk voor economisch beleid binnen de regio. Hierbij hoorde onder andere het opstellen van een regionale ontwikkelingsstrategie en het beheer van nutsvoorzieningen, maar ook het vaststellen van beleid voor bedrijventerreinen, kantoorlocaties en detailhandel, mits deze als een regionaal belang werden gezien (wetten.overheid.nl). Ook was de Stadsregio verantwoordelijk voor openbaar vervoer binnen de regio, ontwikkeling van infrastructuur, projecten in de woningbouw en veel activiteiten op het gebied van sport en cultuur.

Figuur 4: WGR-regio's in Gelderland (www.arbeidsmarkt gelderland.nl, 2015)

In 2014 zijn de plusregio's opgeheven en daarbij vervielen veel taken waarvoor zij verantwoordelijk waren. Op 1 januari 2015 werd ook de verantwoordelijkheid over het regionaal openbaar vervoer opgeheven, en op 16 juli van hetzelfde jaar werd de organisatie, en de verplichte samenwerking die hier mee gepaard ging, opgeheven. Er zijn echter al plannen voor een nieuwe organisatie binnen hetzelfde gebied, hoewel de precieze taken van deze nieuwe intergemeentelijke samenwerking nog ter discussie staan. Sommige gemeenten hebben geprobeerd om de opheffing van de Stadsregio uit te stellen tot het nieuwe

samenwerkingsverband gevormd was en de taken en machtsverdeling duidelijk waren, maar dit is niet gelukt. Hoewel de Stadsregio nu definitief opgeheven is, wordt de term nog veel gebruikt binnen de provincie als benaming voor het gebied.

Het RPB is vastgesteld in 2011, als een samenwerking tussen de gemeenten in het gebied en de Stadsregio, gebaseerd op de provinciale Structuurvisie bedrijventerreinen en werklocaties. De afbouw van de Stadsregio betekende echter dat de provincie de afgelopen jaren meer directe invloed uitoefende over het RPB. Ten tijde van de vaststelling van het RPB in 2011 bestond de Stadsregio uit 20 gemeenten. Dit zijn Arnhem, Beuningen, Doesburg, Duiven, Groesbeek, Heumen, Lingewaard, Millingen, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Ubbergen, Westervoort, Wijchen en Zevenaar. In maart van 2015 zijn Groesbeek, Millingen, en Ubbergen gefuseerd tot een nieuwe gemeente, ook genaamd Groesbeek. Van deze gemeenten is Mook en Middelaar, een Limburgse provincie, de enige buiten de provincie Gelderland.

Figuur 5: kaart van de Stadsregio Arnhem- Nijmegen (De Gelderlander, 2012)

Voortgang RPB

In het originele RPB werd het overschot aan bedrijventerreinen over de periode van 2010 tot 2025 geschat op 209 Ha. Het RPB zou 140 Ha. hiervan schrappen, om zo het overaanbod terug te brengen tot 69 Ha. Hierbij wordt in het RPB een opmerking gemaakt dat dit een overaanbod “op papier” is, en verwacht wordt dat het werkelijke overaanbod uiteindelijk lager zal uitvallen, omdat plannen van de gemeenten voor nieuwe terreinen mogelijk niet aan nieuwe duurzaamheidseisen voldoen. Ook wordt in het plan verwacht dat de verzadigde markt uiteindelijk zal leiden tot het uitstellen of afstellen van nieuwe plannen voor bedrijventerreinen (www.deStadsregio.nl, 2011).

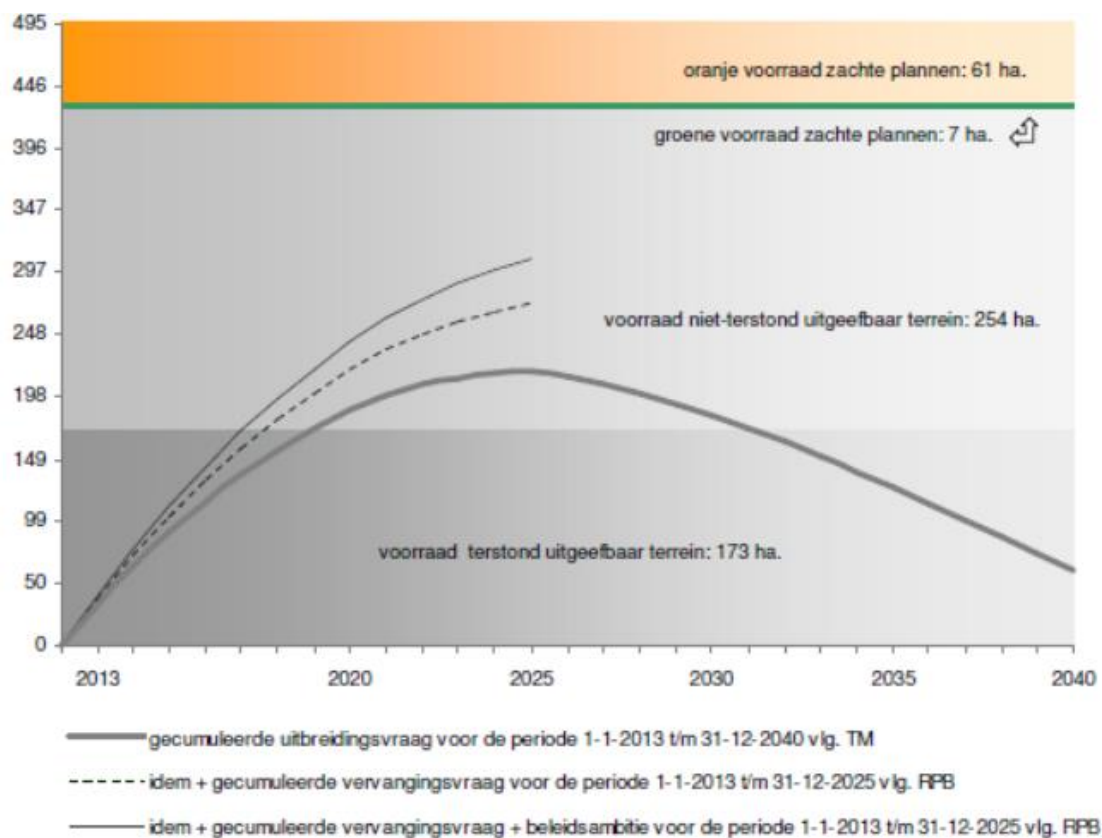
Twee jaar na de vaststelling van het eerste RPB in de Stadsregio werd het plan herzien, volgens de richtlijnen die in het eerste RPB werden gesteld. In deze herziening werd kritischer gekeken naar de verwachtingen van de toekomstige vraag. De belangrijkste reden voor deze verandering was de tegenvallende uitgifte van bedrijventerreinen tijdens de looptijd van het RPB. In 2012 was begroot dat 40 hectare bedrijventerrein zou worden uitgegeven. Ten tijde van het opstellen van het herziene RPB 2013 was er 3,4 hectare uitgegeven (Stadsregioraad, 2013). Uiteindelijk is dit opgelopen naar 4,4 hectare.

	2010	2011	2012	2013	2014
Achterhoek	9	9,2	12,6	0,8	7,3
Food Valley	18	10,5	1,3	7,3	12,4
Stadsregio Arnhem-Nijmegen	10,8	8,7	4,4	6,3	3,8
Noord-Veluwe	3,3	4,8	10,5	4,5	5,5
Rivierenland	9,3	7,5	15,7	4	17,1
Stedendriehoek	7,2	12,4	6,9	3,1	2
Totaal Gelderland	57,6	53,1	51,4	26	48,1

Figuur 6: uitgifte van bedrijventerreinen in Gelderland, periode 2010 -2014 (Rekenkamer Oost-Nederland, 2015).

De cijfers van 2013 en 2014 waren echter niet veel beter. Veel gemeenten hebben opnieuw minder grond uitgegeven dan begroot was en zitten nog steeds met overaanbod. (Rekenkamer Oost-Nederland, 2015). Er zijn nog geen tekenen dat hier in de komende jaren verandering in komt. In het rapport “Van wens naar werkelijkheid; de regisseur aan zet”, van de Rekenkamer Oost-Nederland (2015) wordt eveneens een pessimistisch beeld geschilderd van de toekomst van de bedrijventerreinenmarkt in de Stadsregio. Hierin wordt aangegeven dat de onverwacht kleine uitgifte van bedrijventerreinen in de Stadsregio van de afgelopen jaren deel uitmaakt van een dalende trend, en dat er ondanks de huidige maatregelen een overaanbod zal blijven voortbestaan in de komende decennia. De gemeenten hebben in de afgelopen vijf jaar veel zachte plannen geschrapt, waarvan vele waren opgesteld vóór de crisis. Het rapport en de statistieken maken echter duidelijk dat de verwachte overprogrammering alleen kan worden teruggedrongen door het schrappen uit de voorraad.

Dit kan voor gemeenten een groot financieel verlies betekenen, door de gemiste financiële inkomsten en het afschrijven van de al gemaakte investeringen.

Figuur 7: overzicht vraag en aanbod van bedrijventerreinen in de Stadsregio
(Rekenkamer Oost-Nederland, 2015)

Op dit moment zijn de provincie Gelderland en de gemeenten van de Stadsregio bezig met een nieuwe herziening van het RPB (college B&W Nijmegen, 2016). Deze keer worden niet alleen de verwachtingen bijgesteld naar de realiteit van de markt, maar het doel is ook om het RPB samen te voegen met het Regionaal Programma Detailhandel, afgekort tot RPD. Het doel van deze fusie is om deze categorieën, waar vaak overlap tussen zit, samen te brengen in een Regionaal Programma Werklocaties, om grensgevallen en terreinen die onder beide categorieën vallen beter aan te kunnen pakken. De vraag is echter nog hoe de uiteindelijke versie van dit programma uit zal pakken, en wat dit zal betekenen voor overprogrammering van bedrijventerreinen.

Figuur 10: overgang naar het RPW (eigen werk)

Het RPB in beleidsdocumenten

Alle gemeenten in de Stadsregio hebben ingestemd met het RPB, en hebben hun plannen rond deze ook weergegeven in hun beleid. Alle gemeenten die zijn geselecteerd voor de interviews hebben een structuurvisie opgesteld voor de aankomende decennia. Voor het doorgronden van de houding van de gemeenten ten opzichte van het RPB en het terugdringen van overprogrammering, is het nuttig om eerst het officiële standpunt van de gemeente door te nemen.

Structuurvisie Arnhem

In de “*Structuurvisie Arnhem 2020 –doorkijk 2040*” uit 2012 erkent de gemeente Arnhem dat leegstand van bestaande en net uitgegeven terreinen een probleem is binnen haar grenzen. Zij geven echter geen indicatie over hun uitgifte tijdens de duur van de structuurvisie, naast de uitgifte van grond op de bestaande terreinen. Wel geven zij aan dat zij op bestaande terreinen meer willen inzetten op segmentering van bedrijven naar milieucategorieën, en op terreinen waar dit mogelijk is, een menging van functies. Als voorbeeld wordt hiervoor gegeven het Oostelijk Centrumgebied, wat wordt getransformeerd van een gebied gepland voor bedrijfsdoeleinden naar woongebied, met ruimte voor lichte of beperkte werkvormen. Zij geven aan dat een dergelijke menging van functies mogelijk kan leiden tot meer investeringen in het vestigingsmilieu, en het gebied een betere binding geeft met de rest van het bewoond gebied. Deze ontwikkeling wordt mogelijk gemaakt door toenemende “verkantorisering” van bedrijventerreinen, wat de potentiële overlast voor omwonenden vermindert. Ook blijven er terreinen puur bestemd voor bedrijfsdoeleinden, gericht op bedrijven in de zwaardere milieu categorieën. De looptijd van deze structuurvisie is van 2012 tot 2020, maar behoudt een “doorkijk” op 2040.

Structuurvisie Nijmegen

De gemeente Nijmegen stelt, in de “*Structuurvisie Nijmegen 2013*” uit 2013, als haar uitgangspunt op het gebied van bedrijventerreinen dat zij voldoende kwalitatief geschikt aanbod van bedrijventerreinen wil hebben, zonder overprogrammering te veroorzaken. Hiervoor worden ook maatregelen genomen. Zo wordt de uitleg in de A73 zone, die in het RPB on-hold was gezet, definitief geschrapt. Ook wordt bij de projecten die zij nog wel willen ontwikkelen, nadruk gelegd op het aantonen van een vraag naar het terrein, en het uitvoeren van de SER-ladder als toets. Om deze redenen is bijvoorbeeld het geplande terrein de Grift met 22 Ha verkleind. Ook wordt duidelijk gesteld dat er naast de plannen die zijn aangegeven in de structuurvisie, geen ruimte meer is voor nieuwe bedrijventerreinen. De structuurvisie loopt van 2013 tot en met 2020.

Structuurvisie Duiven

In de "*Structuurvisie Duiven 2015*" uit 2015, geeft de gemeente aan dat het voorkomen en terugdringen van leegstand van groot belang is. Zij legt de prioriteit bij het onderhouden, intensiveren en revitaliseren van bestaande gebieden. Ook geven zij in de structuurvisie expliciet aan dat zij het RPB aanhouden, en dat ook na 2020 zij hun beleid zullen richten op aantoonbare behoeften, bepaald in samenwerking met de Stadsregio. Bij het onderhouden en verbeteren van de bestaande voorraad wordt veel nadruk gelegd op differentiatie tussen de terreinen, waarbij ieder terrein zijn eigen profiel krijgt of versterkt. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit plan dateert uit september 2015, slechts enkele weken voor het interview met de gemeente Duiven is afgenomen, en dus geen betrekking heeft op het beleid over de afgelopen 5 jaar. In de structuurvisie is geen looptijd opgenomen.

Structuurvisie Zevenaar

In "*Structuurvisie gemeente Zevenaar; Samen kijken naar de toekomst*" uit 2013 geeft de gemeente Zevenaar aan dat zij de ambitie heeft om de bestaande terreinen te blijven ontwikkelen, en hier ook grote kansen voor ziet. Ook zou zij graag haar aanbod uitbreiden met 35 hectare netto rondom het bestaande gebied 7Poort. De gemeente geeft echter aan dat gezien de huidige behoefteraming van het RPB deze uitbreiding onverstandig zou zijn, en zetten het plan on-hold tot 2020, waarna de behoefte naar nieuwe bedrijventerreinen opnieuw in kaart zal worden gebracht.

Het belangrijkste doel dat wordt gesteld voor het onderdeel werken is het behoud van bestaande bedrijvigheid, en het aantrekken van nieuwe bedrijven door het creëren van een goed vestigingsklimaat. Zij stelt echter ook dat overaanbod vermeden dient te worden. De gemeente concludeert dat met de bestaande en in ontwikkeling zijnde terreinen de gemeente voldoende aanbod heeft tot 2030, zowel in kwantitatief als kwalitatief opzicht.

Structuurvisie Heumen

De gemeente Heumen heeft zeer weinig bedrijventerrein, en in de "*Structuurvisie Heumen 2025*" uit 2014 is duidelijk dat bedrijventerreinen geen grote prioriteit is voor de gemeente. Malden heeft 2 bedrijventerreinen, en met uitzondering van een uitbreiding van het terrein Sluispoort, heeft het geen ambitie voor de verdere ontwikkeling van bedrijventerreinen. Ook is aangegeven dat de bedrijventerreinen bedoeld zijn voor lichte en middelzware bedrijvigheid, niet zware industrie, aangezien er al andere terreinen in de regio zijn die zich hierop richten. Deze structuurvisie richt zich op het tijdvak 2014-2025.

In deze documenten is een duidelijke trend te zien. Aan de ene kant wordt in bijna alle documenten aan het RPB gerefereerd, en bijna alle structuurvisies geven aan dat het voorkomen of beperken van overprogrammering of leegstand een belangrijk doel is van de gemeenten. De uitzondering hierin is de gemeente Heumen, die zich nauwelijks bezighoudt met bedrijventerreinen. Aan de andere kant is ook te zien dat gemeenten nog steeds ambities hebben om terreinen te ontwikkelen. Deze ambities worden in veel gevallen opgeschort of uitgesteld vanwege de afspraken van het RPB of de eigen realisatie van het gebrek aan vraag naar bedrijventerreinen, maar voor gemeenten blijft het creëren van bedrijventerreinen duidelijk een prioriteit.

De structuurvisies van de gemeenten geven echter maar een beperkt beeld van de motieven van de gemeenten. Om deze motieven te achterhalen, zijn er interviews uitgevoerd met beleidsmedewerkers van de geselecteerde gemeenten. Hierbij zullen de uitkomsten van de interviews met de structuurvisies van de gemeenten vergeleken worden.

Hoofdstuk 5 - Bevindingen uit onderzoek

Voor dit onderzoek zijn interviews gehouden met wethouders en ambtenaren van de 5 gemeenten die zijn uitgekozen voor dit onderzoek, en met beleidsmakers van de provincie Gelderland. Deze interviews zijn gehouden aan de hand van de interviewonderwerpen die zijn opgesteld in Hoofdstuk 3, en die zijn weergegeven in bijlage 1. In dit hoofdstuk worden de bevindingen ook aan de hand van deze interviewonderwerpen geordend. Daarnaast worden de uitkomsten van deze interviews vergeleken met de structuurvisies van de betrokken gemeenten en met de data van het RPB over de afgelopen jaren. De informatie die uit deze twee bronnen kan worden gehaald is echter beperkt, waardoor de interviews leidend zullen zijn in de analyse.

Effectiviteit van het RPB

Op het eerste gezicht zijn de gemeenten niet ontevreden over het verloop van het RPB tot nu toe. Alle gemeenten geven aan dat het doel van het RPB een hoge prioriteit voor hen heeft, wat overeenkomt met de houding die de gemeenten aanhouden in de structuurvisies die zij hebben opgesteld. Zij zijn het echter niet geheel eens wat dit doel precies is. Meneer Joosten, ambtenaar bij de gemeente Heumen en mevrouw Derks, ambtenaar bij de gemeente Nijmegen, zien allebei het RPB als een middel om overprogrammering van bedrijventerreinen te verminderen, maar vinden niet dat het volledig oplossen van het probleem noodzakelijk is. Een dergelijk meningsverschil over de doelstelling van het RPB kan een probleem opleveren voor de uitvoering van het RPB. Volgens de theorieën van Gray, Bardach en Mattesich et.al. is een heldere, specifieke definitie van de doelstelling van het samenwerkingsverband een vereiste van een goede samenwerking. Als één gemeente de doelstelling anders interpreteert dan de overige gemeenten, zal zij ook naar een ander eindresultaat toewerken, hetgeen frictie in de samenwerking kan veroorzaken.

Hoewel het RPB over de afgelopen jaren een sterke afname van de hoeveelheid plannen voor nieuwe bedrijventerreinen heeft bewerkstelligd, en de gemeenten het tegengaan van overprogrammering ondersteunen, zijn er ook een aantal minpunten op te merken. Een punt van kritiek dat is genoemd komt van Patrick Sessink, ambtenaar bij de gemeente Duiven. Het RPB is volledig gericht op het terugdringen van kwantiteit, maar heeft geen aandacht voor de kwaliteit van bedrijventerreinen. De structuur van het RPB is zo opgezet dat gemeenten zelf kunnen bepalen welke bedrijventerreinen zij selecteren voor het schrappen, maar volgens de heer Sessink is dit onvoldoende, en is een regionale aanpak nodig. Dit omdat een sterke vraag naar bedrijventerreinen van belang is om overprogrammering tegen te gaan, dus de regio zou moeten garanderen dat de terreinen die blijven voortbestaan ook aantrekkelijk zijn voor de markt. Deze focus op kwaliteit van de

terreinen is terug te vinden in de huidige structuurvisie van de gemeente Duiven (gemeente Duiven, 2015). Hierin wordt veel aandacht besteed aan het in stand houden en verbeteren van de kwaliteiten van de bestaande terreinen, juist omdat er geen ruimte is voor uitbreiding.

Meneer Joosten van de gemeente Heumen sluit zich aan bij deze stelling. Hij stelt dat veel sectoren van bedrijvigheid, zoals transport en zware industrie, wel degelijk bepaalde eisen stellen aan hun vestigingslocatie, en dat het beter zou zijn voor de oplossing van overprogrammering als met deze eisen rekening werd gehouden, in plaats van generiek te schrappen in het aanbod.

De gemeente Arnhem heeft eenzelfde insteek. In de structuurvisie van Arnhem (gemeente Arnhem, 2012) staat vermeld dat de gemeente meer inzet op differentiatie in het aanbod, en in sommige gevallen menging met andere functies, om leegstand tegen te gaan. In het interview met de heer Kop blijkt dat de gemeente inderdaad deze insteek aanhoudt, en dit als een belangrijk hulpmiddel ziet om leegstand van bedrijventerreinen tegen te gaan.

Volgens hem is met name de menging van functies problematisch, omdat dit bij sommige gebieden de vraag oproept of zij nou wel of niet binnen het RPB horen.

Lastenverdeling van het RPB

Over de verdeling van de geschrapte plannen zijn de gemeenten redelijk positief. Geen enkele gemeente voelt zich verongelijkt door de maatregelen van het RPB. De gemeente Zevenaar, die grote delen van het nieuwe terrein 7Poort in bezit heeft en deze niet kan uitgeven omdat het terrein 'on-hold' is gezet in het RPB, erkent dat dit een nuttige maatregel was, en dat de kansen om deze terreinen in de huidige economie uit te geven in elk geval zeer laag zijn. Ook in Duiven is een terrein 'on-hold' gezet, maar dit leidt niet tot frictie binnen de gemeente. Dit is in lijn met de structuurvisies van de beide gemeenten (gemeente Zevenaar, 2013 en gemeente Duiven, 2015), waarin zij het probleem van overprogrammering accepteren en aangeven dat een beperking van de uitgifte nodig is. De structuurvisie van de gemeente Zevenaar (gemeente Zevenaar, 2013) gaat zelfs expliciet in op de noodzaak van het 'on-hold' zetten van bestaande terreinen, om overaanbod van bedrijventerreinen en de daaruit volgende leegstand te voorkomen.

Een klacht die echter wel meerdere keren is geuit is het gebrek aan flexibiliteit in het systeem. Mevrouw Derks van de gemeente Nijmegen merkt op dat de gemeente tijdens de onderhandelingen van het RPB harde keuzes heeft moeten maken tussen terreinen die zij wilde ontwikkelen. Voordat het eerste RPB tot stand kwam viel de keuze op het terrein Bijsterhuizen Noord, aan de zuidkant van de stad, aangezien in de corridor tussen Arnhem en Nijmegen al veel terreinen bleven bestaan. In het RPB 2011 is er voor gekozen om dit terrein aan de zuidkant te faseren om in plaats daarvan het terrein de Grift in de Waalsprong te ontwikkelen. In het herijkte RPB 2013 is de Locatie Bijsterhuizen Noord definitief

geschraapt. Bedrijventerrein de Grift bleef de status “doorgaan” houden. Voor deze verandering was echter veel discussie nodig, zoals mevrouw Derks uitlegt. In de eerste instantie was de Grift geschraapt vanwege het enorme terrein Park 15, een hard plan wat redelijk dicht bij de geplande locatie van de Grift lag. Toen bij de herziening bleek dat de in corridor A73 eveneens een groot aanbod van bedrijventerreinen lag, en de gemeente haar aandacht wilde verleggen naar de Grift om de Waalsprong te ontwikkelen, stuitte dit eerst op tegenstand. Uiteindelijk is het plan de Grift alsnog in het RPB 2013 opgenomen. De gemeente Zevenaar had een vergelijkbaar probleem bij het Actualiseren van al bestaande bedrijventerreinen. Dit waren niet opgenomen in het RPB, en dit werd dan ook gezien als het negeren van het RPB, ondanks het feit dat er geen nieuwe hectares bedrijventerrein aan de voorraad zouden worden toegevoegd. Beide gemeenten hebben het idee dat een flexibeler aanpak van het RPB, met uitruil van toegestane hectares zowel binnen de gemeente als tussen gemeenten onderling een natuurlijke ontwikkeling van de regionale economie zal opleveren, en dingen makkelijker zou maken voor de gemeenten.

Deze klachten komen voort uit de structuur van het RPB, waarin de nieuw te ontwikkelen gebieden worden vastgelegd voor de looptijd van het RPB, en deze niet veranderd kunnen worden buiten de aanpassingsmomenten die eens in de 2 jaar plaatsvinden. En ook hierbij is elke verandering onderhevig aan discussie, wat de plannen van gemeenten sterk afhankelijk maakt van de mening van de andere betrokken gemeenten. Voor een groot deel is deze inflexibiliteit inherent aan het proces van afspraken maken dat het RPB definieert. Dit zou het aanpakken van deze klachten lastig kunnen maken.

Relaties tussen gemeenten na het RPB

De Stadsregio Arnhem-Nijmegen is lang geleden begonnen als een samenwerkingsverband tussen gemeenten. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de gemeenten in de regio al een goede relatie hadden voor het begin van het programma. Veel gemeenten hebben vaak contact met de buurgemeenten, ook buiten de programma's van de Stadsregio om. Hierbij is vooral de Liemers opvallend, een regio waar Duiven, Zevenaar en Westervoort deel van uitmaken. Deze gemeenten werken (met de andere gemeenten van de Liemers) vaak samen aan verschillende projecten, naast de normale samenwerking in de Stadsregio.

De meeste gemeenten zeggen dat er geen verandering is geweest in de relatie met de andere gemeenten in de Stadsregio vanwege het RPB. Alleen mevrouw Norel, wethouder van de gemeente Zevenaar, merkt op dat de samenwerking met andere gemeenten onder druk staat. Zevenaar heeft op dit moment plannen voor het ontwikkelen van een outlet centre, wat een controversieel onderwerp is in de regio, en heeft al een aantal jaren een discussie met de provincie en Rijkswaterstaat over de uitvoering van de doortrekking van de

A15, waarvoor ook de A12 langs Zevenaar zal moeten worden verbreed. Deze conflicten kunnen een oorzaak zijn van de meer gespannen relatie.

Relatie tussen gemeenten en de provincie na het RPB

De provincie was altijd al betrokken bij het RPB als indirecte partner, als de opsteller van de Structuurvisie die de basis vormde voor het RPB. Naarmate de invloed van de Stadsregio minder werd, heeft de provincie meer invloed gekregen op het RPB. Ten tijde van de interviews werd de provincie gezien als de leidinggevende partij binnen het RPB, ondanks het feit dat er nog steeds een overkoepelende organisatie van gemeenten in de Stadsregio is.

Meneer Sessink van de gemeente Duiven stelt dat het contact met de provincie erg beperkt is. Hij zou graag meer communicatie zien tussen de provincie en de betrokken gemeenten. Ook hebben mevrouw Norel van de gemeente Zevenaar en mevrouw Derks van de gemeente Nijmegen opgemerkt dat de provincie niet flexibel is bij het uitvoeren van de regels van het RPB, zoals in de vorige paragraaf al is beschreven. Zij zouden graag wat meer initiatief zien van de provincie om creatieve oplossingen te vinden voor het probleem. Mevrouw Dibbits, ambtenaar bij de provincie, verklaart echter dat de provincie simpelweg de regels uitvoert die bij het opstellen van het RPB zijn afgesproken. Dit soort kwesties dienen met alle gemeenten besproken te worden, en dan te worden vastgelegd in een aanpassing van het RPB. De aanpak van de provincie is inderdaad in lijn met de regels van het RPB, waarin de gemeenten zelf de hoeveelheid nieuw uit te geven bedrijventerreinen over de komende jaren hebben vastgesteld, en eens in de twee jaar bij elkaar komen om deze te bespreken en mogelijk aan te passen. Buiten die momenten is er volgens het systeem geen aanpassing van het programma mogelijk, en als de gemeenten hier een aanpassing van willen zien is het eerder aan hen om deze te bewerkstelligen, iets waar op het moment aan gewerkt wordt in de vorm van het nieuwe Regionale programma Werklocaties (RPW).

Daarnaast merkt de heer Sessink ook op dat de provincie een behoorlijke vaart zet achter de huidige aanpassing van het RPB. Ten tijde van het interview met hem was de doelstelling om aan het einde van 2015 het nieuwe RPW (Regionaal Programma Werklocaties) klaar te hebben, een schema wat meneer Sessink zeer onrealistisch vond. Voorlopig is dit een goede voorspelling gebleken. Technisch gezien heeft de provincie hier een goede reden voor. In het RPB is immers opgenomen dat eens in de 2 jaar het programma wordt aangepast aan de realiteit van de marktsituatie, en volgens dit schema hoort er aan het begin van 2016 een nieuwe versie van het RPB uit te komen. De huidige besprekingen gaan echter over meer, en de samenvoeging van bedrijventerreinen en detailhandel is zodanig complex dat vertraging op het normale schema te verwachten is. Ten tijde van het laatste interview dat is

gehouden, met meneer Joosten van de gemeente Heumen, was de verwachting dat dit RPW eind 2016 ter inzage zou liggen bij de gemeenteraden voor vaststelling.

Mathijs Kop, van de gemeente Arnhem vermoedt dat een deel van de kritische houding van de gemeenten tegenover de provincie niet aan de provincie te wijten is. De provincie heeft echter het nadeel dat zij nu het stokje hebben overgenomen van de Stadsregio, terwijl de situatie rond overprogrammering steeds nijpender wordt voor de gemeenten, en deze zich zorgen maken over de toekomst.

Verwachtingen voor de toekomst

De toekomstbeelden die geschetst worden in de structuurvisies van de gemeenten zijn over het algemeen zeer positief. Zij geven aan dat zij meewerken aan het RPB, en degenen die een toekomstvoorspelling willen doen geven aan dat zij naar verwachting voldoende aanbod hebben van bedrijventerreinen voor hun doeleinden. Ook is een aantal gemeenten actief op zoek naar alternatieve oplossingen voor de aanpak van leegstand (gemeente Duiven, 2015, en gemeente Arnhem, 2012). Zij maken echter geen toekomstperspectieven voor de leegstand of overprogrammering in hun gemeente.

In de interviews blijken de verwachtingen voor de toekomst van het RPB niet zeer positief. Hoewel de respondenten toegeven dat het voorspellen van marktontwikkelingen haast onmogelijk is, verwacht geen van de gemeenten dat de economie in de komende jaren genoeg zal aantrekken om verdere beperkingen van de voorraad bedrijventerreinen in de regio te voorkomen. Bovendien verwachten sommigen dat het snijden in harde plannen voor bedrijventerreinen al bij de huidige discussie een onderwerp zal worden.

Enkele gemeenten zien echter ook een positieve ontwikkeling in de toekomst. Zo hoopt Mathijs Kop, van de gemeente Arnhem, dat het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties meer flexibiliteit zal bieden in het onderhandelen over nieuwe aanpassingen. Zoals eerder gezegd zet de gemeente Arnhem in op diversificatie en combinatie van functies op bestaande terreinen, en de samenvoeging van deze regionale programma's neemt een hoop onduidelijkheid weg over deze terreinen en onder welk programma zij vallen. Tegelijkertijd hoopt mevrouw Norel van de gemeente Zevenaar dat er binnen de nieuwe plannen afspraken gemaakt kunnen worden over grondprijzen, om zo de spreiding van bedrijven over de regio beter te kunnen sturen.

Over één punt zijn alle gemeenten het eens; zij zijn niet bereid om de lasten van het snijden in harde plannen te dragen, zonder financiële compensatie van de Provincie. Mevrouw Dibbits, ambtenaar bij de provincie Gelderland, kan nog niets zeggen over welke maatregelen nodig zullen zijn in de komende periode, maar heeft aangegeven dat de

Provincie geen plannen heeft om gemeenten financieel te compenseren. Veel gemeenten hebben aangegeven dat ze verwachten dat de provincie deze lijn zal volhouden. Mevrouw van Norel geeft als bewijs voor dit vermoeden een vergelijkbare situatie in de woningbouw, waar de gemeente ook hard vasthield dat zij geen financiële verantwoordelijkheid namen.

Een alternatief voor financiële compensatie door de provincie is het verdelen van de kosten over alle gemeenten in de regio, zoals wordt voorgesteld door meneer Joosten van de gemeente Heumen. Hijzelf geeft echter ook al aan dat de gemeenten hier waarschijnlijk zeer op tegen zullen zijn, met name de gemeenten zonder grote bedrijventerreinen. Als deze projecten uitgevoerd zouden worden, zouden de inkomsten van de terreinen bij slechts een gemeente binnenkomen. Waarom zouden de kosten van het schrappen nu opeens bij andere gemeenten terecht komen?

Deze houding van de gemeenten vormt een substantieel probleem voor het schrappen van harde plannen. Zoals is aangegeven in het conceptueel model vormen de kosten van het schrappen van harde plannen een substantiële barrière voor de gemeenten om mee te werken aan het RPB. Alle betrokken gemeenten geven duidelijk aan dat zij niet bereid zijn om zelf de kosten te dragen van deze acties, een overtuiging die naar hun eigen zeggen sterker is dan de noodzaak tot het beperken van overprogrammering. De provincie is minder duidelijk in haar standpunt, maar er zijn aanwijzingen dat zij ook deze lasten niet wil opnemen. Als beide partijen in dit standpunt volharden, wordt het onmogelijk voor het RPB om het schrappen van harde plannen vol te houden. En aangezien uit het vorige hoofdstuk duidelijk geworden is dat dit van belang is om overprogrammering volledig terug te dringen, vormt deze houding van de gemeente en provincie een groot risico voor het uitvoeren van het RPB.

Hoofdstuk 6 - conclusies

Het doel van dit onderzoek was om een antwoord te vinden op de vraag *“In hoeverre is de huidige samenwerking tussen de provincie Gelderland en de gemeenten in de Stadsregio Arnhem-Nijmegen effectief in het afstemmen van de uitgifte van bedrijventerreinen op de vraag naar nieuwe bedrijfslocaties in de Stadsregio over de komende 10 jaar?”* Hiervoor is gezocht naar de antwoorden op vijf verschillende deelvragen. Deze staan hieronder uitgewerkt.

In hoeverre sluit het huidige aanbod van bedrijfslocaties aan op de vraag?

Het RPB is ontwikkeld om het aanbod van bedrijventerreinen te verminderen, en deze beter in balans te brengen met de vraag. Helaas is hierin nog niet veel vooruitgang geboekt. Er zijn een aantal zachte plannen voorkomen en er is een aantal plannen uitgesteld naar de lange termijn, maar het gecombineerde aanbod van nieuwe terreinen overstijgt nog steeds de vraag naar deze. In het RPB was al berekend dat er een overschot zou blijven bestaan, maar werd ook gehoopt dat een deel van dit overschot zou worden opgelost door een afnemend aanbod van gemeenten, als reactie op de overspannen. Helaas is dit tot op heden nog niet gebeurt. Daarnaast is de vraag naar bedrijventerreinen over de afgelopen jaren lager uitgevallen dan in de modellen van het RPB voorspeld was. Het resultaat is dat er nog steeds sprake is van een overaanbod van bedrijventerreinen, hoger dan was berekend in het RPB, en dat er over de komende jaren binnen het huidige plan nog steeds sprake is van overprogrammering.

In hoeverre voelen de betrokken gemeenten en de provincie de noodzaak van het afstemmen van vraag en aanbod van bedrijventerreinen?

De beleidsmedewerkers van de gemeenten die zijn geïnterviewd voor dit onderzoek geven allemaal aan dat overprogrammering wordt gezien als een serieus probleem, en dat het van belang is om op deze marktvraag en aanbod beter af te stemmen. Dit is de reden dat de gemeenten blijven meewerken aan het uitvoeren van het RPB. Tegelijkertijd hebben de gemeenten ook hun eigen doelen voor ogen, en zijn er grenzen aan de maatregelen die zij willen uitvoeren. Alle beleidsmedewerkers van gemeenten met grote bedrijventerreinen hebben aangegeven dat zij een reductie in bestaande harde plannen niet zullen accepteren zonder compensatie, vanwege de investeringen die zij hiervoor gemaakt hebben. Het is duidelijk dat de gemeenten bij de problematiek rond de overprogrammering van bedrijventerreinen vooral hun eigen doelstellingen in het oog houden. Hoewel zij aangeven dat zij mee willen werken aan het RPB, zijn er duidelijke grenzen te merken aan deze bereidheid.

Welke veranderingen worden er voor deze markt verwacht in de nabije toekomst?

De economische crisis is voor het grootste deel voorbij, en de economie trekt weer aan. Voorlopig wordt dit nog niet weerspiegeld in de vraag naar bedrijventerreinen in de Stadregio. Over de afgelopen jaren was de vraag naar terreinen lager dan was verwacht in het RPB. Volgens de verwachtingen zal deze vraag in de komende jaren niet of nauwelijks stijgen, zeker niet voldoende om de lage vraag van de afgelopen jaren te compenseren. Het is dus onrealistisch om te verwachten dat een toename van de vraag een deel van het overaanbod zal oplossen.

Welke aanpassingen zijn nodig om de betrokken gemeenten en de provincie te bewegen om het regionale aanbod van bedrijventerreinen beter af te stemmen op de vraag naar nieuwe terreinen?

De provincie is zeer serieus in haar wens om de overprogrammering van bedrijventerreinen te reduceren. Dit is de reden dat zij sterk blijft aandringen op het verscherpen van de maatregelen van het RPB. Dit zal echter wel ten koste gaan van de plannen van de gemeenten.

De gemeenten hebben ook bepaalde eisen aan het programma. Zij zouden graag meer flexibiliteit binnen het programma zien om projecten te schrappen en vervangen met andere locaties binnen de gemeente, of om m² aan bedrijventerrein uit te ruilen tussen gemeenten. Ook hebben de gemeenten bezwaren bij het schrappen van harde plannen. Als er geschrapt zal moeten worden in de harde plannen, iets wat door veel van de respondenten verwacht wordt, zullen zij dit niet accepteren zonder een vorm van financiële compensatie.

Zijn de wensen van de betrokken partijen verenigbaar?

De wensen van de gemeenten zijn zeer lastig te verenigen met de wens van de provincie om de markt in evenwicht te brengen. De verwachting is dat voor het slagen van het RPB het schrappen van harde plannen nodig zal zijn. De gemeenten van de Stadsregio hebben echter weinig animo om harde plannen te schrappen zonder financiële compensatie. Uit het onderzoek is echter gebleken dat het onwaarschijnlijk is dat de provincie Gelderland deze zal bieden. Als zij deze niet wil verlenen, is een andere optie een verdeling van de kosten onder de gemeenten. Het is echter onwaarschijnlijk dat alle gemeenten in de regio willen meebetalen aan de geschrapte terreinen van gemeenten om hen heen. Dit creëert een impasse tussen de partijen op dit gebied, en het is maar de vraag of een van hen zal toegeven.

Met deze verzamelde informatie kunnen wij de onderzoeksvraag van dit onderzoek beantwoorden. Deze luidde:

“In hoeverre is de huidige samenwerking tussen de provincie Gelderland en de gemeenten in de Stadsregio Arnhem-Nijmegen effectief in het afstemmen van de uitgifte van bedrijventerreinen op de vraag naar nieuwe bedrijfslocaties in de Stadsregio over de komende 10 jaar?”

Het is duidelijk geworden dat er een harde grens is aan de mogelijkheid van gemeenten en provincie om samen te werken bij het afstemmen van de uitgifte van bedrijventerreinen. De beleidsmedewerkers die zijn geïnterviewd voor dit onderzoek hebben een verassend positieve houding ten opzichte van het RPB en zijn nog steeds bereid daaraan mee te werken. Het probleem ligt echter bij het schrappen van harde plannen. Volgens de voorspellingen is het zeer waarschijnlijk dat dit in de toekomst nodig zal zijn om het aanbod van bedrijventerrein gelijk te stellen aan de vraag naar deze. Dit vormt echter een significant financieel verlies voor de gemeenten, en volgens de resultaten van de interviews zijn de meeste gemeenten niet bereid om dit op te brengen. Tegelijkertijd heeft de provincie ook al aangegeven niet van plan te zijn om de gemeenten te compenseren voor dit verlies, en de interviewpartners hebben aangegeven dat zij verwachten dat de provincie deze lijn zal vasthouden. Dit creëert een impasse tussen de partijen, en er zijn geen aanwijzingen dat hier een oplossing voor kan worden gevonden. Dat betekent dat het onwaarschijnlijk is dat er harde plannen geschrapt zullen worden.

Zoals gezegd in hoofdstuk 2 is de doelstelling van de samenwerking een kritiek onderdeel om deze samenwerking goed te laten verlopen. Volgens zowel Gray, Bardach en Mattesich et.al is een eenduidig doel, waar alle partijen zich in kunnen vinden, kritiek voor het slagen van elke samenwerking. Uit dit onderzoek blijkt echter dat in het RPB stadsregio niet alle partijen dezelfde doelstelling hebben, en met name dat de doelstellingen van deze partijen niet overeenkomen met het doel dat voor het RPB gesteld is, namelijk het oplossen van overprogrammering. Voor de gemeenten is het voorkomen van de grote financiële verliezen die gepaard gaan met het schrappen van harde plannen van groot belang, en zijn zij niet bereid om deze prioriteit los te laten om de doelstelling van het RPB te bereiken. En zodra zij zich niet langer kunnen verenigen met het doel van de samenwerking, zullen zij hier ook niet langer aan meewerken.

Als wij kijken naar de scenario's van het gedachtenexperiment dat is opgesteld in hoofdstuk 2 is te zien dat er in deze situatie duidelijk sprake is van scenario 2 of 3. Het is evident dat er geschrapt zal moeten in harde plannen, en zowel de provincie als de gemeenten hebben duidelijk aangegeven dat zij niet van plan zijn om voor de kosten van deze maatregelen op te draaien. Dit zal, tenzij een of meer van de partijen van mening verandert, leiden tot een van twee mogelijke uitkomsten. Of de groep stelt haar doelen bij om het schrappen van harde plannen te vermijden, of de samenwerking loopt vast op dit punt, wat zal leiden tot het einde van het RPB.

Het RPB heeft een sterke reductie in de overprogrammering opgeleverd, maar naar alle waarschijnlijkheid zal het niet voldoende zijn om het aanbod af te stemmen op de vraag in de komende 10 jaar. Als de provincie deze afstemming wil bereiken, is het verstandig om te kijken naar alternatieve methoden.

Aanbevelingen

Gezien het feit dat het huidige beleid niet toereikend is om het probleem van overprogrammering geheel op te lossen, is het van belang voor partijen die het probleem willen aanpakken om het overaanbod van bedrijventerreinen en overprogrammering in de regio opnieuw in kaart te brengen. Niet alleen de vierkante meters aan bedrijventerreinen, maar ook de mogelijke gevolgen die dit overaanbod heeft voor de gemeente waarin deze zich bevinden en de omliggende gemeenten. Als deze partijen andere manieren willen vinden om dit probleem aan te pakken, is het belangrijk om een goede inschatting te maken van de kosten en baten van zowel die methode als de huidige schaal van het probleem.

Een belangrijk punt wat verschillende gemeenten maken over de effectiviteit van het RPB is dat deze geen aandacht schenkt aan de kwaliteit van deze terreinen. Zij zien dit als een groot gebrek van het programma, aangezien er wel degelijk verschillen zijn tussen terreinen, en de vraag naar bedrijventerreinen in hun ogen zodanig gedifferentieerd is dat een kwalitatieve afstemming op de vraag naar bedrijventerreinen kan leiden tot een efficiëntere verdeling van reductie van bedrijventerreinen.

Een ander aandachtspunt dat naar voren is gebracht door de gemeenten is het gebrek aan flexibiliteit in het RPB. Er is geen mogelijkheid om af te wijken van het RPB, ook niet in gevallen waar dit niet zou leiden tot een toename van het aanbod van bedrijventerreinen. Een grotere mate van flexibiliteit zou gemeenten minder terughoudend kunnen maken in hun opstelling ten aanzien van het beperken van het aanbod van bedrijventerreinen. Doordat gemeenten zo meer controle krijgen over de precieze uitgifte van terreinen kan dit ook een positief effect hebben op het kwalitatief afstemmen van vraag en aanbod.

Om overprogrammering in de Stadsregio daadwerkelijk te stoppen in de komende 10 jaar, zal moeten worden gezocht naar een alternatief voor het RPB, een die niet afhankelijk is van de vrijwillige medewerking van alle gemeenten in het gebied. Hoewel de overige aanbevelingen van dit onderzoek gebruikt kunnen worden om het RPB efficiënter toe te passen, loopt het RPB vast op het fundamentele probleem van financiële compensatie, waar niet direct een oplossing voor is te vinden. Hiervoor kan de provincie zoeken naar andere, mogelijk meer dwingende middelen om harde plannen te herbestemmen. Een belangrijke vraag is hoe de nieuwe maatregelen gecombineerd kunnen worden met het RPB. Over het geheel gezien is het RPB, ondanks de gebreken die in dit onderzoek aan het licht zijn gekomen, een effectief middel om de uitgifte van nieuwe bedrijventerrein te beperken. Met name het feit dat dit programma extra nieuwe plannen voorkomt maakt dit een waardevol hulpmiddel. Het advies van dit onderzoek is dan ook om het RPB, of in de toekomst het RPW, voort te laten bestaan, mogelijk met de andere aanbevelingen verwerkt in het concept, naast eventuele nieuwe maatregelen om de harde plannen aan te pakken.

Reflectie

Zoals elke studie sluit deze af met een reflectie op het onderzoeksproces. Hierin worden de beperkingen van het onderzoek tegen het licht gehouden, en daarmee wordt duidelijk op welke aspecten vervolgonderzoek noodzakelijk is.

Reflectie op literatuur

Bij het begin van dit onderzoek was ik duidelijk niet op de hoogte van de hoeveelheid literatuur die beschikbaar was over dit onderwerp. Het vinden van een goede insteek voor de literatuur heeft lange tijd geduurd. Er zijn recentelijk meerdere onderzoeken geweest naar dit onderwerp. Dit onderzoek was echter gebouwd op een alternatieve aanpak van het probleem, gericht op het analyseren van de samenwerking zelf, en de mogelijke punten waar deze zou kunnen breken. Voor dit onderzoek bleken de gebruikte theorieën goed geschikt. Desondanks zou de integrering van andere hedendaagse onderzoeken naar dit zelfde onderwerp het onderzoek mogelijk hebben versterkt.

Reflectie op methodologie

Het tijdgebonden karakter van een afstudeerscriptie beperkt de mogelijkheden voor onderzoek. Vijf gemeenten uit een groep van 20 is in principe een valide steekproef, zeker gezien het feit dat de partijen die het dichtste bij de problematiek betrokken zijn, opgenomen zijn in het onderzoek. Desondanks geeft het heterogene karakter van de verschillende gemeenten in de regio toch enige onzekerheid bij de validiteit van het onderzoek. Mogelijk was een manier om alle betrokken gemeenten te benaderen, bijvoorbeeld via kortere interviews of een kwalitatief survey, een goede aanvulling geweest voor het onderzoek.

Reflectie op de onderzoeksuitkomsten

De betrouwbaarheid van het onderzoek is beperkt, vanwege het kwalitatieve karakter. Toch is een redelijke mate van betrouwbaarheid ingebouwd door de semigestructureerde vorm van de interviews en onderbouwing met de beleidsdocumenten van de betrokken gemeenten. De interne validiteit van het onderzoek is, zoals al eerder vermeld, redelijk sterk vanwege de grote steekproef die is genomen, maar deze kan sterker, vanwege het heterogene karakter van de gemeenten en hun verschillende ervaringen op het gebied van het RPB. De externe validiteit is iets problematischer. Hetzelfde heterogene karakter, en de kwalitatieve opzet van de hoofdvraag, maken het onzeker of deze conclusies ook algemeen kunnen worden getrokken. Een mogelijkheid voor vervolgonderzoek zou kunnen zijn een vergelijkbaar onderzoek naar een of meerdere andere RPB's (of in de toekomst, RPW's) in Gelderland.

Bronnen

Bardach, E. (1998). *Getting agencies to work together. The practice and theory of managerial craftsmanship*. Washington D.C., Brookings Institution Press

College van B&W gemeente Nijmegen (2016) *Ingekomen stuk D26; Herrijking Regionaal Programma Werklocaties*, Nijmegen, Gemeente Nijmegen

De Gelderlander (06-01-2012) "*Woningtoewijzing wordt simpeler*", op <http://www.gelderlander.nl/>

De Gelderlander (21-11-2013) "*Provincie ziet niks in nieuwe megawinkels regio Arnhem Nijmegen*", op <http://www.gelderlander.nl/>

De Gelderlander (26-04-2014) "*Arnhem lijdt 7,1 miljoen verlies op Koningspleij*" op <http://www.gelderlander.nl/>

De Gelderlander (23-02-2015) "*Provincie blijft bij 'nee' tegen outlet Zevenaar*", op <http://www.gelderlander.nl/>

De Gelderlander (09-12-2015) "*Geen animo voor bedrijventerrein Koningspleij Noord*" op <http://www.gelderlander.nl/>

De Gelderlander (05-01-2016) "*'Banenmotor' wordt boerenland: verlies van 20 miljoen*" op <http://www.gelderlander.nl/>

Financiën gemeenten en provincies, vinddatum 03-07-2016, op [www.rijksoverheid](http://www.rijksoverheid.nl)

Gemeente Heumen (2014) *Structuurvisie Heumen 2025*, Heumen, BügelHajema

Gemeente Nijmegen(2013) *Structuurvisie Nijmegen 2013*, Nijmegen, gemeente Nijmegen

Gemeente Arnhem (2012) *Structuurvisie Arnhem 2020 –doorkijk 2040*, Arnhem, gemeente Arnhem

Gemeente Duiven (2015) *Structuurvisie Duiven 2015*, Duiven, gemeente Duiven

Gemeente Zevenaar (2013) *Structuurvisie gemeente Zevenaar; Samen kijken naar de toekomst*, Zevenaar, gemeente Zevenaar

Gewijzigd vastgesteld bestemmingsplan 'Kleefse Waard Koningspley Noord' (2009), vinddatum 10-01-2016, op www.overheid.nl

Gray (1989) *Collaborating. Finding common ground for multiparty problems*. San Francisco, Jossey-Bass Publishers.

Indicatief programma, vinddatum 29-04-2015, op www.Gelderland.nl

WGR Gebieden Gelderland, vinddatum 10-01-2016, op www.arbeidsmarkt gelderland.nl

van der Krabben, E., Pen, C., de Feijter, F. (2015) *De markt voor bedrijventerreinen; Uitkomsten van onderzoek en beleid*, Platform 31, Den Haag

Mattesich, P. W., Murray-Close, M., & Monsey, B. R. (2004) *Collaboration: what makes it work*. Saint Paul, Wilder Publishing Center

Ostrom, E. (1990) *Governing the commons*, Cambridge, Cambridge University Press

Regionale Programma's Bedrijventerreinen, Vinddatum 20-03-2015, op <http://www.gelderland.nl>

Rekenkamer Oost-Nederland (2015) *Van wens naar werkelijkheid; de regisseur aan zet*

Saris, Modder, van Ree en Stamsnijder(2011) *Stedelijke regio's; Over informele planning op een regionale schaal*, Rotterdam, NAI uitgevers

Stadsregio Arnhem-Nijmegen , op www.deStadsregio.nl, vinddatum 21-04-2015

Stanford Encyclopedia of Philosophy (2014) *Prisoner's Dilemma*, vinddatum 11-04-2015, op <http://plato.stanford.edu/index.html>

Stadsregioraad Arnhem Nijmegen (2013) *Regionaal Programma Bedrijventerreinen 2013 Stadsregio Arnhem Nijmegen; vastgesteld*, Stadsregio Arnhem Nijmegen

Stammers, J., Mulders, M., en Janssen-Jansen, L. (2014) *Stedelijke ontwikkeling voorbij overprogrammering*, Rooilijn, jaargang 47, nr. 6, p.406

Wijzigingswet Wgr-plus (2011) vinddatum 21-08-2015, op wetten.overheid.nl

Bijlage 1 – Interviewonderwerpen

Interviewgide gemeenten

- Begroeten respondent
- Bedanken voor het meewerken aan het onderzoek
- Activeren voice recorder
- Toestemming voor opname en gebruik gesprek opnieuw bevestigen

- Interviewonderwerpen:
 - Plannen voor nieuwe bedrijventerreinen binnen de gemeente voor 2010
 - Cues: zachte plannen, harde plannen
 - Samenwerking tussen de gemeente en andere gemeenten en de provincie voor 2010
 - Cues: Stadsregio (EPO), andere samenwerking gemeenten, relatie met provincie
 - Invloed van het RPB Stadsregio op de plannen voor nieuwe terreinen binnen de gemeente
 - Eigen interpretatie van het doel van het RPB
 - Effectiviteit van het RPB in het bereiken van het doel volgens de interpretatie van de respondent
 - Lasten die de gemeente heeft ervaren van het RPB en de verdeling van deze over de gemeenten binnen het RPB
 - Veranderingen in de relatie met de provincie en de andere gemeenten in de regio na de invoering van het RPB
 - De visie van de respondent op de toekomst voor het RPB

- Respondent bedanken voor het interview
- Respondent informeren over de verdere verwerking van data
- navragen of de respondent een kopie van de transcriptie wilt ontvangen
- Gesprek afsluiten

Interviewguide provincie

- Begroeten respondent
- Bedanken voor het meewerken aan het onderzoek
- Activeren voice recorder
- Toestemming voor opname en gebruik gesprek opnieuw bevestigen

- Interviewonderwerpen:
 - Het ontstaan van het Regionaal programma bedrijventerreinen uit de voorgaande initiatieven
 - Cues: EPO, Convenant bedrijventerreinen, structuurvisie
 - Keuze voor het gebruik van het 'Transatlantic market' model voor de vraag naar bedrijventerreinen in het RPB
 - De effectiviteit van het RPB Stadsregio tot op heden
 - Veranderingen in de relatie met de betrokken gemeenten sinds de invoering van het RPB Stadsregio
 - Lastenverdeling van het programma over de Stadsregio
 - Cues: eerlijke verdeling, opmerkingen gemeenten
 - Verwachtingen van de toekomst van het RPB
 - Cues: nieuwe de huidige 'herziening', snijden in harde plannen, RPW

- Respondent bedanken voor het interview
- Respondent informeren over de verdere verwerking van data
- navragen of de respondent een kopie van de transcriptie wilt ontvangen
- Gesprek afsluiten

Bijlage 2 – Overzicht bedrijventerreinen Stadsregio Arnhem-Nijmegen

Een overzicht van bedrijventerreinen in de Stadsregio Arnhem-Nijmegen, inclusief de hoeveelheid uitgeefbare grond met de bestemming bedrijventerrein handen van de gemeenten en van particulieren, uitgezet per gemeente. Alle cijfers, behalve inwoneraantallen, komen uit het Integraal Bedrijventerreinen Informatie Systeem (IBIS), en dateren van 01-01-2014. Ten tijde van de selectie van de interviewpartners, het moment waarop deze gegevens verzameld en gebruikt zijn, was dit de meest recente data die beschikbaar was bij het IBIS. De gemeenten zijn gerangschikt op het totaal aantal Ha bedrijventerrein binnen de gemeente.

Gemeente	Inwoners	Totaal bedrijventerrein(Ha)	Uitgeefbaar door gemeente (Ha)	Uitgeefbaar door particulieren (Ha)
Nijmegen	170.700	572,7	78,6	6,2
Arnhem	152.506	285,5	28,5	34,7
Overbetuwe	46.838	261,5	16,2	90,1
Duiven	25.466	232,1	36,1	0
Lingewaard	45.808	166,4	24,7	2,7
Wijchen	40.870	156,1	0	0
Rheden	43.535	98,0	9,2	1,5
Beuningen	25.261	78,6	0,5	6,4
Rijnwaarden	10.896	77,4	0	6,0
Zevenaar	32.210	72,8	44,7	3,1
Renkum	31.328	62,8	0	0
Berg en Dal*	34.248	54,9	3,1	1,2
Heumen	16.363	45,3	3,4	0
Doesburg	11.391	28,6	0	0
Westervoort	15.011	14,1	0	0,2

* De gemeente Berg en Dal is ontstaan uit een fusie van de gemeenten Milingen a/d Rijn, Groesbeek en Ubbergen.

Bronnen:

- “Sterke groei inwoneraantal houdt in 2014 aan”, op www2.Nijmegen.nl , vinddatum 10-09-2015
- IBIS -Provincie Gelderland (2014)“voorraad en uitgifte bedrijventerreinen, IBIS 2014”, op www.Gelderland.nl, vinddatum 11-07-2015
- CBS statline, op statline.cbs.nl, vinddatum 31-05-2015

Bijlage 3 – Interview met de provincie Gelderland

Interview met Ineke Dibbits, Accountmanager Economische Zaken voor de Stadsregio bij de provincie Gelderland

Afgenomen in het restaurant van de Provinciale gebouwen, Prinsenhof B, Arnhem 13-10-2015

Het interview met mevrouw Dibbits is afgenomen om het perspectief van de Provincie Gelderland te geven binnen dit onderzoek, en een aantal details van de vorming van het RPB te achterhalen.

Mevrouw Dibbits heeft verzocht om het interview als een samenvatting uit te werken. Hieronder staat de samenvatting van de belangrijkste uitkomsten van het gesprek weergegeven.

- Mevrouw Dibbits geeft aan dat ze pas twee jaar in dit vakgebied werkt, en daarom weinig kan vertellen over de vorming van het RPB in de Stadsregio. Voor de vragen over de vorming van het RPB zullen anderen moeten worden benaderd.
- Een aantal gemeenten heeft aangegeven dat de provincie streng de regels van het RPB handhaaft. Mevrouw Dibbits geeft aan dat de provincie hierbij alleen haar taak uitvoert, en zich houdt aan de regels die zijn opgesteld in het RPB door de gemeenten zelf. Als de gemeenten willen dat het RPB slaagt, zullen zij zich er ook aan moeten houden.
- Mevrouw Dibbits geeft aan dat in de toekomst de provincie hoopt om verder te gaan in het terugdringen van het overaanbod, ook als hiervoor bedrijventerreinen geschrapt moeten worden.
- De provincie heeft tot nu toe geen intentie gehad om schade door het schrappen van harde plannen financieel te compenseren. Hoewel de onderhandelingen nog gaande waren ten tijde van het interview, en mevrouw Dibbits dan ook geen harde uitspraken hierover kon doen, ligt in de lijn der verwachting dat dit ook nu niet aan de orde is.
- Mevrouw Dibbits geeft ook aan dat er desondanks nog steeds voldoende redenen zijn voor gemeenten om mee te werken aan het terugdringen van bedrijventerreinen. Zij hebben er immers ook baat bij als het overschot in de regio wordt gereduceerd.

In het interview konden helaas niet alle vragen beantwoord worden. Om deze reden is Antoine Burgers, programmamanager Fysieke bedrijfsomgeving bij de provincie Gelderland, benaderd met een aantal aanvullende vragen. Hieronder staan de antwoorden op deze vragen, die per mail zijn ontvangen.

- De ideeën achter het huidige RPB Stadsregio zijn voor een deel overgenomen vanuit het EPO van de Stadsregio. Ook had de Stadsregio een relatief belangrijke rol in de beginjaren van het RPB. Kunt u mij vertellen wat die rol is geweest, en hoe deze overgegaan is op de Provincie?
[Aanleiding voor het opstellen van het RPB was de structuurvisie bedrijventerreinen en werklocaties. Ter voorbereiding op de structuurvisie is door de regio's het EPO opgesteld. Gedurende het proces werd voor ons helder dat de afspraken in het EPO nog niet concreet genoeg waren. Daarom hebben we de RPB's geïntroduceerd. Voor het RPB hebben we als provincie de kaders aangegeven waarbinnen de afspraken gemaakt moesten worden. De invulling van de afspraken hebben we grotendeels overgelaten aan de regio. De Stadsregio Arnhem-Nijmegen coördineerde dit proces](#)

voor de regio Arnhem-Nijmegen. Als provincie hebben we de rol van de Stadsregio voor bedrijventerreinen niet overgenomen. We hebben wel geconstateerd dat het huidige RPB, met name door het kwantitatieve overaanbod, toe is aan herziening. In overleg met de gemeenten Arnhem en Nijmegen is het proces tot herijking opgestart.

- Voor het berekenen van de uitbreidingsvraag is gebruikt gemaakt van het Transatlantic Market scenario voor de economische groei in de regio. Waarom dit model?
Deze afspraak is gemaakt in het Convenant Bedrijventerreinen dat in 2009 is gesloten tussen Rijk, IPO en VNG. In dit convenant is afgesproken het TM-scenario als uitgangspunt te gebruiken voor de uitbreidingsvraag. Zie voor meer informatie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2009/11/01/convenant-bedrijventerreinen-2010-2020>
- Weet u nog hoe de gemeenten ten tijde van het opstellen van het RPB tegenover het idee van het terugdringen van overprogrammering stonden (algemeen gesproken)? In hoeverre zaten zij op de zelfde lijn als u?
Als sinds 2005/2006 hebben wij een actieve rol bij de programmering voor bedrijventerreinen. Op basis van de destijds nieuwe lange termijn scenario's van het CPB zijn we het gesprek in de regio's aangegaan. In eerste instantie werd veel ongeloof geuit dat de vraag naar bedrijventerreinen zal afnemen. De recessie van de afgelopen jaren heeft het besef ook bij de regio en gemeenten laten doordringen.
- In het RPB worden een aantal bestaande zachte plannen, en een aantal verdere fases van bestaande plannen, on hold gezet of stopgezet. In hoeverre waren gemeenten indertijd tevreden met de verdeling van deze? Werd dit gezien als een eerlijke verdeling van de nadelen van het beleid?
Deze vraag kan je volgens mij beter stellen aan de verschillende gemeenten in de regio.

Bijlage 4 – Interview met de gemeente Arnhem

Interview met Matthijs Kop, adviseur economische zaken bij de gemeente Arnhem,
Kantine Stadskantoor Arnhem, Arnhem

30-09-2015

V: En, die loopt, da's mooi. Nou, meneer Kop, nog even voor controle, dat het op de band staat...

A: Je kunt wel Matthijs Kop zeggen, maar...

V: OK.

A: en je zeggen...

V: prima. Eh, heeft u er problemen mee dat dit wordt opgenomen, of niet?

A: nee, nee.

V: Ok. Da's mooi. Nou, dan stel ik voor dat we gelijk beginnen. En dan wil ik beginnen zo in de tijd rond 2008, 2009, voordat dus dit hele systeem rondom de RG- RPB, pardon, werd ingevoerd. Welke voor bedrijven terreinen had de gemeente ongeveer in die tijd?

A: Dan moet ik al meteen zeggen, ik ben, eh, als trainee binnengekomen bij de gemeente Arnhem, januari 2009...

V: ok.

A: eh, voor die tijd, weet ik, heb ik het in ieder geval niet zelf meegemaakt, en mijn functie, eh, echt in vaste dienst, in November 2009, dus ik heb met name van mijn college, wel het een en ander meegemaakt. Wat je met name zag, was dat de bedrijventerreinen, en het beleid daarvan, onderdeel was van de structuurvisie, en ik weet niet hoe die in die tijd exact, eh, heeft geheten, maar voor zover ik in ieder geval weet, was er niet een apart bedrijventerreinen beleid. Dus niet, ik heb niet een pakket meegekregen, zo van hier staat het beleid, van de bedrijventerreinen van Arnhem in.

V: dus dat werd dan er gevoegd onder, werklocaties, andere terreinen?

A: Ja. Er zijn natuurlijk wel een aantal visies gemaakt voor afzonderlijke terreinen, bijvoorbeeld IJsseloord 2 speelde in die tijd als ontwikkellocatie, er is natuurlijk een heel plan gemaakt voor, em, de de herstructurering van de Westervoortse dijk, dat was eigenlijk toen ik hier kwam, was dat voor een groot deel gerealiseerd, met name het deel waar Billiton, en dergelijke zaten, een aantal grote bedrijven, ehm, later, daar is nu eigenlijk mee bezig dat is het hele Fluvium, dat is het oude gasfabriek terrein, dat is, van (niet verstaanbaar), maar daar zullen ongetwijfeld, eh, grotere plannen aan ten grondslag hebben gelegen, maar dat was er dus meer, ehm, incidenteel, en ik denk dat het in hoofdlijnen vooral, in de structuurvisie stond.

V: oke. En nu we het toch over deze regio hebben, hoe liep de sss- eh, contact en de samenwerking met andere gemeenten in die tijd?

A: eigenlijk eh, sinds ik hier werkzaam ben, en dat hoor ik eigenlijk ook van eh, mijn, heb ik ook van mijn voorganger eh, gehoord...

V: mhm.

A: is er eigenlijk altijd wel een goeie eh, samenwerking geweest, en met name eh, met de gemeenten in de Liemers....

V: mhm.

A: en de Liemers is de eh, onze achtertuin, Zevenaar, eh, en omgeving. Ik zit even na te denken, er is ooit een plan geweest, om die samenwerking te intensiveren, en dan, hoe heette dat toen?

V: bedoelt u dan binnen de Liemers?

A: ja ja, met de Liemers....

V: aha.

A: ehm... ik durf niet meer te zeggen, nee, want het is al weer te lang geleden, wat precies de vorm daarvan was, maar uiteindelijk kwam het er op uit dat er toch te grote verschillen waren, en dat het niet lukte om met elkaar, de samenwerking verder te in- eh, intensiveren....

V: en...

A: eigenlijk vanaf het begin, ik weet niet beter dan dat er regulier overleg is...

V: oke.

A: met die gemeentes, bijvoorbeeld.

V: en als u dan zegt, samenwerkingsverband met de gemeenten in de Liemers...

A: ja.

V: op wat voor gebied bedoelt u dan?

A: ehm, dat gaat, in ieder geval waar ik het heb meegemaakt...

V: mhm.

A: ging het over verschillende economische onderwerpen, en daar waren bedrijventerreinen, waren wel, een belangrijke gemene deler in,

V: oke.

A: maar daar ging het soms ook, eh, projecten, die wat meer met dienstverlening te maken had, of initiatieven die van de Rabobank kwamen, of van de kamer van koophandel...

V: oke.

A: dan ging het over onze aansluiting met het onderwijs, maar de bedrijventerreinen, en alles wat daaraan gerelateerd was, speelden al snel, was wel vaak de hoofdmoot.

V: dan denk ik wel, dat ik weet welk project dat is, maar ik kan het zo snel ook niet op de naam komen, een van mijn docenten heeft daar aan meegewerkt. Maar, da's in ieder geval goed. In die tijd hoorde u ook bij, natuurlijk bij de Stadsregio Arnhem-Nijmegen...

A: ja.

V: Dat is nogal logisch, gezien u een deel van de naam bent..

A: ja, ja.

V: en die hadden zelf ook een aantal projecten, zo hadden zij het EPO, eh....

A: ja.

V: het eh...

V+A: Economisch Programmerings en Ontwikkelings document.

A: nou, ik weet het ook nog.

V: heel goed.

A: een van mijn mapjes heet ook netjes EPO, Stadsregio en dan eh... Ja daar is het ooit inderdaad mee begonnen.

V: mhm.

A: Ja dat is eigenlijk ook het moment waarop ik er het meest ben ingerold, toen is mijn voorganger ook weggegaan, dus we hebben een tijd samengewerkt,

V: oke.

A: dus in de Stadsregio, ik ben ook eigenlijk altijd degene geweest die vanuit economie in Arnhem, eh, zitting nam in het, eh, platform economische zaken van de Stadsregio, dus waar alle, eh...

V: mhm.

A: Collega's van alle, gemeentes, van deelnemende gemeentes, vanuit economie, aanwezig waren.

V: mhm

A: dus ik heb ook dat traject inderdaad, van de EPO ervoor, eigenlijk een soort voor, eh, ganger van het RPB

V: ja.

A: mhm.

V: oke, da's mooi. En toen is uiteindelijk in 2010 is dus die, structuurvisie binnen de provincie Gelderland ingevoerd, zijn daaruit...

A: ja.

V: de RPB's voorgekomen, zoals ook de RPB Stadsregio, die ook deels is geïnspireerd door de, EPO...

A: ja.

V: en, eh, hoe heeft dit uw plannen beïnvloed, binnen de gemeente Arnhem?

A: ehm, wij hebben altijd, echt, goed gekeken, toen ik kwam, was het nog echt in de tijd, dat het allemaal nog wat beter ging, of dat was eigenlijk nog net, voordat het echt instortte...

V: ja.

A: als eerste, eh, 2009, het was al niet echt meer de goeie tijd...

V: mhm.

A: maar we hadden nog eh, vooral het beeld van, ehm, er is nog voorlopig een vraag naar bedrijventerreinen, in Arnhem hebben we, voor zeker een stad, eh, met deze omvang, hebben we niet eens zo extreem veel bedrijventerreinen, we kunnen ook niet zo heel veel meer uitbreiden, we kunnen nog Kleefse waard in uitbreiding, en nog wat terreinen die in ontwikkeling zijn...

V: mhm.

A: maar daarna houdt het toch eigenlijk wel op binnen onze gemeentegrenzen, dus eigenlijk hebben wij, heb ik altijd meegekregen van we hebben een soort schaarste aan bedrijventerreinen binnen Arnhem...

V: mhm.

A: dus we moeten heel zuinig zijn op de bedrijventerreinen, ehm, ergens rond die tijd zag je dat dat beeld een beetje aan het kantelen was, dat dat, ehm, waar we dachten dat we heel erg schaarste hadden en dat er nog een behoorlijk vraag was, dat die vraag in ieder geval niet zich omzette in uitgiftes van gronden...

V: mhm.

A:: eh, en dat we ook nog merkten, door alle cijfers bij elkaar op te tellen, en dat begon eigenlijk al in de EPO, maar eh, dat werd later ook voortgezet in het RPB...

V: mhm.

A: kwamen we er achter, dat er toch eigenlijk, in plaats van heel veel schaarste, eh, misschien binnen Arnhem nog wel een beetje, maar dat in de regio zeker niet was. En dat heeft ons denken wel beïnvloed, van ehm, alles wat je dus neerzet, moet aan een heel duidelijk profiel voldoen, ik heb daardoor ook altijd binnen onze gemeente geroepen, Kleefse waard, zoals we dat neer hebben gezet, namelijk een terrein met ruimte voor bedrijven in de hoge milieu categorieën, met watergebonden bedrijfsmogelijkheden, zo moeten we dat in de markt blijven zetten, want anders worden we een van die vele terreinen die er al in de regio zijn, en worden gewoon onderdeel van, het grote aanbod, en val je dus eigenlijk ook onder, wat je misschien het overaanbod zou kunnen noemen. Ik heb gezegd van, dat segment is enorm belangrijk, dus dat, daar heeft het ons zeker in beïnvloed, het heeft ons ook wel beïnvloed in het denken van, hoe kijken we daar tegen die bedrijventerreinen aan, en dat was daar met name het verhaal waar de provincie mee kwam, de structuurvisie, eh, bedrijventerreinen en werklocaties, waar je eigenlijk zag dat Arnhem, de Arnhemse bedrijventerreinen in een beetje gekke positie zaten. Ehm, de provincie gaf aan, van wij

ouden eigenlijk veel meer onderscheid willen maken, tussen eh, de werklocaties die in het stedelijk gebied liggen, en de bedrijventerreinen die, eh, wat meer op afstand van, eh het stedelijk gebied zich bevinden. Of in ieder geval, van de woongebieden.

V: mhm.

A: ehm, en eigenlijk kwamen we erachter dat al, dat alle bedrijventerreinen in Arnhem, vielen ook onder de categorie werklocaties, dus dan kreeg je een beetje hele gekke constructies, dat je, bepaalde typen bedrijvigheid zou je dus niet op die werklocatie mogen eh, eh....

V: ja.

A: hebben, maar anderzijds moest je ook wel vooral juist wel ruimte bieden voor bepaalde werkgelegenheid. En dat ging, met name, schuurde dat voor de milieucategorie 1 tot en met 3, eh, en met name milieucategorie 1 en 2 bedrijven....

V: mhm.

A: eh, waarvan de provincie zei dat zou niet mogen op regionale bedrijventerreinen, en juist op werklocaties, en onze bedrijventerreinen waren allemaal eh, regionale bedrijventerreinen...

V: ja.

A: maar waren ook werklocaties, dus eh, daar ging het ergens mis, dat hebben we ook naar de provincie aangegeven, dat, dat levert een probleem op, want dat, het schuurt hier in ieder geval in Arnhem. Nou daar is, daar is op zich wel goed op gereageerd maar dat kon, dat maakte de structuurvisie die ze hadden opgesteld niet heel anders. De beleidslijn, van de provincie, begreep ik overigens wel....

V: ja.

A: maar in de Arnhemse situatie was die gewoon, ehm, lastig, toe te passen. In ieder geval, wat het me gebracht heeft, is dat we goed zijn na gaan denken van, hoe zijn wij onze bedrijventerreinen...

V: oke.

A: eh, en wat voor positie hebben die binnen Arnhem, en dan hebben wij gewoon wat a-typische bedrijventerreinen, omdat ze eigenlijk allemaal heel dicht tegen woongebieden, en echt in het stedelijk gebied liggen.

V: mhm.

A: dan is misschien IJsseloord 2 nog wel degene die het meest afgelegen ligt.

V: ja dat is zo ongeveer wel...

A: wat ook maar heel, maar wat ook heel beperkt is, want ook daar zit je weer binnen no-time, binnen het stedelijk gebied.

V: ja, ja, dat is, sowieso een probleem met de omgeving van Arnhem, het is heel lastig om hier, echt, no ja, behalve dan in Arnhem-Zuid, een plek te vinden waar je niet gelijk in stedelijk gebied terecht komt.

A: ja. En ook daar, de bedrijventerreinen die er wel in Arnhem-Zuid zijn, de Overmaat, Rijkerswoerd en Waakhof liggen ook helemaal ingeklemd tussen woonwijken.

V: ja. Nou, iet anders wat ik nog wil vragen, is, mijn volgende vraag gaat over de effectiviteit van de RPB in de regio, dus dan is gelijk de eerste vraag die ik daarvoor nodig heb, hoe zou u de, het, doel van het programma omschrijven?

A: ehm, ik, ik zou het omschrijven als, ehm, een hele goeie...

V: mhm.

A: het, het confronteren van, eh, vraag en aanbod, van bedrijventerreinen, en daarmee een handvat bied, eh bieden, om een afweging te kunnen maken, met welke bedrijventerreinen je verdergaan, en

welke bedrijventerreinen aansluiten bij de vraag, en welke terreinen je, eh, mogelijk afscheid moet nemen...

V: mhm.

A: ehm, en dat je daarmee, ook, een soort toetsingskader krijgt, om afwegingen te maken, in de regio, waar je wel en niet mee doorgaat.

V: oke. Da's een mooie beschrijving. En denkt u dat het RPB wat dat betreft effectief is om dit te bereiken?

A: nou je zeg dat, met het RPB we voor het eerst, in ieder geval, misschien dat het daarvoor wel is gebeurt...

V: mhm.

A: maar ik heb daar niets van meegekregen, ook niet van mijn voorganger, is er voor het eerst, echt goed het gesprek gevoerd over van, maar hoe ziet die regionale bedrijventerreinenmarkt er nou uit, zowel qua vraag, als qua aanbod, en eh, kloppen de cijfers, de discussie zijn eindeloos gegaan over de cijfers...

V: mhm.

A: ehm, maar je merkte dat, voor het eerst er echt een discussie werd gevoerd van, hoe kunnen we dat gebied het best indelen, wat, wat is nou onderdeel van de markt, nou toen zijn er eh, een opsplitsing gekomen tussen 3 zones, de A73 zone, de A15 zone en de A12 zone, dus daarmee is eigenlijk gezegd oke, binnen die regionale markten hebben nog submarkten, en eh, vervolgens, hebben we voor het eerst geconstateerd van als we op deze manier doorgaan...

V: mhm.

A: met alle plannen die er zijn, dan hebben we dus echt een veel groter aanbod dan dat er vraag is. Bovendien zagen we toen al, en dat heeft die discussie ook nog wel scherp gemaakt, dat er een soort van uitgestelde vraag was, volgens prognoses, de eh, *trans, atlantic, market* scenario's van de provincie zou er elk jaar een bepaalde vraag zijn binnen onze regio en binnen de gemeentes, naar bedrijventerreinen, en we zagen eigenlijk, omdat we het zijn gaan monitoren, zagen we al dat we al een hele lange tijd, met onze uitgaves lager zaten, dan volgens het scenario eh, het geval zou zijn. Nou dat is op zich niet gek, want het scenario, is natuurlijk lange termijn, dus dat kan wel fluctueren, maar we zaten er structureel onder, en eigenlijk zag je dat vanaf 2008, ehm, dat nooit meer hebben hebben gehaald, eh...

V: mhm.

A: we hebben nooit meer de prognoses gehaald. En dat, ergens werd het gezegd dat is uitgestelde vraag. Dat is vraag die nu niet gerealiseerd wordt maar die komt een keer terug, want het is een lange termijn prognose, maar het zet het wel op scherp van ja, komt die vraag, dat is nu zo, veel jaren achter elkaar dat we dat niet halen, eh, dat ook, andere marktpartijen die bij ons geïnformeerd hebben, bijvoorbeeld, of ons geadviseerd hebben, bijvoorbeeld op het gebied van Kleefse waard, hebben we gezegd, ja is die *transatlantic market* scenario nog wel de meest geëigende...

V: mhm.

A: zouden we misschien niet met een ander scenario, een iets, conservatiever scenario rekenen?

V: hmn.

A: dus eh, het monitoren, en het inzicht verkrijgen heeft ons wel geholpen bij discussies intern, discussies met elkaar, afwegingen die we hebben gemaakt, dus...

V: mhm.

A: het was een goed middel, alleen wat je zag, het bleef natuurlijk een product van de Stadsregio, het werd wel, uiteindelijk onderdeel van het provinciale beleid, maar het is heel lastig, eh, het bleek heel

lastig om echt harde keuzes te maken, vandaar dat wij nog steeds, eh, in twee van de drie subregio's, een heel fors overaanbod hadden. Nou als je natuurlijk echt, eh, als je natuurlijk zegt, zou zeggen van, dat kan niet, dan hadden we keiharde keuzes moeten maken, en dan is de vraag of we dezelfde keuzes er uit waren gekomen, maar dan had de provincie misschien nog wel een rol kunnen...

V: mhm.

A: ehm, kunnen vervullen, maar daar werd het instrument ook nog niet gebruikt. We hebben geconstateerd dat er overaanbod is, we hebben het flink gereduceerd, laten we daar even heel duidelijk over zijn, we kwamen van heel ver, en we zijn weer, een stukje de goeie richting op gegaan, maar als je kijkt, dan bleef er overaanbod. Ehm, met dat, met dat document in de hand, lukte het voor de Stadsregio wel om voor een aantal terreinen echt heel hard te zeggen van, nee, daar werken wij niet aan mee....

V: ja.

A: ik herinner me nog iets van Beuningen, en Wijchen, zeg ik even uit mijn hoofd, uitbreiding rondom eh, bestaande bedrijven. Daarvan is elke keer gezegd van nee, binnen het grote geheel hebben we afgesproken dat we die niet meerekenen, of we hebben daarvan gewoon gezegd, dat past niet binnen onze prognoses, en binnen ons vraag en aanbod confrontatiemodel. Dus ehm....

V: klopt.

A: het werd op een paar punten wel echt als een soort toetsingskader, en als een soort eh, handhavingskader gebruikt, maar de hele scherpe keuzes hebben we er niet in gemaakt, denk ik.

V: oke. Dus, er zijn, er is eigenlijk nog steeds een overaanbod, deels omdat ook die, scherpe keuzes toch een beetje worden vermeden.

A: ja, en dat blijft gewoon lastig, er zitten te veel belangen zitten daar, de Stadsregio was natuurlijk ook niet een partij, die eh, af kon dwingen, geen eh, geen instrumentarium waarmee je kan zeggen van nou ja, als je die, die keuze zelf niet kan maken dan doen wij het, en eh...

V: mhm.

A: op die, op die manier zorg je er voor dat dat gehandhaafd wordt, daar is de provincie wel een partij voor, maar die heeft duidelijk gekozen van ja, wij vinden dat eigenlijk alle regio's, en alle subregio's ehm, er samen zelf uit moeten komen. En ehm, die heeft ons wel een aantal keer gedwongen om nog wat scherpere keuzes te maken...

V: mhm.

A: maar niet afgedwongen dat het overaanbod, volledige zou verdwijnen.

V: oke.

A: en daar hebben, ja, hebben we bepaalde compromissen door gesloten, door te zeggen van nou, iets voor de langere termijn, of eh, het staat voorlopig op groen, dus voorlopig door. Ehm, ja.

V: oke. En nou ja, zoals u al zij, er zijn toch wel een aantal, harde beperkingen gemaakt. Zijn er binnen, Arnhem zelf, ook al projecten geschrapt, of on-hold gezet, of uitgesteld, andere dergelijke...

A: wij, wij hadden, eh, wat ik al aan het begin zei, we hadden een beperkt, eh, toe te voegen aanbod, hadden wij, en dat zit eh, een aantal terreinen, zijn in ontwikkeling...

V: ja.

A: deels is dat bijvoorbeeld Westervoortse dijk, waar eh, sprake was van herstructurering...

V: mhm.

A: dus dat is weer opnieuw als bedrijventerrein, eh, grond op de markt gebracht.

V: ja.

A: dat was IJsseloord 2, wat al in ontwikkeling was, wat ook in ontwikkeling was waarvan je niet zomaar, kijk soms heb je natuurlijk dat er verschillende fases zijn, en dan kan je zeggen nou, fase 1,

laten we doorgaan, want daar zijn we al mee bezig, maar de laatste twee niet. IJsseloord 2 is in zijn opzet al zo neergezet dat je daar niet meer heel makkelijk in kan faseren, eh, bovendien, en dat hebben we ook meteen aangegeven, zijn dat gronden die niet in eigendom zijn van de gemeente, dus die kunne we iets makkelijker van zeggen als gemeente, ondanks alle planologische mogelijkheden die er zijn, kiezen wij er zelf voor om die bedrijventerreinen niet meer uit te geven. Nee, het zijn particuliere ontwikkelaars die er op zitten, de bestemmingen zijn geregeld, dus dan is het lastig om te zeggen van, we halen daar een deel van uit de markt. Bovendien hebben we, binnen Arnhem, hebben we natuurlijk eigenlijk, was het aanbod waar in principe ook vraag naar was. We wisten natuurlijk ook wel dat een deel van onze vraag weglekt naar de regio, en dat is op zich wel prima, we zeggen ook logistieke bedrijven, kunnen wij binnen Arnhem minder makkelijk faciliteren dan een aantal omliggende gemeenten, die hebben gewoon grote kavels, grote uitbreidingslocaties. Nou dan hebben we Kleefse waard nog, van Kleefse Waard, daar zit eigenlijk wel al eh, natuurlijke fasering in.

V: ja.

A: het is het bestaande deel van Kleefse Waard wat uiteenvalt in een deel wat de gemeente als eigenaar heeft en een deel wat IPKW als eigenaar heeft...

V: mhm.

A: het eerste deel is een herstructurering, van het eh, voormalige AKZO- en eh, BASF terrein, nou ja daarvan hebben we gezegd, daar gaan we in principe mee door, en een keer, op een x moment, komt daar Koningspleij-Noord, het uitbreidingsdeel, komt dat nog bij, en dat hoort de AKZO haven nog bij, ehm, dat is elke keer in de tijd, wat naar achter uitgeschoven omdat ook de uitgiftes op Kleefse Waard niet zo snel gingen, ehm, omdat het niet lukte om een eh, onherroepelijk bestemmingsplan, eh, daar te krijgen, maar ook omdat we natuurlijk zagen wat de markt deed, daar hebben we, ehm, recent vorig jaar een onderzoek naar laten doen door Ecorus van, hoe zit dan met de bedrijventerreinen, eh...

V: mhm, mhm.

A: vraag en aanbod, we zijn weer bevestigd van, je moet echt op de specifieke segmenten blijven zitten, want anders, eh, kom je in de grote bulk terecht, en eh, op dit moment moet je je vooral focussen op het eh, Kleefse waard, ding. Echte besluitvorming in het college is er nog niet geweest, dat zal ook te maken straks hebben met de discussie die we weer gaan voeren over het actualiseren van het RPB, in de vorm van, eh, een document voor de werklocaties....

V: mhm.

A: maar dat is wel iets wat onze aandacht heeft, en waar wel naar, waar we zelf kritisch naar kijken. Ehm, en een van de scenario's is, dat je daar misschien gaat werken met tijdelijke initiatieven, om te zeggen van, ehm...

V: ok.

A: misschien is er op dit moment niet vraag, maar je wilt het wel strategisch aanhouden...

V: mhm.

A: want het is, het blijft gewoon onze, waarschijnlijk onze laatste uitbreidingslocatie, maar misschien kan je andere (niet verstaanbaar) geven. Nou goed, daar moet nog besluitvorming over eh, plaatsvinden, maar dat is degene waar we het makkelijkste zelf naar kunnen kijken.

V: oke.

A: nou dan is er nog een heel klein terreintje, dat is het Merwedeterrein...

V: ja, dat ken ik.

A: die eh, daar zijn al, dat is ook niet, ons eigen eigendom, daar zit nog een hele eh, ingewikkelde manier, ingewikkelde constructie, daar is de ontwikkelaar ook met meerdere plannen geweest om in te vullen...

V: mhm.

A: nou vanwege de marktsituatie en de plannen die er waren is dat nooit gelukt om dat echt te realiseren, eh, maar tot die tijd staat het nog als bedrijventerrein, en de provincie vraagt mij met regelmaat, hoe zit het daarmee, ik zeg formeel is het nog steeds bedrijventerrein, zo s de bestemming ook, maar goed, dat is een locatie die wij niet zelf zien, op de strategische en op de langere termijn, als een logische bedrijventerrein locatie, dus nu ook weer met de nieuwe discussie over wat zijn nou bedrijventerreinen, wat zie je nou als aanbod, zal die er wel weer instaan, maar zullen wij wel de opmerking maken, het is niet onze wens om dat eh...

V: oke.

A: bedrijventerrein, te laten zijn. Maar die bestemming zit er op dit moment wel op.

V: ik, even een stapje opzij, u heeft nu al meerdere keren gezegd van dat project van de Westervoortse dijk dat dat heel erg gericht is op kwalitatief sterke aanbieders, en ik heb, ook al van meerder bronnen gehoord dat het doel van het RPB, en wat voorkomt uit het EPO, dat er ook heel erg een kwalitatief doel in zit, om dus bedrijventerreinen kwantitatief te versterken, om er voor te zorgen dat er ook, kwalitatief gezien juist aanbod er is binnen de regio. Vindt u dat dat binnen het RPB goed vertegenwoordigd word, of...

A: ik denk dat je trouwens bedoelt, dat ik dat voor Kleefse Waard aangaf.

V: ja, sorry.

A: maakt niet uit.

V: mijn fout.

A: dan heb ik het even, scherp. Daar is zeker aandacht voor, ik denk dat daar nog meer aandacht in is, in eh, in de provinciale structuurvisie,

V: mhm.

A: dan in ons eigen, eigen document. Want wij hadden ook, hebben ook niet zo heel veel terreinen die in die, eh....

V: mhm.

A: die die bijzondere kwaliteiten hebben, dus ofwel, hoge milieucategorie bedrijven toestaan, ofwel die watergebondenheid, of eh, echt een heel specifiek segment, eh, bedienen....

V: mhm.

A: ehm, het zijn toch, veel, of in ieder geval in de subregio A12 zijn er toch veel terreinen die zich op een manier op logistiek richten, dat zijn met name ook echt de grotere terreinen, en de grotere kavels, in die zin wel bepalend segment, maar volgens mij in de bestemmingsplannen sluiten zij niet, is het gewoon een vorm van gemengde, eh, bedrijventerreindoeleinden.

V: mhm.

A: ehm, dus het zit er in, het is ook wel meegenomen...

V: ja.

A: maar heel diepgaand, nee, vind ik dat niet.

V: oke.

A: nee. Het was iets wat we hebben meegenomen.

V: oke, oke. Bedoelt u dan wij als gemeente Arnhem of wij als de hele...

A: als, als regio.

V: als regio, oke.

A: en het heeft mij gesterkt in eh, de omgang en het verhaal richting mijn collega's intern.

V: oke. En dan eh, we hadden het over de, dus het stopzetten, en dat valt dus binnen de regio Arnhem nog wel mee, maar als u dan kijkt naar de regio als geheel, vind u dan dat de nadelen van het RPB zoals het stopzetten, of on-hold zetten van deze plannen, dat dat eerlijk verdeeld is over de verschillende gemeenten?

A: ik moet echt heel goed graven, eh, waar uiteindelijk de keuzes zijn gemaakt om te gaan voor minder hectare, dan waar oorspronkelijk mee gerekend is, of waar terreinen echt geschrapt zijn, ik kan me nog herinneren, op gevoel, dat bij Zevenaar, volgens mij ergens een knip is gedaan bij 7poort...

V: dat klopt.

A: welke fase wel of niet meegeteld is, Nijmegen heeft zo'n terrein denk ik rondom de Grift waar, eh, keuzes in zijn gemaakt, ehm... Nou kijk, we hebben natuurlijk eerst gekozen van wat is het makkelijkste om, om te schrappen. Dat is natuurlijk heel logisch....

V: dat is waar.

A: wat doet het minst pijn, wat zit nog zo ver in de tijd waarvan je zegt ja, eigenlijk weet die gemeente zelf ook wel dat er niet binnen nu en 5 jaar iets tot ontwikkeling komt, of weet je ook wel dat fase 1 en 2 nog eerst gaan, en dat fase 3 echt nog wel even, stopgezet kan worden. Dus daar hebben we wel, in eerste instantie naar gekeken, en daar, daar kom je toch wel, ergens kwamen er toch wel de logische terreinen uit, ehm, ja of het echt helemaal eerlijk verdeeld is, kijk er zijn, er zijn wat ik zelf al aangaf, Arnhem heeft dus, voor een grote gemeente, hadden wij niet een zo'n hele grote stempel in nog de uitbreiding van de bedrijventerreinen. Er waren wat kleine gemeentes, waaronder Zevenaar, Montferland, ehm, Duiven had al een groter aanbod gehad, Overbetuwe die behoorlijk wat aanbod had. En dan is het op zich niet heel onlogisch dat die gemeenten, die al heel veel inbrachten als aanbod misschien ook wel het meeste, het meeste te maken krijgen met, het schrappen.

V: oke.

A: ehm, want ja, daar maakten we toch sneller slagen, dan allerlei kleine terreintjes van wat, van andere gemeentes proberen af te snoepen.

V: ja.

A: En bovendien bleef er voor die gemeentes ook nog wel voldoende uitbreidingsruimte, kijk wij hebben altijd gezegd van, een deel, wat ik al zei, een deel van onze vraag naar bedrijventerreinen, zal deels wegvloeien naar eh, omliggende gemeentes...

V: de regio.

A: Duiven, eh, Zevenaar, Overbetuwe, Lingewaard, en dat is prima omdat wij deels ook die ruimte niet hebben. Dus wij hebben wel gekeken van, oke, blijft er voldoende aanbod dan in de regio in stand...

V: mhm.

A: waar eh, de typen bedrijvigheid die normaal voor Arnhem zou kiezen, nu voor, voor groot Arnhem zal kiezen. En dat, dat heb ik het idee dat er wel voldoende, in zit.

V: oke.

A: en wij verwijzen ook gewoon door als wij bedrijven niet kunnen huisvesten op onze eigen bedrijventerrein.

V: dat is mooi. Had ik nog een ander punt, het is nu al 5 jaar geleden sinds dus die structuurvisie en de RPB, die daarbij hoort, zijn ingevoerd. Heeft dit nog de relatie met de omliggende gemeenten beïnvloed?

A: ehm, het heeft (-niet verstaanbaar-) op een positieve manier beïnvloed, dat je met elkaar elke keer weer een document hebt om op terug te vallen, daarvoor was het, eh, herinner ik me niet meteen wat het soort handvat was om een bepaalde, eh gesprekken aan te gaan...

V: ja.

A: hier heb je altijd, kan je, kan je het ergens aan op hangen, van jongens we hebben het RPB, en we hebben nou, we hebben dat overaanbod, dus de discussies die je hebt ment bijvoorbeeld ook de uitwerking van destijds de SER-ladder, wat nu de ladder van duurzame stedelijke ontwikkeling is, heb je ook ergens, eh, elke keer weer een handvat om die discussies weer eh, te voeren, en elkaar weer eh, op te zoeken. En dat zie je, dat zie je aan de Liemerse gemeentes, ehm, maar dat zien we soms ook in het overleg, met eh, met Nijmegen, ehm, dus in dat opzicht heeft het de samenwerking wel weer bevordert...

V: mhm.

A: het heeft voor een paar gemeentes natuurlijk ook wel pijn gedaan. Nou zie je dat meteen terug aan dat je daarmee geen goeie relaties hebt? Nee, dat zie ik niet.

V: oke.

A: niet het idee dat dat, dat zo veel, in ieder geval wat ik heb gezien he...

V: mhm.

A: dat dat zo veel pijn heeft opgeleverd. Misschien omdat dat ook wel, met gemeentes waar het dus wel pijn heeft gedaan, Wijchen en Beuningen, hebben wij zelf wat minder snel een op een contact, ehm...

V: oke.

A: en ik denk dat dat, met nu met de volgende slag die we aan het maken zijn, dus met het inzichtelijk maken van vraag en aanbod voor werklocaties, dus niet alleen maar documenten voor de bedrijventerreinen maar ruimer, eh, waarin het devies waarschijnlijk toch gaat worden van het overaanbod moet er helemaal uit...

V: ja.

A: ik denk dat het daar weer wel spannend gaat worden, van hoe komen we er uit, en wordt er toch wel weer een scherpere keuze gemaakt. Ergens, deels ten opzichte van vijf jaar geleden is de markt natuurlijk nog weer, of heeft iedereen beseft dat die uit ge- uitgestelde vraag, er misschien nooit meer gaat komen, en als we door blijven gaan met alle plannen die we hebben, dat we daar niet beter van worden, dat het bestaande bedrijventerrein daar niet beter van wordt, dat we dan deels aan het bouwen zijn voor de leegstand, of net doen alsof we onze, exploitaties, zullen halen...

V: mhm.

A: maar dat eigenlijk...

V: dat er gewoon niet is.

A: wat gewoon niet realistisch is. Dus ik denk dat het besef, ten opzichte van 5 jaar geleden, absoluut gegroeid is, alleen we moeten wel die spannende keuze gaan maken, en we hadden maandag eh, een sessie met de Stek-groep erbij, die ook aangaven dat eh, onder andere de uitspraak die er bij de raad van state is, bij het veilingterrein in eh, Bemmelen, dat dat wel veel invloed heeft.

V: mhm

A: Daar heeft de raad van state, onder andere, zo (-niet verstaanbaar-), als adviesbureau, heeft gezegd, van, ehm, als je kijkt naar het Regionaal Programma bedrijventerreinen...

V: mhm.

A: daar zat de veiling, eh, terrein in Bemmelen, zat er niet in.

V: ja.

A: er is al sprake van overaanbod, dus je kan nooit onderbouwen waarom er behoefte is aan dat bedrijventerrein, dus die heeft daar gewoon een streep door het plan gezet.

V: oke.

A: en daarmee wordt het, of die conclusie trok in ieder geval Stek-groep, is dat elk emh, elk plan dat zou voorzien in een bedrijventerrein, wat ergens in het Regionaal Programma bedrijventerreinen staat genoemd...

V: ja.

A: zal het niet kunnen halen, omdat er nou eenmaal flink overaanbod zit, in dat Regionaal Programma Bedrijventerreinen. Dus hij zal altijd zeggen, er is meer aanbod, dan er, eh, regionale behoefte is.

V: oke. En...

A: ik denk, dat zal de discussie, in ieder geval weer, eh, stimuleren, of in ieder geval...

V: aanscherpen.

A: aanscherpen.

V: Ja. En natuurlijk is dit begonnen als een project van de Stadsregio....

A: ja.

V: maar op het moment is toch de leider min of meer binnen het eh, binnen het plan de provincie, hoe is uw eh, relatie met de provincie, op dit gebied?

A: eh, de relatie is, eh, in principe goed...

V: mhm.

A: ehm, we vinden elkaar op de goeie momenten, dus eh,

V: ja.

A: ik merkte wel, de Stadsregio was een soort natuurlijk punt, om de provincie ook tegen te komen, du eh...

V: mhm.

A: maar goed, wij werken dus wel aan een nieuwe vorm van regionale samenwerking, en daar speelt de provincie natuurlijk weer een rol, dus dat, moet je weer even zoeken, hoe je dat precies weer vormgeeft. De provincie heeft natuurlijk ook weer een aantal, eh, initiatieven, genomen. Eh wat ik merk, is dat de provincie anders dan sommige andere provincies, zichzelf niet een rol heeft toebedacht om echt soms, de harde keuzes te maken daar waar regio's er niet uit komen. En zeker binnen zo'n traject als waar we nu in zitten kan ik me voorstellen dat uiteindelijk toch de provincie, eh, heit en daar zal moeten zeggen, en hier en daar zetten we een streep doorheen, of als jullie er niet uitkomen, dan gaan wij die keuzes maken.

V: oke.

A: je ziet in ieder geval wel dat, de provincie, ergens is dat ook wel goed, wel haar rol zeker pakt over waar zij zien, dat er toch ruimte voor bedrijvigheid, wordt gemaakt. Wij zien het bijvoorbeeld eh...

V: ja.

A: bij Schuytgraaf, de eh, VINEX-locatie aan de rand van Arnhem. Daar hadden we een veld, was de wens, om wonen en werken met elkaar te combineren. En eh, dat is nog niet helemaal duidelijk hoe dat precies, er uit zou zien, maar uiteindelijk hebben wij een bestemmingsplan opgesteld waar een gemengde, bestemming in zat.

V: ja.

A: Dus daar was de mogelijkheid om een richting wonen te gaan, er zat een mogelijkheid, voor maatschappelijke doeleinden, omdat er een eh, school bedacht was...

V: ja.

A: en een mogelijkheid om te werken met werkkunits.

V: oh.

A: en daar hoorde een bedrijvenlijst bij, die we al behoorlijk hadden uitgekleeft, om ervoor te zorgen dat er echt alleen maar dingen was die bij een, eh, woongebied horen, maar ook om te zorgen dat je, eh, geen concurrentie veroorzaakt voor de dingen die op een bedrijventerrein terecht kunnen komen. Bijvoorbeeld, Rijkerswoerd en de Overmaat, niet heel ver daarvandaan gelegen.

V: oke.

A: daarvan heeft de provincie uiteindelijk in eh, haar reactie aangegeven, van wij vinden dat te ver gaan. Eigenlijk zijn dat meters die je op kan vatten als bedrijventerrein, en meters...

V: mhm, mhm.

A: je weet weliswaar nog niet, of ze er gaan komen, en het zijn ook geen enorme hectares...

V: ja

A: maar het is wel weer, extra aanbod. En eh, dat wat ik intern al weer probeerde aan te geven...

V: ja.

A: van, we moeten gewoon heel erg gaan kijken van, wat staan we daar toe, hoe zorgen we er voor dat er geen extra aanbod is, maar waar je natuurlijk ook zit, dat er een soort wens is, een wens om eh, mengvormen...

V: mhm.

A: om ook de woonwijk te vullen met werkfuncties, ehm, en wij ook de grondexploitatie nog ergens hebben...

V: ja.

A: dat speelt ook altijd eh, ergens nog een rol.

V: mhm.

A: zag je dat de reactie van de provincie eigenlijk mijn verhaal wel weer, steviger maakte....

V: ja.

A: jongens, hier had ik al een beetje voor gewaarschuwd, we hebben denk ik al, best wel behoorlijk aan, eh, ingepeild, maar weet, dit is, dit is echt een serieus iets waar we rekening mee moeten houden. En ik kreeg dat ook terug van de projectleider, die sessie maandag, daar was zij ook bij.

V: ja.

A: die zei van ja, door die, door die reactie van de provincie hebben we het zelf ook scherper...

V: mhm.

A: zo van jongens, we hebben gewoon van heel veel functies, hebben we een teveel aan aanbod. En soms is het heel goed als de provincie zegt, ehm, ook al lijkt het maar heel weinig, en heel onschuldig...

V: mhm.

A: we moeten toch even scherp daar op eh, letten. En dan kan je soms daar last van hebben, want je moet weer een aangepast plan maken, eh, maar we hebben wel, ja dat besef is wel daardoor, door zo'n rol van de provincie, is daardoor ik denk gegroeid, dat het goed is dat daar soms iemand is die even waakt, eh, op het grote geheel.

V: oke, mooi, en dan wil ik van daaruit gelijk even door naar het, laatste punt.

A: mhm.

V: van mijn lijst, want inderdaad, er wordt binnenkort, wordt dus het programma, wordt vernieuwt, wordt gerevalueerd, en daarmee wordt ook dus, werklocaties opgenomen...

A: ja.

V: in het systeem, en hoe kijkt u aan tegen deze, deze nieuwe ronde van onderhandeling en het plan wat daar uit zal moeten, rollen?

A: ja ik denk dat eh, heel goed is dat nu een plan wordt gemaakt voor verschillende functies.

V: mhm.

A: dat merken wij, ehm, in eerste merkten wij natuurlijk dat de kantorenmarkt eh, te maken had met overaanbod, eh, daarna kwamen de bedrijventerreinen daar duidelijk bij...

V: ja.

A: en eh, winkelgebieden horen daar nu ook bij...

V: ja.

A: dus het is goed dat er een totaalbeeld komt. Ehm, we merken dat dus ook nu wat ik al zij, vanwege die, de ladder van duurzame stedelijke ontwikkeling, dat het steeds moeilijker te onderbouwen wordt, eh, waar er behoefte aan is, en waar er nog ruimte aan is. Het blijft toch altijd, blijft er frictie tussen de locaties die bekend zijn, en alle ruimte die er toch nog weer, alles in bestemmingsplannen zit en snipperlocaties en dergelijke...

V: mhm.

A: dus het is goed dat we weer daar een nieuwe slag in maken, dat nog scherper in beeld te krijgen. Ehm, ik merk dat het goed is, dat we ook daardoor weer intern de discussies kunnen voeren, want ook intern is, ook binnen zo'n gemeente is het besef gegroeid van, we kunne niet doorgaan op de manier waarop we vroeger dachten, met groei denken en extra aanbod en dergelijke, ehm, dus het feit dat je nu weer met z'n allen als regio aan zo'n document zorgt ervoor dat je weer een aanleiding hebt om binnen de gemeente de discussie te voeren, maar ook met elkaar de discussie te voeren...

V: ja.

A: en die zijn scherp, denk ik weer scherper, ook door de tijd, denk ik, dan een aantal jaren geleden, en we merken gewoon van ja, we hebben straks allemaal een probleem, met het onderbouwen van, onze bestemmingsplannen, als wij nu niet die scherpe keuzes gaan maken.

V: mhm.

A: daar hebben we nu een aantal voorbeelden van. We zien ook, hoe de provincie zich opstelt richting Nijmegen, Nijmegen merkt ook van, we hebben misschien, eigenlijk een heel goed eh, goed aanbod, alleen, omdat dat nog niet planologisch geregeld is, en we hebben heel veel ander aanbod wat we al wel, planologisch hebben geregeld...

V: mhm, mhm.

A: We komen eigenlijk in de knel, met misschien ons goeie aanbod. En ik denk dat we, dat dat wel echt goed is dat we die discussie weer kunnen voeren, van is het mogelijk om eh, aanbod wat we ooit hebben gerealiseerd, met planologische medewerking, maar waarvan we eigenlijk nu zeggen van ja, maar dat is niet meer het aanbod, wat we voor de lange termijn nodig hebben....

V: mhm, ja.

A: dat je dat weg zou kunnen halen en ruimte maken voor aanbod wat wel aan de eisen van de tijd voldoet, en wat je wel zou willen hebben. En dat spel zal je eh, met elkaar, moeten voeren...

V: mhm.

A: eh, ik denk dat dat goed is, maar ik ben ook uiteindelijk wel benieuwd welke rol de provincie voor haarzelf ziet. En ik denk dat het...

V: mhm.

A: eh, dat de provincie minimaal betrokken moet zijn, en daar...

V: ja.

A: mee moet gaan, maar ik denk dat het ook goed zou zijn, als de provincie niet alleen maar zegt, regio moet er met elkaar uitkomen. Natuurlijk, dat is het ideaalbeeld...

V: mhm.

A: maar ergens ook een stimulans moet zijn, eh, om die ...

V: ja.

A: samenwerking voor elkaar te krijgen. Of met instrumenten te bedenken van, wat als dat nou pijn doet bij die gemeentes, hoe kunne we nou eventueel die mensen compenseren, of hoe kunne wij bijdragen aan het maken van die keuzes als die niet vanzelfsprekend zijn.

V: oke. En dan, nou ja, laatste vraag, van, als u een inschatting zou moeten maken, nu, hoe het er nu voor staat, als straks binnenkort toch blijkt, dat er werkelijk harde keuzes gemaakt moeten worden, dat er dus, plannen waarin geïnvesteerd is, dat daarin gesneden moet worden binnen de regio...

A: ja.

V: denkt u dat u daar, als regio, gezamenlijk uit kan komen?

A: ik hoop het, sowieso.

V: mhm.

A: ehm, ik denk dus, wat ik al zei, dat dat gevoel van urgency...

V: mhm.

A: sense of urgency, dat dat is toegenomen. Dus in dat opzicht, zou het wel moeten kunnen. Maar dit zijn projecten, dit zijn trajecten die pijn doen, eh, doen...

V: mhm.

A: eh, dus het staat en valt wel met bereidheid, en misschien een partij die soms even door kan breken. Nou, en dan denk ik toch snel aan de provincie.

V: oke.

A: en dat ligt er ook aan, of je een soort van uitruil, kan doen, dus daar waar partijen misschien iets moeten laten, dat ze daar wel op een manier, en dat kan op heel veel verschillende manieren toch iets voor terugkrijgen. Dan denk ik dat de bereidwilligheid al weer groter is. Maar ik denk dat eh..

V: mhm.

A: dat iedereen wel beseft dat er weer eh, iets, moet gebeuren.

V: oke mooi. Nou dan ben ik zo'n beetje door mijn eh, onderwerpen heen.

A: nou, heel goed.

V: dan wil ik u, heel hartelijk bedanken voor dit gesprek, en ik zal zorgen dat ik, sowieso voordat ik mijn interview inlever dat ik het even aan u toe, aan u toestuur, dat u het even door kunt lezen voordat het ook daadwerkelijk definitief wordt, en eh...

A: ja.

V: digitaal geregistreerd wordt. Ehm, zou u het leuk vinden als ik ook de uitwerkingen van het interview aan u toestuur, zodat u het ook nog na, even kan na lezen?

A: ja, ja.

V: even kan kijken wat er gezegd heeft.

A: ja.

V: perfect.

A: want ik weet niet op welke manier het uiteindelijk, eh, in het onderzoek, de interviews, eh, gebruikt worden, vind het uiteraard prima...

V: voor het maken van het interview, eh, helemaal, uit word gewerkt, eh, maar worden, ga je gebruik maken van citaten, of worden straks de interviews, de uitgewerkte interviews, integraal onderdeel van het onderzoek, daar ben ik even benieuwd naar.

V: mhh. Nou dat is, met name is dat een kwestie van, het is altijd leuk om citaten te trekken uit de interviews natuurlijk...

A: ja, ja.

V: het staat altijd mooi i het onderzoek.

A: ja.

V: maar het ook voor een deel bedoelt om juist verschillende interviews, want ik heb nog, een aantal andere interviews, met eh...

A: mhm.

V: medewerkers van ander gemeenten gehouden, om die met elkaar te coborreren en dan proberen een, patroon binnen de regio te ontdekken.

A: ja, ja, nee maar dat is prima.

V: oke. Nou dan zet ik even de opname af.

-einde opname-

Bijlage 5 – Interview met de gemeente Nijmegen

Interview met Carin Derks, senior adviseur economische zaken gemeente Nijmegen

Gemeentehuis Nijmegen Korte Nieuwstraat 6 , Nijmegen

10-11-2015

V: Nog even voordat we beginnen, nog even bevestiging uh, ik heb u verteld dat ik dit uh gesprek opneem en dan ook uiteindelijk ons verhaal verwerk in mijn teksten, toch?

A: Ja.

V: Oké. En u heeft daar geen bezwaar tegen?

A: Nee.

V: Mooi. Mooi. Uh, dan uh wil ik graag beginnen bij het begin. En dus de situatie zoals die was voor 2010, toen dat hele plan van de structuur, visie werd gestart. Uhm, welke plannen had de Gemeente Nijmegen toen voor het ontwikkelen van het bedrijventerrein?

A: Voor 2010 hadden wij in ieder geval een plan wat al in uitvoering was. Dat is uh Bijsterhuizen. Zuidkant van Nijmegen. Uh, we waren bezig met herstructureren, met plannen voor herstructurering in Noordoost Kanaalhavens, rondom het stadsbrugtracé. Uhm, en uh we waren bezig al met uh de voorbereiding van uh No- uh ja, prille voorbereiding van wat nu Novio Tech Campus heet. En uh een stukje bedrijventerrein op [Winkelsteeg] rond het uh voormalige Compaq-terrein. Uhm, daar zat de Dienst Stadsbedrijven, zit nu het Regionaal Werkbedrijf. En uh de vestiging van uh het [niet verstaanbaar] uh Innovation Center. Bekend met uh – ik denk het wel, als je in Nijmegen studeert –

V: Ik ben d'r zelf nog nooit geweest, maar ik heb het wel gehoord, ja.

A: En daar is daar uh – dat – dat – dat terrein is al heel lang op de markt zeg maar. Dat uh dat is ongeveer 3,5 hectare en dat is al ooit aangekocht van Digital. Die heeft uh directie Stadsbedrijf gezeten en sindsdien uh is dat eigenlijk wel... ja, op de markt. En uh Heinz is daar komen zitten in tweeduizend... twaalf, denk ik? Dus uh, maar daar is nog steeds een [deelnemer]

V: Oké.

A: En uh voor Nijmegen-Noord uhm waren de plannen er wel, en al heel lang, in structuurvisies vastgelegd, een plan voor Waalsprong. Alleen nog niet het initiatief voor een bestemmingsplan.

V: Oké.

A: [Dus dan hebben we het over de Grift], met name.

V: Oké, lekker duidelijk, alles gelijk één keer. En... mijn tweede vraag gaat dan over dus uh de samenwerking die u in die tijd had, met, ten eerste had u natuurlijk de Stadsregio en andere gemeenten, en hoe verliep die op dit terrein?

A: Als je echt voor het RPB over de periode voorafgaand aan het RPB praat dan was het een vrij uh losse samenwerking. D'r was wel een uh plat- is een platform uh economie geweest, voor uh gemeentes in uh... die participeerden zeg maar. En uh daarin uh kwamen eigenlijk altijd wel de

economische onderwerpen aan de orde, waaronder bedrijventerrein en de afstemming op dat gebied. Maar uhm dat was vrij – vrij – vrij los uh, los uh...

V: Losse samenwerking?

A: Losse samenwerking, ja. Uhm... ik... weet dat de aanleiding toen inderdaad die structuurvisie van de provincie Gelderland uh was, en die is gebaseerd op weer landelijke uh... beleid. Dat ook landelijk werd gezegd van: nou, we gaan het decentraliseren. Uh, het bedrijventerreinenbeleid. We willen het niet meer vanuit Den Haag uh regelen. Dus uh provincies aan zet. Uh, toen kwam ook de periode van uh... volgens mij rond 2008 al van uh... de verrommeling uh van bedrijventerrein. Dat was eigenlijk een beetje de aanleiding van een lelijke aanzicht van terreinen, van: we moeten herstructureren. [Nordanis] met z'n uh... volgens mij task force uh herstructurering die toen opkwam. Uh in die periode is het... EPO ontstaan. Ik weet niet of Provincie daar ook nog iets over gezegd heeft. Dat is het – de voorloper van het RPB.

V: Ja, heb ik wel gehoord, ja.

A: En uh – uh... hoe heette het – Economisch Programmering en Ontwikkelings...

V: Het Economisch – het Economisch Programmerings en Ontwikkelingsdocument.

A: Document, ja. uhm, daar zijn we toen over aan het stoeien geweest. Uh, dat is vanuit de Provincie uh eigenlijk uh gevraagd uh aan de uh – uh Stadsregio, “Maak een EPO.” Samen met uh de gemeentes. Daar is een procesregisseur toen al aangesteld. Die werd deels betaald door de Stadsregio en deels door de Provincie. En die is met dat proces begonnen, samen met volgens mij twee adviesbureaus hebben we daar aan gewerkt. [Stek en Buk.]

V: Ja?

A: Uh... Nou heeft dat uiteindelijk tot een uh EPO geleid. Dat heeft alleen... de Provincie was niet tevreden over de uitkomsten in dat EPO. Uh... even terughalen, want... volgens mij had het ermee te maken dat we – dat er geen duidelijke keuzes werden gemaakt. Uhm... dat het overaanbod bleef uh bestaan. Dat – dat daar niks aan gedaan werd. En, waar ze ook niet uh zich niet mee konden verenigen, dacht ik, dat was dat wij een onderscheid maakten in lokaal en regionaal, lokale terreinen en regionale terreinen -

V: Ja, die klopt.

A: En -

V: Ja.

A: - maar ik heb dat niet meer teruggezocht. Maar de Provincie die wilde gewoon alles op één hoop. [niet verstaanbaar] in één korf, en dat was het aanbod van bedrijventerreinen en nou, daar moesten we dus regionale afspraken over maken. Uiteindelijk een uh een nieuw – een nieuwe slag heeft er plaatsgevonden en daar is dan het RPB uh 2011 uit voortgekomen.

V: Ja. Weet u trouwens of er nog andere regio's hier in de buurt zijn die ook zo'n EPO-initiatief hebben gedaan? Of was dat iets typisch voor Arnhem-Nijmegen?

A: Uhm... Durf ik niet zeker te zijn. kan zijn dat de regio Rivierenland daar ook mee bezig is geweest. Maar dat durf ik – dat zou Antoine Burgers, die is ooit contactpersoon daar geweest, zou dat uh kunnen bevestigen. Uhm...

V: Oké, dan zal ik het hem nog even vragen.

A: Ja, want dan weet – ik durf het niet te zeggen. Andere regio's niet, volgens mij. Want er zijn ook alle – verschillende vormen van samenwerking uh hè in de regio. En uh Stadregio was vrij goed georganiseerd wat dat betreft.

V: Ja, da's waar. Ja, dank u wel, dat wilde ik gewoon even weten. En ik heb daar zelf ook al naar gezocht en niks gevonden, maar je kunt natuurlijk altijd hebben dat ze gewoon hetzelfde hebben, maar onder een andere naam of -

A: Ja, dat zou kunnen, ja, ja.

V: - en dan is het onvindbaar natuurlijk.

A: Ja, ik weet dat wij een... wat ik me ook kan herinneren, dat er ooit een centrale bijeenkomst bij de Provincie is geweest, waar heel veel... uh... mensen voor uitgenodigd zijn. En waarin zeg maar... [niet verstaanbaar] en de wens om een EPO uh te krijgen. En ik neem haast aan dat dat dan ook een Gelders uh gebeuren is geweest. Ja, ja. Niet alleen de Stadsregio.

V: En... heeft de Provincie uh ooit, voordat ze dus met die structuurvisie aan de gang gingen, en dus uiteindelijk zelf de... RPB's hebben ontwikkeld, uh op een andere manier aandacht gehad voor bedrijventerrein?

A: Jazeker. De Provincie uh had vooral uh aandacht uh voor herstructurering en daar heeft [realisering van een bedrijventerrein] eigenlijk het uh vraag/aanbod-verhaal uh speelde nauwelijks een rol. Want ik kan me nog herinneren in de periode voorafgaande aan het EPO dat Provincie vooral uh – uhm.. beleidsmatig uh de economie wilde stimuleren en juist uh – uh... een... maximaal wilde inzetten op economische groei, en dus daar volgend ook ruimte voor bedrijventerreinen, voor detailhandel, voor – nou, eigenlijk voor alles. Gebaseerd op de scenario's die er toen algen zeg maar. De economische toekomstscenario's, dat is in die periode, rond 2008-2010 is dat eigenlijk gekanteld. Tegelijkertijd met decentralisatie van het uh beleid zeg maar. Den Haag. Ja.

V: Oké, dank u wel. Uh, dan wil ik even uh doorgaan naar het volgende punt. In hoeverre heeft de invoering dus van dat RPB, in... 2012 was het volgens mij definitief, gesteld, maar dat weet ik niet zeker, kan ook 2011 zijn.

A: [praten door elkaar] Ja, door de Provincie is het in 2012 vastgesteld.

V: Oké. Ja. in hoeverre heeft dat uw uh ontwikkelingsplannen hier in de buurt beïnvloed?

A: Nou, dat uh... dat... het RPB 2012 is ook niet zonder slag of stoot uh tot stand gekomen. Dat is uh... ja, wel... door Nijmegen toen ook water bij de wijn gedaan. Effe – praat ik effe over Nijmegen, want dat is uh... wij hadden twee plannen in het uh RPB. Nieuwe plannen. Want daar ging het uh – uh in eerste instantie om. Hè uh de – de – het groen uh niet aantasten, geen uh groen – uh uitleg in het groen, maar kiezen voor uh – uh... uitgifte van zoveel mogelijk wat bestaat en herstructurering. Dat

was eigenlijk de boodschap bij het eerste RP uh B. Uhm, wij hadden eigenlijk uh de Grift dan uh... als plan wat we nog wilden gaan uh realiseren. En uhm... uh... uh, een locatie in de A73-zone, ten Noorden van Bijsterhuizen. Dus eigenlijk de uitbreiding van uh Bijsterhuizen -

V: ...huizen naar het Noorden toe.

A: - [praten door elkaar] van die A73-zone. Uhm... die heeft er ooit met uh behoorlijk wat hectares in gezeten. Uit een eerdere inventarisatie die uh gemaakt is uh, zeg maar ook uh door de Stadsregio zeg maar. De – de – de... [een eigen?] structuurvisie. Ik weet ook – is een voorloper nog weer van het EPO. Uh, was vooral een uh... een uhm... uh... cijfermatig verhaal. Uh... want uh toen, in tweeduizend – wat tot stand gekomen is in een periode rond tweeduizend... drie, volgens mij. Periode. Dat gewoon uh geconstateerd was: nou, als we niet heel snel nieuw terrein maken dan komt er in 2007 een tekort aan uh bedrijventerrein. Dan is Bijsterhuizen helemaal uitgegeven. En aanvankelijk stond die uitgiftedatum in 2005 en alter in 2007. Uh... dus uhm... d'r was echt toen de noodzaak "We moeten een nieuw terrein maken." Nou, daar kwam eigenlijk dat plan uh voor de A73-zone uit voort Bijsterhuizen-Noord en De Grift. Heeft al héél lang in plannen gestaan voor – voor Nijmegen-Noord, voor de Waalsprong in het tussengebied zeg maar als uh bedrijventerrein te ontwikkelen. Die twee plannen uh... op dat moment, en toen uh... aanvankelijk leek er in de – want het werd nog per subregio bekeken, in het eerste RPB - dat zul je ook terug kunnen lezen daar, van elke regio moest z'n eigen broek ophouden was toen de redenering. Uh... dus uh... eigenlijk werd in uh – uh de subregio A73-zone geconstateerd van nou, daar uh gaat zich sneller een tekort voordoen. En daar willen we uh... toch uh zien we grote kans voor Bijsterhuizen. En in tussengebied we uh... doen we een pas op de plaats met de Grift. Uh, dat confronteerde – conflicteerde, moet ik zeggen met uh... uh... uitgangspunten die d'r voor de Waalsprong waren. Waalsprong is één groot plangebied, waar wonen, werken, recreëren uh gerealiseerd moet worden. Eén grote planexploitatie. En als je daar uh... bedrijventerrein effe uithaalt, valt er een -

V: Gat in het plan.

A: Gat in de planexploitatie. Ja. Dat was dus een argument. Tweede argument was dat eigenlijk uh toenmalige uh college van uh B&W van Nijmegen, [naam] was toen wethouder uh Economie – eigenlijk uh niet voor voelde om uh in – in uh de A73-zone nog een stuk uit te breiden. Om uh... vanwege de nabijheid van Lindenholt, uh... allerlei motieven zeg maar. Ruimtelijke motieven om het daar uh niet te willen. Ook wel de angst van ja, we zien toch een uit- uh, een teruglopende uitgift. Het gaat moeizaam. Uh, met Bijsterhuizen dus. Moeten we dat wel doen? Uh, we hebben hier nog geen grondpositie, dus moeten we niet uhm dan... switch maken en voor de Grift kiezen? Dus uiteindelijk is in het eerste RPB Grift op doorgaan gezet en uh het RPB in de A73-zone on hold. Dat is eigenlijk, zo is het uiteindelijk uh in de – in het RPB 2011/2012 terecht gekomen. En daar konden we in Nijmegen goed mee uit de voeten end aar was de Provincie uh... ook tevreden mee, ja.

V: Oké. dus uiteindelijk heeft u ook een positie kunnen vinden waar u tevreden mee was.

A: Ja.

V: Oké. uhm... Dan wil ik doorgaan naar mijn volgende vraag, en dat gaat voer de effectiet – effectiviteit, pardon – van de RPB hier in de regio. En natuurlijk, als je de effectiviteit wil weten, moet

je natuurlijk eerst wel weten wat het doel is van de RPB, dus hoe zou u, in uw ogen woorden, omschrijven wat het doel is van het regionaal plan bedrijventerrein?

A: Uh doel van het RPB uh is toch om uh regionaal de plannen af te stemmen. Uh... en uh... d'r voor te waken dat er een te grote overprogrammering uh... ontstaat. Uh... en daarbij uh... lag in het eerste RPB ook vooral heel veel de nadruk op herstructurering, want je ziet, als je RPB 2011 met het RPB 2013 vergelijkt, zie je een - in het RPB, Provincie... bewust een rol in uh gehad. Had daar ook middelen voor. Dat – dat je daar een hele lijst met herstructureringsprojecten ook uh aantreft. En uh de bedoeling eigenlijk van het RPB was van... weer zoveel mogelijk in te zetten op die herstructurering [wat bestaat], zodat je daar bedrijventerrein – of bedrijvigheid kunt accommoderen. En zodat er minder nieuwe uitleg nodig is. En uh... ja, uh op dit moment uh... was het niet erg – want [in het] RPB 2011 staat een stuk – stukje over aanbod, werd geconstateerd, end aar... daar is door de Provincie uh eigenlijk niet van gezegd van “Nou, dat is heel erg. Je mag het ook flexibel houden.” Dus uh... dus... ik weet niet of dat helemaal een antwoord is op je vraag, wat uitgebreider -

V: Ik vind het een goed antwoord hoor. Nee, dat -

A: - dan de vraag misschien bedoeld was.

V: Nee nee, het is een heel duidelijk antwoord. Uh, één vraag die ik erbij wil uh hebben – één vraag die ik erbij wil stellen, pardon – is... uhm... Het RPB is natuurlijk ook bedoeld voor het uh terugdringen van overprogrammeren, en één... volgens veel mensen is een belangrijk deel daarvan ook het aanbieden van de juiste kwaliteit -

A: Ja, ja -

V: - om ervoor te zorgen dat de vraag ook kwalitatief aansluit bij het aanbod.

A: Ja, ja.

V: En in hoeverre uh... verzorgde dit systeem dat?

A: Eerste RPB is eigenlijk, in mijn beleving, toch vooral kwantitatief ingestoken. En eigenlijk het tweede RPB ook. 2013 nog sterker. Uhm... d'r is weinig aandacht bestaat aan kwalitatief segmentering, of toetsing van locaties of van... nou, die voldoen echt aan uh de markteisen, maar – en aan uh bepaalde uh vestigingsplaatsfactoren, beter dan andere locaties. Lokaal en regionaal werd op één hoop gegooid. En uh en daar moet je dan uit zien te komen. Nou ja, je kan er zelf ook uittekenen dat een lokaal terrein uh... heel iets anders is, uh, zeg maar bij de Gemeente Beuningen of... noem maar; noem een andere dwarsstraat, de Lingewaard, dat ook uh... lokale opvang bedoeld is, dat dat iets anders is dan bedrijven die uh Park 15 uh terecht uh willen komen. Of uh op Bijsterhuizen. [Grotere omvang en de naam “Nijmegen”] d'r achter uh heb staan en... qua ligging uh een stuk gunstiger. Daar is eigenlijk... bij allebei de RPB's uh te weinig aandacht [voor geweest], de kwalitatieve segmentering. De enige segmentering die d'r in aangetroffen wordt, vooral in de eerste RPB, is die [praten door elkaar] [milieu]categorie voor dat er – d'r was vooral een belang vanuit de Provincie: d'r moet in de hele Stadsregio een opvang mogelijk zijn voor de hogere milieucategorieën. Moet eigenlijk... voldoende uh aanbod voor uh... zien te vinden. En dat was namelijk wel eens – was – is misschien nog wel een probleem, dat je dus die zwaardere milieucategorie heel moeilijk uh... kunt huisvesten op een bedrijventerrein. En uh op dat moment was Roelofshoeve bij [Duiven] vooral uh in

beeld, en uh wij hadden natuurlijk onze eigen [niet verstaanbaar] Kanaalhavens, maar goed, die waren wel uitgegeven, dus uh dan moet er een plekje vrij komen en dan dat inzetten voor een ander bedrijf. [niet verstaanbaar] van de Gemeente Nijmegen [in die periode].

V: Oké. Mooi. Uhm... en zoals u al zei heeft u toch als gemeente een aantal offers gedaan om ervoor te zorgen dat uh... dat uw aandeel binnen de RPB past.

A: Ja.

V: De andere gemeenten hebben dat ook gedaan. En als u nu zo kijkt over de afgelopen jaren, vindt u dan nu dat dus die verdeling tussen de verschillende gemeenten van dus de hoeveelheid bedrijventerreinen, plannen die ze hebben ingeleverd, of dat een eerlijke verdeling is geweest?

A: Uhm... lastige vraag. Het is echt gewoon bestuurlijke... uh... traject geweest, om uh – om uh – uhm... ja, als je per zone gaat kijken, nou ja, kijk uh... wij hebben een A73-zone, als je – ja, dat is dus net het uh – het makke aan het plan zeg maar, d'r is niet meer per uh zone gekeken; d'r is naar het totaal gekeken. En dan denk ik dat je d'r bekaaid af komt hier in uh in deze regio. Zeker nu, gezien met de discussie die speelt rondom uh de Grift. Noord zeg maar. Nu is de Provincie veel strakker in uh in – in uh... de [niet verstaanbaar]. Dat ze gaat zeggen van, "Ja, d'r is gewoon een overaanbod, dus jullie moge dat terrein niet meer [maken]. Kijk maar, de buurman, Park 15, daar kun je logistieke bedrijven huisvesten. De Grift is niet nodig. Jullie hebben Bijsterhuizen nog niet uitgegeven." Want d'r is een overaanbod. Ja, en dat overaanbod dat is in de – in de – in dat tussengebied uh oor een groot deel veroorzaakt door uh de omvang... door Park 15, wat een particuliere aanbieder is, en wat – waarvoor al een hard bestemmingsplan uh gemaakt was in 2010. Wat je dus ook niet zomaar meer uh weg kunt halen uit – uit de plannen. dus zonder allerlei schadeclaims. Dus... als je naar regio kijkt dan denk ik dat we in – in uh - aan de Zuidkant d'r wat uh bekaaid vanaf komen. Uit uh Nijmeegse optiek.

V: Ja. en dan helemaal -

A: En overall zul – zal het niet zo zijn. Maar uh dan zal ieder z'n ding gedaan hebben en overal is wel uh... partijen wel wat ingeleverd, maar met de wetenschap van nu had je misschien het plan wat – wat d'r lag voor uh... stukje uitbreiding in de – van een Duivens uh bedrijventerrein, wat uh voorgelegd is toen als eerste, uh, binnen de Stadsregio nog uh... dit is wat een plan was wat on hold stond, en bestemmingsplan oor gemaakt, onderzoek voor gedaan, dat er belangstelling was, ging geloof ik om 10 hectare, maar hang me daar niet aan op.

V: Nee, dat kan best wel eens kloppen.

A: Uh, dat – dat – dat hebben we toen uh door laten lopen. [niet verstaanbaar] onderzoek gedaan, uh je kunt verder met je bestemmingsplan, en... met de wetenschap van nu had je daar misschien uh toen ook al uh – uh... niet toe moeten staan vanuit de Stadsregio. Optiek. Denk ik.

V: Oké. Ja, da's – nee, das een goed verhaal. Oké. En... mijn volgende vraag is dan, hoe heeft dus... dit proces met de twee verschillende RPB's, uw relaties met de omliggende gemeenten beïnvloed?

A: Nou op zich uh is die relatie nog steeds, denk ik, prima. Je hebt natuurlijk uh... je bent aanpalend aan de Gemeente Overbetuwe en je bent met een plan uh bezig wat over Betuwe... waarover

Betuwe misschien minder gelukkig mee is, omdat zij Park 15 uh op de markt willen brengen en daar eigenlijk ook al... drie jaar uh niet van de grond komt zeg maar. En uh ja in ons geval was het een concreet – concreet bedrijf wat zich daar wilde vestigen. Uh... [naam bedrijf] En uh... Dus hebben wij geprobeerd om... met alle voorwaardes zoals die in het RPB uh staan zeg maar, toepassen van de [cel]ladder, de duurzaamheids uh – uh ladder doorlopen. En uh een [beperkt\ bestemmingsplan gemaakt voor uh... 20 hectare netto, 26 bruto. Maar het heeft niet mo- zo mogen zijn uh. Provincie heeft uh [reactieve] aanwijzing gegeven. Gemeente Overbetuwe was ook minder gelukkig met uh met het plan. Uh... die heeft dat ook uitgesproken naar ons toe. Maar we hebben wel uh, ja, bestuurlijk en ambtelijk uh regelmatig overleg gehad. Ja goed, is natuurlijk een heel ander financieel-economisch belang, en daar was natuurlijk... D'r is over een weer wel begrip, maar het maakt het feit niet minder dat geconstateerd wordt: ja, we moeten eerst het RPB herijken, want er is een overaanbod. Voordat we dat plan echt uh kunnen toetsen zeg maar. Wat jullie als Nijmegen hebben. Willen we dus dat het RPB opnieuw uh – uh cijfermatig in beeld wordt gebracht. Wat het aanbod is, wat de vraag en wat de consequenties daarvan zijn. En... uh... daar konden wij – kunnen wij ook in meegaan, want we zien ook dat uh alle gemeentes hebben hier last van. Van die duurzaamheidsladder. Want die wordt heel strikt gehanteerd, vanuit de RO-hoek. Er is weinig oog voor werkgelegenheids uh belangen. Of uh... economische ontwikkeling zeg maar. Het is echt heel ruimtelijk ingestoken. En uh... dus alle gemeentes zijn daar bij gebaat. Dat we goeie afspraken maken over uh hoe we met onze bedrijventerreinen verdergaan. Want nu kunnen we eigenlijk niks. “We”. Alle gemeentes in de Stadsregio die nog bepaalde plannen hebben, kunnen niet – lopen tegen -

V: Nergens heen.

A: Nee. Dus uh... ik denk niet, die relatie uh is even uh... stadregio is opgehouden te bestaan. Dat is, dan kom je gewoon in een vacuüm terecht. D'r is nu een uh platform economie ambtelijk. Uh, plus een portefeuillehoudersoverleg, “economie-inrichting” heet het nog steeds. Maar dat heeft niet de status die de Stadsregio had, maar ook in het nieuwe portefeuillehoudersoverleg uh staat bedrijventerreinen op de agenda en wordt er gewerkt nu aan een uh een nieuw [regio ambtelijk werklocaties]. Dus ik denk ja, we zijn er niet bij gebaat om ruzie te gaan maken uh – uh met uh met elkaar. Dus uh we willen allemaal toch uh... dat het – dat het tussengebied uh Arnhem-Nijmegen zich blijft uh ontwikkelen. Komen nog zoveel mensen te wonen en die zullen ook ergens moeten werken. Dus uh... denk dat – dat we daar allemaal wel de nut en noodzaak van inzien. En uh wat ook wel belangrijk is denk ik, dat die kwalitatieve segmentering, die kwaliteit dus uh meer uh gewogen wordt uh nu straks in dat nieuwe regionaal programma werklocaties. Dus dat je kijkt van: welke locatie is nou echt... ligt nou echt gunstig, is behoefte aan en uh... uh, ja, vraagt de markt om? Dat je die uh... ja, dan de voorrang geeft uh boven andere locaties, die achteraf liggen en minder gunstig uh en niet aan -

V: Minder interessant zijn.

A: Ja, minder interessant zijn. maar dat wordt nog een hele toer om daar uit te komen, denk ik.

V: Dan wordt het natuurlijk een discussie tussen -

A: Ja, want we zitten gewoon financieel – bij elke gemeente zitten financiële uh... lopen d'r financiële uh... loopt financieel risico dan.

V: Ja, da's waar. En hoe verloopt het contact met de Provincie? Want zij zijn toch wel binnen het RPB de leidende rol, min of meer. En, zoals u al zei, zij zijn toch een beetje de, min of meer een handhaver geworden, en ze houden zich... ze hameren nogal streng op die ladder.

A: Ja.

V: Dus hoe verloopt het contact tussen uw gemeente en de Provincie?

A: Uh... ja... ik denk – het contact op zich is uh... is prima. Uh, de partijen spreken elkaar over en weer. Maar goed, we zijn het niet eens. Dus dat wil niet zeggen – ja, hè, dus we hebben uh... met de Grift-Noord toch doorgezet, omdat we graag Heinz-Nabuurs wilden vestigen. Nou, uiteindelijk de Provincie het noodzakelijk gevonden om die reactieve aanwijzing te geven, da's behoorlijk uh... behoorlijk uh... instrument om in te zetten. Maar ja, het geeft aan dat... dat dat een moeizaam proces is geweest. Uhm... maar dat wil niet zeggen dat we elkaar niet nodig hebben, en dat we nu uh niet uh... participeren actief in dat uh RPB-proces, want wij zien ook wel dat we gewoon verder moeten met mekaar. En dat we daar uh... uhm... wat wij wil jammer vinden, en dat wordt bestuurlijk ook gedeeld, is dat de Provincie zo weinig oog heeft voor de economische ontwikkelingen end e werkgelegenheids uh... kansen. Dat echt het RO-belang uh zo strikt gehanteerd wordt. Want dat, dat is toch uh... En ja, dat uh... dezelfde provincie wil een logistieke corridor uh ontwikkelen, aan de A15, en de Rail Terminal Gelderland ontwikkelen. Ja. En dat... lijkt af en toe te botsen. Maar goed, met – met de nieuwe RPW komen we daar misschien toch wel uit. Denk ik dan. Dus we zijn daar goed- in ieder geval in uh goed overleg over, en uh... ja, uhm... proberen daar in ieder geval een gemeenschappelijke noemer uh straks uh voor te krijgen. Dus uh... Ja.

V: Ja. Nou dan uh... ja, dan stapt u gelijk mooi over naar mijn laatste vraag. Dus over toekomst van het huidige beleid. Want inderdaad, er zijn nu alweer gesprekken over dus het omvormen van het RPB en het ruimtelijk programma...

A: Werklocaties.

V: Ja, dat.

A: Regionaal programma werklocaties. Ruimtelijk.

V: Sorry, ruim- planoloog, dan maak je dat soort versprekingen. Maar in ieder geval, dat willen ze inderdaad om gaan vormen [niet verstaanbaar] regionaal programma werklocaties. En... hebben het verder nog niet over andere locaties behalve deze gehad, maar denkt u dat daar... binnen dat plan dan daar toch wel toekomst in zit?

A: Uhm... Ja, als... ja... ik hoop dat, iedereen gaat daar eigenlijk van uit, dat daar dus dusdanige afspraken gemaakt kunt – kunnen worden dat je ook weer verder kan. Uh, met plannen. en uh... ik denk dat... los daarvan, ik denk dat... dat zich nog niet bij alle gemeentes echt goed, volgens mij, tussen de oren, dat elke gemeente zal een duit in het zakje moeten doen. En dat zal best wel een moeizaam traject uh worden, want dat moet via een Stadsregio die d'r nu niet meer is, moet dat bij de individuele college end e gemeenteraden straks, [volgens de] uitvoering. Dus dat wordt best een lastig... lastig traject. Uhm, desalniettemin zullen we het – zullen we het kunstje toch moeten doen. Om uh om verder te kunnen met uh met de ontwikkeling van uh... van uh, ja, vooral een aantal economische plannen. wan tin het RPB wordt ook naar detailhandel gekeken, dus daar uh... naar

PDV-locaties. En wordt ook gekeken naar kantoorlocaties daarin. Nijmegen een minder groot probleem, omdat wij minder een kantorenstad zijn. Dan Arnhem. En uhm, uh... het wordt gewoon een heel lastig traject. Maar... we zien ook wel dat we niet zonder kunnen. We zullen het uh toch met elkaar eens moeten zien te worden om weer verder te kunnen.

V: Ja oké. En één van de problemen die daarbij genoemd wordt, als iets wat dit plan in de weg kan staan, is dus de toenemende aandacht voor dus het probleem van overprogrammering. Want zoals u al zei, in het eerste plan en tweede plan blijft ook nog steeds overprogrammering bestaan. En de Provincie zelf zit er ook steeds meer op te... werken om dat daadwerkelijk terug te dringen. En... de verwachting is, volgens sommige bronnen – want dit zijn toekomstvoorspellingen, dus dat is natuurlijk altijd onduidelijk. Daar kan je niks over zeggen. Maar de verwachting van sommige mensen is dus dat er... binnenkort, dat alleen maar het uh schrappen van zachte plannen, toekomstige plannen, niet meer voldoende zou zijn om overprogrammering terug te draaien. En dat ook misschien bij sommige gemeenten in bestaande plannen gesneden moet worden. Denkt u dat uh deze samenwerkingsverband dat voor elkaar kan krijgen? Dat gemeenten vanuit hun eigen bestaande plannen dingen of...

A: Ja, de hoop is dat d'r een beetje communicerende vaten ontstaan. Want dat is ook eigenlijk de achterliggende gedachte om én bedrijventerreinen én PDV en kantoren uh mee te nemen in dat RPW. Dus de ene gemeente misschien... haar plan moet schrappen of deels moet schrappen op het gebied van een bedrijventerreinen, maar wel PDV-locatie mag realiseren, of kantoorlocatie verder. Want [niet verstaanbaar] kwalitatief uh [ligt beter] in de markt, mag realiseren. Dat je dus een beetje kan compenseren. Want als uh... als straks uh alles bij één partij komt te liggen, of veel bij één partij in het gebied, dan denk dat het een onmogelijke zaak wordt. Dan zal echt geld onder... dan zal de Provincie toch echt met een uh met een zak geld denk ik uh om de hoek moeten komen, want dan heb je behoorlijk wat financiële... Schade. En mogelijk ook planschade. En dan zul je toch een oplossing ook voor moeten vinden. En ik weet dat de Provincie denkt van "Dan gaan we verevenen. Een vereveningsfonds uh in het leven roepen." Dat zal ook nog best wel een toer worden, want dan zou het dus betekenen, ik noem maar iets, dat alle uh – uh gemeentes een deel van hun grond uh... bedrijf in dat verevenings... in ieder geval de inkomsten uiteindelijk d'r onder liggen en in het vereveningsfonds stoppen, of opbrengst uit terrein wat ze nog wel mogen maken, of kantoren die ze nog wel moeten – mogen maken, om andere gemeentes te compenseren die dus in hebben moeten leveren. Ja... uhm... ik zou bijna zeggen: mission impossible. Maar het lijkt mij een – een heel moeizaam iets, om dat uh tot stand te brengen.

V: Maar ja, het is de toekomst, dus wie weet.

A: Ja. dus dat – dat zal een hele lastige worden.

V: Mm-hm.

A: Denk ik. En uh het stukje harde plancapaciteit ontkom je denk ik niet aan om dat te schrappen. Maar dat heeft tegelijkertijd tot gevolg dat je dus én een planschade kunt krijgen van uh... ontwikkelaars of eigenaren die daar al uh positie hebben, en daarnaast ook in uh... in [reële] planexploitaties bij verschillende gemeentes, dat daar een gat in ontstaat. En dat dat doorwerkt in de hele finan- financiële ruimte die binnen zo'n – zo'n uh gemeente aanwezig is, inclusief de saldoreserves en dat algemene reserves. Waardoor ze dus financieel ook nog 's -

V: In de problemen komen.

A: In de problemen kunnen komen. Dus. Ja.

V: Dus dat wordt lastig.

A: Dus dat wordt een heel moeilijke uh... boodschap, denk ik.

V: Oké. nou, dan uh ben ik daarmee door mijn vragen heen. dan wil ik u heel er bedanken voor uw tijd.

A: Graag gedaan.

V: En voor uw kunde. En... ja, dan zijn wij hiermee klaar. Uhm, ik ga... nu ga ik uh dit verwerken, ga ik dit uittypen. Als u wilt kan ik het u zodra ik klaar ben even opsturen. Dat u 'm zelf ook kunt nalezen, wat – wat er gezegd is. En... daarna wordt het, met uw goedkeuren wordt het verwerkt in mijn interview.

Bijlage 6 – Interview met de gemeente Duiven

Interview met Patrick Sessink, Bedrijfscontactfunctionaris en accountmanager bedrijven bij de gemeente Duiven

Afgenomen op het Stadhuis Duiven, Koning Willem-Alexanderplein 1, Duiven

25-09-2015

V: Zo, nou moet 'ie het doen. Ja hij doet het, mooi.... Nou, meneer Sessink, nog even ter controle, dat staat op de band, u heeft er geen probleem mee als ik dit opneem, toch?

A: nee hoor, geen enkel probleem.

V: oke, mooi. Nou laat ik dan maar bij, normaal gesproken zou ik zeggen bij het begin beginnen, maar in dit geval is het eerder net voor het begin beginnen, laten we even kijken van, voor 2010, voor dus dat hele verhaal van de, RPB in beeld kwam, en wou ik effe vragen van, welke, hoeveel, plannen voor nieuwe industrieterreinen had u ongeveer rond die tijd, van 2008, 2009? Dat was voor uw gemeente ook wel een beetje een, ingewikkelde periode, want aan de ene kant had je natuurlijk de, financiële crash, en aan de andere kant had je dat verhaal van dat de A15, misschien wel misschien niet hier langs zou komen, dus hoe stond u in die tijd er tegenover?

A: tegen het aantal bedrijventerreinen?

V: ja.

A: daar is niets in veranderd ten opzichte van de huidige situatie.

V: mhm.

A: en dat heeft te maken met het feit dat het, eh, voornemen tot het ontwikkelen van een bestemmingsplan tot een uit, uiteindelijk vastgestelde bestemmingsplan en de uitgifte van een bestemmingsplan, al gauw een jaar of 5, 6, 7 duurt.

V: mhm.

A: dus, eh, toen lagen de plannen er eigenlijk al om de vier bedrijventerreinen die we nu ook in uitgifte hebben, eh, uit te geven, waarvan we zelfs ook een deel toen, al was vastgelegd in een vastgesteld bestemmingsplan. Daar is niet heel veel in gewijzigd.

V: nee, oke.... oke. En dan wou ik nog even kijken naar uw relatie met andere gemeenten en dergelijke van voor die tijd, want u zat ook in de Stadsregio Arnhem-Nijmegen...

A: mhm.

V: en via de Stadsregio was u ook betrokken bij de EPO, die toe in 2009 werd uitgebracht, toch? Of in ieder geval, dat was, ik weet niet of dat een voorstel was of dat daar ook daadwerkelijk plannen voor waren, dat was de, Economische Programmerings en Ontwikkelings document.

A: ja, volgens mij is dat, uiteindelijk geleid tot een Regionaal Programma Bedrijventerreinen. Dat EPO, heeft volgens mij, niet echt lang bestaan als een zelfstandig document of een beleidskader voor ons.

V: nee, dat kan ik me voorstellen, zeker omdat, een jaar daarna ook al die structuurvisie van bedrijventerreinen van de provincie er tussen door kwam.

A: ja.

V: en had u in die tijd ook nog andere relaties met de gemeenten om u heen, wat dat betreft?

A: niet anders dan nu. Die relaties zijn er met de omliggende gemeenten altijd geweest.

V: mhm.

A: we maken met de gemeente Westervoort, Zevenaar en Rijnwaarden uit, onderdeel uit van de Liemers...

V: mhm

A: die contacten zijn van oudsher, die zijn er de afgelopen jaren, zolang ik hier werk, zijn die er altijd geweest, en eigenlijk als voorbeeld geweest, binnen de Stadsregio. Je onderscheid eigenlijk binnen de Stadsregio drie belangrijke aders, de A15, de A12 en de A73, en de samenwerking in de A12-zone is altijd optimaal geweest. Dus dat, die samenwerking is er tussen eh, Westervoort, Duiven, Montferland en Rijnwaarden, maar ook in een groter verband, eh, met Doesburg, met Arnhem, met Rheden, met Montferland, dus die eh, die samenwerking is er van oudsheid, van oudsher al wel. Op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau.

V: oke, da's mooi, en dus ook van bij, buiten de grenzen van wat nu dus dan de Stadsregio is.

A: nuh, nee, want die gemeenten maakten eigenlijk allemaal onderdeel uit van de Stadsregio..

V: ja natuurlijk, oke, i tel verkeerd.

A: dus binnen de Stadsregio is dat contact er, met die twintig gemeente, is er ook altijd geweest...

V: mhm.

A: we zagen elkaar gewoon meerdere malen per jaar, bij overleggen, in de Stadsregio, en dus ook op kleinere schaal, met de gemeentes, de gemeentes die ik eigenlijk net noemde, in nauwe samenwerking op een wat kleiner geografisch gebied.

V: oke mooi.En oke, en dan hebben we het nu dus over de invoering van de, van de, van dus die structuurvisie van de gemeente en dat daar daarna uiteindelijk de RPB Stadsregio uit is gelopen,

A: mhm.

V: hhhm, het doel, van die RPB is toch wel om dus, overprogrammering van bedrijventerreinen terug te brengen, ervoor te zorgen dat het aanbod, en de vraag, van eh, bedrijventerreinen in de regio, dat dat mooi gelijk loopt, en u zei net al dat dat uw plannen niet zozeer heeft beïnvloed, omdat u, deze dingen natuurlijk al vijf jaar ongeveer op de markt hebt staan, maar u weet ook dat voor elk plan wat nu uitgewerkt is en wat nu klaar is voor uitgifte zijn er ook allemaal zachte plannen...

A: mhm.

V: plannen die nog in de ideeën fase zitten, in de ontwerpfase, en het grootste deel van het beleid van de Stadsregio richt zich op toch wel op die zachte plannen. Heeft u, in de afgelopen jaren sinds de afgelopen jaren dat het is ingevoerd nog ideeën gehad, of plannen gehad, die vanwege de RPB niet zijn doorgegaan, of die on-hold zijn gezet?

A: Ja. We hebben een plan wat in het kader van het RPB, het RPB hanteerde toendertijd het stoplichtmodel...

V: mhm, mhm.

A: we, wij hadden het plan Seingraaf, dat is uiteindelijk, heeft groen licht gekregen...

V: ja...

A: met de juiste argumentatie, dus dat, we hebben aangetoond dat daar wel degelijk behoefte aan is, naar een bedrijventerein bij ons in de regio, het heeft er wel toe geleid dat bijvoorbeeld de gemeente Zevenaar, een deel van bedrijventerrein Zevenpoort, naar 2020 heeft doorgeschoven, en dat geldt eigenlijk ook voor een uitbreidingslocatie, van 15 hectare, zacht plan, dat wij hebben doorgeschoven, 3,3 Hectare is wel gerealiseerd, in het vastgestelde bestemmingsplan, en de overige 11,7 hectare, die, zijn on-hold gezet tot na 2020.

V: oke.

A: (*niet verstaanbaar*) om het RPB.

V: dus vanuit uw perspectief is dit niet zozeer dat dingen worden gecanceled maar dat dingen worden vooruitgeschoven tot een punt waar er meer vraag naar is.

A: nou ja, en dan komt, dan is toech maar natuurlijk de vraag of na 20, 2020 die vraag er wel is, dus het kan wel degelijk zijn dat het leidt tot eh, het cancelen van een, eh, bedrijventerrein.

V: ah. En nou, dat viel me inderdaad ook al op, dat Duiven, en dan ook wel mede daardoor, relatief veel plannen ook daadwerkelijk gerealiseerd heeft, want Innofase, dat is dat oude Roelofsterrein, ontwikkeld is, waar nu ook weer 15 hectare beschikbaar is...

A: mhm.

V: u hebt, eh, nog even zoeken hoor, even een spiekbrieftje, de Nieuweling, is vastgesteld, 2014, ook weer een stukje erbij, en dat viel mij op dat er toch wel veel extra hectares bijkomen in Duiven, is dat voornamelijk vanwege nu de doortrekking van de A15?

A: nee. Maar het zijn ook geen nieuwe bedrijventerreinen. De Nieuweling, 2014, is de actualisatie van het bestemmingsplan, dat was al een bedrijventerrein, uit begin 2000,

V: mhm.

A: dus dat is geen nieuw bedrijventerrein, en hetzelfde geldt voor Innofase, dat is een bestemmingsplan dat wij hebben, je komt denk ik die namen en die data allemaal tegen, omdat wij als gemeente Duiven medio 2013, al onze bestemmingsplannen geactualiseerd en gedigitaliseerd hebben,

V: mhm.

A: maar Innofase is ook een nieuwe naam voor het oude bedrijventerrein Roelofshoeve, Roelofshoeve I was bestaand, Roelofshoeve II was wel nieuw, maar dateert ook al van 2007.

V: ah ja.

A: dus dat heeft allemaal niks te maken met de A15. Sterker nog, het, de aantrekking van de A15 op de A12, zal niet leiden tot een ontwikkeling van een nieuw bedrijventerrein op die locatie. En de nieuweling is eigenlijk maar een bedrijventerrein van 4 en een half hectare, waar nog, minder dan drie hectare uit te geven is...

V: mhm, mhm.

A: dus dat zijn niet echt de noemenswaardige eh..

V: oke.

A: aantallen.

V: Dat kan inderdaad wel kloppen wat u net zei, dat een van de redenen is dat die, dat die getallen inderdaad heel vaak voorkomen...

A: mhm.

V: want ik, ben...

A: dat zijn allemaal actualisering van bestaande bestemmingsplannen. Alleen Seingraaf is van recentere datum. Volgens mij is Seingraaf gewoon uit 2000....

V: 12 heb ik hier staan.

A: dat is dus, daar zijn we gewoon in het kader van het RPB, hebben we het traject doorlopen, om er goedkeuring voor te krijgen, en dat eh, hebben we toen kunnen motiveren, waarom er in de regio weldegelijk een behoefte is voor dat bedrijventerrein.

V: oke, mooi. Nou dan wou ik het nog even hebben over de effectiviteit van het RPB zoals u dat ervaart, laat ik eens beginnen met definiëren van de effectiviteit van het RPB, hoe zou u in uw eigen woorden, omschrijven wat het doel is van het RPB?

A: nou het doel van het RPB is volgens mij eh, te komen tot een afstemming, van vraag en aanbod naar bedrijventerreinen...

V: mhm

A: zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin...

V: mhm.

A: eh, dat is volgens mij het doel, en de effectiviteit ervan, ik vind het een goeie zaak, dat de afstemming daarop plaatsvindt, alleen wat je wel markt, ehm, is dat gemeentes grote financiële belangen hebben, bij het in uitgifte brengen van bedrijventerreinen, zeker wanneer die grond in het verleden, tegen wat voor prijs dan ook zijn verworven, eh, dus er zit, gemeentes hebben vaak ook financieel belang, om zich hard te maken, voor hun, voor de uitgifte van dit bedrijventerrein boven, bijvoorbeeld een bedrijventerrein in een naburige gemeente.

V: mhm.

A: dus je ziet dat, wij onderschrijven in algemene zin die uitgangspunten wel, dat je vraag en aanbod in afstemming moet brengen, maar als er geschrapt moet worden, dan zal het in zachte plannen misschien nog niet zo'n heel erg pijn gaan doen maar als er geschrapt moet worden in harde plannen, dan begint het echt spannend te worden.

V: ja. En speelt dat op dit moment sterk in de regio, ik zal niet vragen om namen te gaan noemen, want, dat, dat doet u toch niet, maar is er op dit moment toch wel een politiek verhaal aan de gang, van oom te kijken of iedereen zijn plannen er doorheen kan krijgen?

A: nou, dat RPB wordt op dit moment, ondanks dat wij de Stadsregio eigenlijk niet meer hebben, wordt er, we krijgen nu een nieuw document, het RPB richt zich specifiek op bedrijventerreinen...

V: mhm.

A: er wordt op dit moment gewerkt aan een nieuw document waar niet alleen naar bedrijventerreinen wordt gekeken maar ook naar detailhandel locaties en ook naar de werklocaties...

V: oke.

A: dus dat gaat een heel spannend traject worden.

V: oke, dus dan moet dus eh, het systeem er achter opnieuw worden ingesteld, voor die locaties, eronder te vangen. Dus da- ik kan me voorstellen inderdaad dat dat voor veel gemeentes dit toch wel spannend maakt ja...

A: ja.

V: dat dit toch wel weer een heel andere, inzet er nu onder valt. Bent u trouwens ook verantwoordelijk voor die andere locaties, of alleen voor bedrijventerreinen?

A: wij hebben als gemeente eigenlijk niet, eh, geen grote kantoorlocaties, en detailhandel locaties vallen daar bij ons ook onder, die liggen gewoon op de bedrijventerreinen.

V: oke. Dat klinkt logisch, ja. En, zoals u ook al zei, het is toch wel de vraag van, hoe worden deze beperkingen verdeeld, vind u dat dus eh, nu binnen de RPB ook een eerlijke verdeling is, van het schrappen van harde en zachte plannen, of zijn er toch gemeentes die dit, politieke spel, daadwerkelijk aan het verliezen zijn?

A: Nou, dan moet ik terug gaan grijpen op de ervaringen van een aantal jaren geleden...

V: mhm.

A: en dan, als ik dan voor onze regio hier spreek, dan denk ik dat het allemaal vrij, eh, soepel is gegaan, en er niet tot geleid heeft tot hele grote financiële consequenties, en waren zowel Zevenaar als Duiven het er over eens dat het naar achter toe doorschuiven van onze zachte plannen ons niet heel hard, heel direct raakte....

V: mhm

A: maar ik denk dat het de komende periodes veel spannender gaat worden.

V: oke. En u zei ook al dat u toch nog wat problemen had om een aantal van uw eigen plannen door te voeren, en met, weet u nog met welke argumenten toen u de provincie hebt weten te overtuigen dat uw, plannen daadwerkelijk van belang zijn voor de regio?

A: nou in feite ging het maar over een bedrijventerrein en dat is seingraaf, daarvoor moesten wij ook nog (*niet verstaanbaar*), kaders van het RPB, en dat hebben we ook gewoon gedaan, dat hebben we niet zelf gedaan, dat hebben we door een onderzoek, laten uitvoeren door Stek, en Stek heeft aangetoond, aan de hand van marktonderzoek, marktconcentratie, ook met ondernemersverenigingen, dat de behoefte, eh, aan dat bedrijventerrein, er die elf hectare is wel, was toen wel noodzakelijk, om de toen geprognostiseerde vraag van bedrijventerreinen in de regio op te kunnen, vangen. En dan wordt er niet alleen gekeken naar aantal hectares maar ook gekeken naar, eh, typologie in bedrijfsprofielen van andere bedrijventerreinen en dit bedrijventerrein.

V: mhm, mhm.

A: en dan, daaruit bleek dat er wel behoefte was aan dit bedrijventerrein.

V: mhm, oke. En, zoals u net ook al zei, is, de RPB, is, net zo goed gericht om de, kwali, om de juiste kwaliteit te bieden als de juiste kwantiteit.

A: mhm

V: voelt u dat eh, daar ook voldoende aandacht voor is, binnen het plan, om er voor te zorgen dat er ook de juiste kwaliteit beschikbaar is of is dit, eh, voelt u dat het RPB met name, bedoelt is als rem op de kwantiteit?

A: eeehm, ik denk dat laatste zeker, want ik vind het ook ehm, ik denk dat het heel erg lastig is om nu te gaan strepen in plannen op basis van verwachte vraag in economische ontwikkelingen en in sectoren die volgens mij vrij lastig, op zo'n microniveau als een gemeente of een kleine regio als de Liemers te belpalen zijn.

V: mhm.

A: dus ik denk dat er heel erg gestuurd gaat worden op, kwantiteit, en wat minde op kwaliteit. Want heel veel bedrijven, of je moet specifiek in de zware milieucategorie zitten, nou daar is Innofase bij ons voor bedoelt, of je moet eisen stellen aan watergebondenheid, nou, dan vallen natuurlijk al een hele hoop locaties af,

V: mhm.

A: maar op een heleboel andere locaties kunnen tal van bedrijven landen, en dan zitten wij met verschillen in, of een bedrijf zich nou, deze, op dit schaalniveau, wil vestigen in Zevenaar of in Montferland of in Duiven, dat is dan in feite helemaal niet relevant op dit schaalniveau.

V: mhm

A: dus dan gaat het feitelijk echt niet meer om kwaliteit, maar veel meer om het overaanbod in kwantiteit.

V: da's waar. Ja, en dat is dus, ook een van de redenen waarom dus, het RPB over de hele Stadsregio is getrokken natuurlijk, omdat je dan de, het aanbod over de regio kunt bepalen in plaats van in een gemeente, want dat is natuurlijk, iet gevoeliger.

A: Ja, maar goed, als je dan zoals ik weer kijkt naar, over het algemeen op wat voor, over wat voor afstanden verhuizen bedrijven, dan is die afstand ook weer niet zo heel groot...

V: mhm.

A: dus een bedrijf uit Montferland zal niet snel vestigen in Nijmegen, dus dan, speelt de regio wel degelijk weer een rol.

V: oke.

A: ik denk dat het met name een discussie gaat worden in, eh, kwantiteit.

V: oke, mooi. Nou, eh, dan heb ik dus inderdaad nog het verhaal van de toekomst, daar hebben we al een paar keer over aangetast, en, aan getoetst, en, in mijn bronnen is dat nogal een onduidelijk verhaal, want de ene bron zegt nu in de toekomst gaat alle vraag naar beneden, en binnenkort moet

er gesneden worden in alle harde plannen en moeten, dat wordt een verschrikkelijk verhaal, in andee bronnen is het feit van, wordt dus de, groei van de economie over de komende jaren aangehaald, dus een, punt om te zeggen van, ne het gaat weer omhoog...

A: mhm.

V: hoe ziet uw gemeente dus de toekomstige, jaren tegemoet, zeg maar, de toekomstige 10, 50, 20 jaar, heeft u daar al een beeld van, hoe zich dat gaat ontwikkelen of...

A: nee, niet. Maar he, weet je, ik vind het ook wel, ik denk, eh, nee, daar hebben wij niet echt een beeld van, hoe de economie er over 10, 20 jaar uit ziet, als ik naar een kortere, korte tijdsbestek kijk, denk ik dat de economie, tenminste die signalen krijg ik wel, dat er meer vraag is naar bedrijventerreinen...

V: mhm.

A: maar ik denk ook dat de manier van werken gaat veranderen, dat er veel meer flexibel gewerkt wordt, spreiding van werktijden, dat er veel meer, ook vanwege glasvezel vanuit huis gedaan kan worden, dus eh, dat de economie misschien wel weer aan gaat trekken, of dat het beter gaat, is maar de vraag wat voor effect dat gaat hebben op de uitgifte van bedrijventerreinen, volgens mij...

V: hmh.

A: eehm, ja wij gaan, wij zitten dus, eh ehm, in het kader van het actualiseren van, van de, het Regionaal Programma, ja volgens mij noemen ze het nu werklocaties, daar valt dan niet alleen bedrijventerreinen, maar ook de (...) locaties in, de, kantoor locaties onder...

V: volgens mij klopt dat ja.

A: wij gaan, eh, dat traject, daar zitten wij nu in, en eh, ook onder leiding van de provincie...

V: mhm, wij gaan, kijken wat daar, waar, waar dat naartoe zal leiden..... Ik vind het lastig om dat in te schatten. Kijk iedereen vind natuurlijk, dat eh, elke gemeente is erg enthousiast over de ligging van de eigen bedrijventerreinen en doet zijn stinkende best om het aan de man te krijgen...

V: mhm.

A: omdat het, omdat er op die manier ook inkomsten gegenereerd moet worden, dus geen enkele gemeente, tenzij ze financieel gecompenseerd zullen worden, ehm, eh, snijden in harde plannen...

V: dat klopt.

A: eh, en dan is weer de vraag, hoe denk je gemeentes, die dan tochh moeten snijden in harde plannen financieel te compenseren, als geld op dit moment al een probleem is?

V: mhm.

A: dus dat vind ik wel een uitdagend traject, wat eh we de komende waanden in gang gezet gaat worden.

V: dus u verwacht sowieso niet dat het gaat lukken om bedrijven in harde plannen te laten snijden zonder dat daar ook daadwerkelijke compensatie tegenover staat?

A: ik denk dat, eh, ja ik denk dat dat een heel lastig verhaal gaat worden.

V: oke. Ja, da's is ingewikkeld....

A: Dan is het verhaal, hoe zou bijvoorbeeld een provincie of een naburige gemeente een gemeente kunnen aanspreken...

V: mhm.

A: op een hard plan, op een vastgesteld bestemmingsplan, hoe kan de provincie of een andere gemeente, een gemeente aanspreken op het niet moeten uitgeven van een bedrijventerrein. Ik denk dat een gemeente dan zelf de financiële noodzaak moet zien, hoe ga je dan afscheid nemen van het bedrijventerrein?

V: mhm. Zeker las je er al daadwerkelijk in geïnvesteerd hebt.

A: daarom.

V: precies.

A: kijk, het uit, het niet uitgeven van grond kost ook geld, zijn rentelasten...

V: mhm.

A: maar wat ga je daar als gemeente anders mee doen?

V: ja. Je moet ook daadwerkelijk een functie voor de grond zien te vinden, of de grond ergens weten te verkopen.

A: Ja.

V: maar je kunt het niet onbebouwd laten terwijl je rentelasten hebt natuurlijk.

A: Ja, of je doet het wel, maar dan boer je ook achteruit,

V: mhm.

A: eh, maar dan denk ik dat gemeentes eerder zullen zeggen van nou, dan gaan we toch ons best doen om het uit te geven, en ik ben benieuwd hoe een provincie, of een andere gemeente, een gemeente gaan aanspreken op, het uit de markt halen, van een bedrijventerrein, als dat niet financieel gecompenseerd gaat worden.

V: mhm. Nou het is al een aantal keren voorgekomen, maar dan met, voorlopig alleen met zachte plannen, maar heeft u, eh, binnen de, binnen het RPB, die samenwerking van gemeenten en provincie, signalen gehoord van dat er dat, misschien voor de komende jaren op de planning staat, dat er misschien, toch binnenkort binnen de harde plannen gesneden moet worden?

A: nee, dat traject is nu, sinds een aantal weken in gang gezet, eh... nee kijk, eh niets wel concreet, wat we wel weten is dat er natuurlijk gewoon een overaanbod van harde plannen is.

V: mhm.

A: maar dat dat zal leiden tot snijden in harde plannen, dat signaal heb ik, hebben wij nog niet gehad.

V: oke.

A: ik zou het, het is misschien wel een logische consequentie, maar dan is wel de vraag van hoe, en hoe ziet dat er uit, en er consequenties, en wat voor gevolgen zitten er aan vast.

V: mhm. Hoe vindt u trouwens dat het contact met de provincie op dit gebied loopt? Dat ben ik helemaal vergeten te vragen, dat had ik eigenlijk wat eerder willen doen. Want de provincie is toch we de grote spele binnen dit, eh, dit plan...

A: Op dit moment wel.

V: ja, en hoe vindt u dus dat de communicatie met hun eh, wat dat betreft verloopt?

A: In het verleden werd die kar meer getrokken, eh door de Stadsregio zelf...

V: mhm.

A: De kar van het RPB, wat mij nu verbaast is de, hoge, het hoge tempo wat de provincie er in gooit, omdat zij eind dit jaar al een aantal documenten opgeleverd willen krijgen. Het is mij volstrekt een raadsel, waar die haast vandaan komt. Ik vind hem ook niet werkbaar, eh, zeker ook omdat er heel veel werk, het is al een hele discussie geweest, het RPB ging redelijk, soepel...

V: mhm, mhm.

A: omdat het, eh, toen met name zachte plannen waren...

V: ja.

A: eh, detailhandel, is een heel groot en heikel punt geweest, en nu wilt men en kantorenlocaties en detailhandel en bedrijventerreinen op een hoop gooien.

V: mhm.

A: en dan moet er eind dit jaar gewoon een concreet product liggen. Ik vind, volgens mij is dat geen werkbare situatie. Niet op ambtelijk niveau en zeker niet op bestuurlijk niveau, om überhaupt de

bestuurders, binnen afzienbare tijd bij elkaar te krijgen, en daar eenduidige knopen over te doorhakken. En dan ook nog op provinciaal niveau. Terwijl een Stadsregio natuurlijk maar een onderdeel is van de hele provincie. Dus ik...

V: dat is waar.

A: denk dat het geen haalbare casus gaat worden.

V: oke.

A: dus als het gaat over communicatie, ik, ik ben, het verbaast mij waar het tempo, en de haast van de provincie vandaan komt.

V: oke, dus daar hebben zij verder ook niks over vermeld, waarom zij dat graag zo snel willen doen.

A: nee.

V: huh, apart. Nou ik zit volgende week, of anders de week daarop zit ik bij het kantoor van de provincie, dus dan zal ik dat zeker ook bij...

A: ja het zal nu ook, het zou bestuurlijk ook, heh, volgens mij is er begin volgende week een bestuurlijk overleg....

V: oke.

A: van de portefeuillehouders economie, en daar hebben wij dit onze portefeuillehouder ook meegegeven. Ik denk dat als het gaat over communicatie en het contact met de provincie, ik denk dat dat niet goed is voor het draagvlak.

V: mhm

A: ik snap die haast niet.

V: oke.

A: en ik denk dat dat, uiteindelijk ten koste gaat van het product, wat opgeleverd gaat worden.

V: ja. Ziet u dan ook een draagvlak, eh, verschil tussen de situatie zoals die nu is, en de oude situatie onder de Stadsregio?

A: ja, maar ik denk dat dat veel meer te maken heeft, met het feit dat de problemen toen minder urgent waren.

V: dat is ook waar.

A: wij vonden toen, dat we al een hele slag hadden geslagen met het RPB, en ik denk dat wij jaren later constateren dat de uitgifte nog steeds achterblijft op de geprognostiseerde vraag, dus dat vraagt om hardere en meer ingrijpende maatregelen.

V: ah ja.

A: Ik denk, en dat zal, grote consequenties hebben denk ik, voor verhoudingen en relaties tussen partijen, omdat je nu veel dieper moet gaan snijden.

V: oke. Omdat je nu dus inderdaad...

A: en daar zit iets, het is niet zo zeer een inherente, dat is niet zo zeer, heeft niet zo zeer te maken met het feit dat de Stadsregio niet meer bestaat...

V: mhm.

A: maar veel meer in eh, de ernst van de situatie.

V: oke. Nou, dan ben ik een beetje door mijn vragen het,, dat was iets, eh, sneller dan verwacht, maar, toch mooi, dan wil ik u als eerste, bedanken voor dit interview, dat u mij hier wou ontvangen...

A: graag gedaan.

V: Nou, en dan neem ik dit mee naar huis, en dan ga ik zo, dat ik dit ga uitwerken...

A: mhm.

V: ik zal u, in ieder geval, voordat ik dit definitief inlever zal ik u een versie van mijn, onderzoek sturen, en dus gewoon, de uitgetypte versie van dit interview dat u alles nog even na kunt kijken...

A: ja, dat mag.

V: ook wat u gezegd heeft, en eh, ja dan wou ik graag nu het interview afsluiten.

A: oke.

V: oke.

--einde opname--

Bijlage 7 – Interview met de gemeente Zevenaar

Interview met Anja van Norel - Hansen, locoburgermeester en wethouder van o.a. ruimtelijke ordening en economische zaken bij de gemeente Zevenaar

Afgenomen op het Stadhuis Zevenaar, Raadhuisplein 1, Zevenaar

12-10-2015

-Begin opname-

V: Nou ja, in ieder geval, de band loopt...

A: ja.

V: dan wil ik nog een keertje voor controle, dat het op de band staat, u nog vragen van, u heeft er geen problemen mee als dit wordt opgenomen toch?

A: Nee

V: Oke

A: daar heb ik geen problemen mee

V: ok, dat is allemaal prima.

A: ja

V: Nou...

A: dus, steek van wal!

V: dan zullen we maar beginnen.

A: ja.

V: eeh, dan wou ik eigenlijk beginnen voor 2010, als je kijkt naar 2008, 2009, en wat voor plannen had Zevenaar toen op het gebied van bedrijventerreinen? Uiterard was er toen 7poort, en hoe liep dat doen, en waren er nog andere plannen wilde ik weten...

A: ja. En is dit nou ingestoken vanuit economie, of vanuit ontwikkeling?

V: dit is, eh..

A: want daar zit wel iets verschil tussen, natuurlijk he

V: dit is met name ingestoken vanuit ruimtelijke ontwikkeling.

A: vanuit ruimtelijke ontwikkeling.

V: ja

A: eh voor 2010, dan moeten we wel even een stukje terug gaan...

V: dat klopt.

A: toen hadden we natuurlijk 7Poort al in ontwikkeling

V: mhm

A: in 2008, eind 2008, is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden,

V: ja

A: en ehm, dus eh 7Poort was in ontwikkeling en andere bedrijventerreinen die we natuurlijk hebben in onze gemeente die waren er al een hele tijd, en dan waren we, met mercurion hadden we nog een paar kavels vrij, en de andere hadden we allemaal eigenlijk al afgeronde...

V: dat is waar.

A: projecten. Ja daarna hebben we natuurlijk wel nog, even kijken, 2010 hebben we wel de revitalisering van Zuidspoor gehad. Dat vinden we natuurlijk ook heel erg belangrijk om de bestaande bedrijventerreinen, nou ja, te revitaliseren,

V: mhm.

A: of transformeren...

V: ja

A: daar hebben wij het wel heel even over gehad, bij Zuidspoor, maar zover is het uiteindelijk toch niet gekomen, de ondernemers daar wilden er toch niet weg. Dus eh, toen hebben wij ervoor gekozen om het te actualiseren, of tenminste, revitaliseren, en dat hebben we ook samen met de provincie gedaan. Daar zijn we ook heel erg... positief over.

V: Mooi. En had u toen nog, eh zachte plannen op het programma staan, zo voor 2010, van plannen die nog niet zijn vastgesteld, waar nog geen grond voor is ingekocht waarvan u wel...

A: bedrijventerreinen?

V: ja

A: ehh, het enige is, eh de volgende fase van 7Poort,

V: ok

A: en die is nog steeds zacht, die hebben we on-hold gezet. En dat gaat

V: ok, ok.

A: Ik dacht om 50 hectare.

V: ok

A: ja

V: nou, dat is lekker kort, mooi, dat schiet lekker op, en dan wil ik even kijken naar de samenwerking met andere gemeenten van voor die tijd, voor 2010.

A: mhm

V: van, hoe liep dat toen, binnen de Liemers, en binnen de grotere regio?

A: die liep goed, want anders, kijk je gaat ook over het aantal hectare bedrijventerreinen wat nog eh, waar nog behoefte aan is,

V: ja

A: en eh, voor 2010, ik denk dat er 2009, 2010 een kanteling is gekomen in het kader van de behoefte, he...

V: ja

A: maar j, het is daarna pas echt meer eh, geformaliseerd als ik het zo mag zeggen,

V: mhm

A: maar dat was voor 2010 nog niet aan de orde.

V: nee

A: want ook dat punt wat ik net even zij, het on-hold zetten van de tweede fase 7poort, is ook pas na 2010 gekomen.

V: ja.

A: maar die hadden we toch nog niet in ontwikkeling, dus eh..

V: mhm, dat klopt.

A: en dus eh, nou...

V: Ok. Ik heb ook van andere mensen gehoord dat er binnen de Liemers toch een redelijk sterke samenwerking was, dat u bijvoorbeeld vaak

A: mhm

V: betere contacten met de collega's, dan met de mensen eromheen...

A: Mhm

V: Ok

A: nee met de Liemers is er verder ook eh, niks geen probleem eh,

V: nee nee

A; wat betreft eh, bedrijventerreinen. Nee hoor.

V: ok

A: trouwens nergens mee. Bijna nergens mee

V: nou je moet ook altijd een paar probleempjes overhouden, anders heb je ook geen werk meer he?

A: nee precies.

V: Ok. Een, zoals u al zei, zo rond 2009 was er een kanteling, en toen was er vanuit de Stadsregio dat EPO project eh, opkwam..

A: het, EPO? Economisch...

V: economisch programma, van ...

A: Oh, RPD. RPB. Regionaal Programma

V: nee daarvoor. Daarvoor was er nog een programma binnen de Stadsregio zelf,

A: ja, ja, dat is economisch, maar...

V: mhm

A: toen had ik economie nog niet. Maar dat maakt niet

V: ok

A: maakt niet uit ik weet wel iets ervan

V: dat geeft niks.

A: maar dan zeg je EPO, en waar is dat de afkorting van? Economisch programma ..

V: economisch programma, ontwerpschets, ontwikkelingsschets of zoiets

A: Oh

V: ik, ben het helemaal uit mijn hoofd geschoten.

A: nou in ieder geval wel, het regionaal programma detailhandel en het regionaal programma bedrijventerreinen.

V: ja, dat klopt, dat was iets later, dat was 2010.

A; dat zou kunnen.

V: mhm

A: dat zou kunnen. Maar dat weet ik niet. Nee, nee...

V: ok

A: (niet verstaanbaar)

V: maar in ieder geval, het eerste, dat was een programma vanuit de Stadsregio, en dat was uiteraard omdat het vanuit de Stadsregio was, was het ook grotendeels vrijwillig, ehh..

A: mhm

V: geregeld, en dan bedoelt om dus, eh, dingen te laten samenwerken. En dat is dan later overgegaan in dus die structuurvisie van de provincie en daarna de, eh, regionale programma bedrijventerreinen.

A: Ok, ja. Dus een voorloper van het RPB.

V: ja

A: dat zou kunnen.

V: mhm. Ja, ok.

A: ja

V: ja dat krijg je he, met wethoudersportefuilles,

A: ja

V: dat loop af, af en toe anders

A: ja. Ja weet je, dan volg je het wel, ik was natuurlijk al wethouder hier, maar dan volg je die dingen op de zij- via de zijlijn, buiten het feit dat het RPB mij wel bekend is, maar voor, eh, dat weet ik niet. Maar dat geeft niet

V: nee dat geeft niks. Nou, eh, mijn volgende vraag was dus, na dus die invoering van dat plan regionale bedrijventerreinen, wat voor invloed heeft dat gehad op uw plannen qua bedrijventerreinen, hier in uw gemeente. Zoals u al zei, is de volgende fase van eh, 7poort is on hold gezet'.

A: mhm

V: heeft dat, heeft dien ontwikkeling nog andere invloed gehad, op u?

A: eh, dat zij de afspraken na 2010?

V: dat zijn de afspraken na 2010.

A: nou, er zijn natuurlijk wel afspraken gemaakt over het realiseren van nieuwe bedrijventerreinlocaties.

V: mhm

A: he, we weten, we zien allemaal dat er ook al een overcapaciteit is,

V: mhm

A: dus je moet niet nog weer eens, extra gaan toevoegen. Daar is in Zevenaar geen sprake van,

V: ok

A: extra toevoegen. Want wat we aan het doen zijn, dat was al voor 2010, eh, waren al harde plannen. Als ik het zo mag..

V: dat klopt. Ja, ja.

A: dus in die zin hebben we er geen last van.

V: ok . en verder waren er ook geen plannen om te schrappen of on-hold te zetten, dus dat maakt het verhaal eh, natuurlijk ook heel lekker kort.

A: ehm, nou ja, kijk, eh we hebben in een ding wel last,

V: mhm

A: ik zit even te denken hoe ver, daar is ook eigenlijk, daar wil ik eigenlijk niet op ingaan. Nou, nou waar je, ik zal geen locaties noemen,

V: ok

A: maar wat wel aan de orde is, kijk je moet, iedere tien jaar, of in elk geval moet je bestemmingsplannen ook actualiseren,

V: mhm

A: en als je ze actualiseert, dan actualiseer je ze naar de feitelijke situatie vaak he,

V: ja, dat snap ik.

A: tenzij je, eh, dat het illegaal is en dat je dat aan gaat pakken. Maar doorgaans doe je je feitelijke situatie meenemen in je nieuwe, in je geactualiseerde bestemmingsplan. En als die feitelijke situatie dan een bedrijventerrein is,

V: mhm

A: wat al heel erg lang, jaar, lang bedrijventerrein is,

V: mhm

A: en je eh, dat bedrijf, die bestemming moet actualiseren, is dat naar mijn idee geen toevoeging van het aantal hectares bedrijventerrein.

V: nee dat is waar. Als het aantal hectares hetzelfde blijft, dan...

A: maar daar wordt, daar wordt anders over gedacht.

V: oh

A: precies.

V: dus hectares bedrijventerreinen die vroeger al, als zodanig zijn ingericht,

A: die al 20, 25 jaar zo zijn.

V: Ja

A: precies

V: mhm

A: en die ga je actualiseren,

V: mhm

A: en dat bedrijventerreintje staat toevallig niet op, eh, het RPB,

V: mhm. Dan wordt het gezien als een nieuwe toevoeging aan het...

A: ja

V: aah.

A: dat is een eh.

V: dat is een hele interessante, he

V: die heb ik nog niet gehoord, dat moet ik toegeven.

A: dat is een hele interessante, ja. Dus het is wel lastig. Het is wel lastig. En weet je dat is een beetje hetzelfde, om het wat lastiger te maken, bij het RPB, eh, RP-D, he

V: ja

A: het regionaal programma detailhandel, er zijn natuurlijk, we zeggen wel dat er geen nieuwe detailhandelslocaties bij moeten komen he, want er is voldoende,

V: ja

A: maar er zijn natuurlijk ook, binnen huidige bestemmingsmogelijkheden, ik noem maar even bijvoorbeeld op Tatelaar, he, Bedrijventerrein Tatelaar

V: ja, ja

A: bijvoorbeeld een locatie waar nu geen detailhandel plaats vind, feitelijk,

V: Mhm, mhm

A; maar waar wel de bestemming de ruimte geeft, om daar detailhandel te realiseren. Ehm, als dat bedrijf daar weggaat, en het bedrijf wordt verkocht of verhuurd aan een bedrijf die daar wel detailhandel wilt,

V: ja

A: kun je dat eigenlijk niet tegen houden

V: mm ja. Omdat dat dan niet direct met..

A: en je kunt het alleen maar tegenhouden door planschade te betalen.

V: ja

A: want het bedrijf dat het vervolgens kan verkopen aan, eh, in het kader van detailhandel, en als je daar als gemeente van uh, we willen niet meer detailhandel, wat heel legitiem is,

V: ja, en dan heb je...

A: Dan kan het bedrijf jou natuurlijk aansprakelijk stellen, want het bestemmingsplan geeft de ruimte wel. En dat is niet alleen hier, maar die slapende detailhandelscapaciteit,

V: ja

A: eeh, das, das best lastig

V: ok. Das in ieder geval een mooi onderwerp om er bij te zetten, en dan wil ik door naar mijn volgende punt, an dan over de effectiviteit van de RP in de regio.

A: mhm

V: en dan wil ik graag beginnen met u vragen wat is het doel, van het regionale programma bedrijventerreinen, in de Stadsregio?

A: Ehm, het doel is, om overcapaciteit niet te laten toenemen. Ehm, volgens mij,

V: mhm

A: volgens mij is dat het doel

V: ok. Ja.

A: Eeeh, alleen je zit in een lastige situatie, en daar zal de provincie, heb je het gesprek met de provincie al gehad?

V: nog niet, daar ga ik morgen naartoe

A: en dat is ook een lastige. Want je ziet, in de huidige tijd van marktwerking,

V: ja

A: ik doel niet op de outlet he, want daar ga ik zo direct nog best iets even apart over zeggen

V: oh

A: maar in de huidige tijd met marktwerking, dan zie je dat een ondernemer,

V: ja

A: zijn onderneming, op een bepaalde locatie wil gaan huisvesten, wilt gaan voortzetten

V: mhm

A: en als dat niet in het RPD valt, die locatie, of die locatie heeft nog niet de bestemming voor dat bedrijf, dan kan feitelijk dat bedrijf er niet naar toe. En dat zie je ook, dat de provincie, daar dus ook geen medewerking aan verleent. Ik neem eventjes, want je zult ook wel wat breder geïnformeerd hebben, bijvoorbeeld de Rotra, die graag naar Rheden wilt, he, naar die locatie van Riverstone,

V: ja, ja

A: weer voorheen een steenfabriek is geweest, waar de bestemming niet op zit. Daarvan zeggen we ja, moet Rotra daar naartoe, en moet de provincie meewerken aan een bestemmingswijziging daar. Want Rotra kan ook hier naar &poort, en Rotra kan ook naar 's-Heererberg, er is voldoende plek voor Rotra.

V: ja.

A: nou dan zie je, dat de provincie zegt nee, daar werken we niet aan mee, want het past niet in het bestemmingsplan, en toevoeging willen we niet. Hetzelfde geldt met Bauhaus, in Arnhem,

V: mhm.

A: hetzelfde geldt met Resse, in Nijmegen

V: ja, dat verhaal ken ik.

A: Hetzelfde geldt met Heinz, En ehh...

V: ook bij Nijmegen.

A; en de Grift, dat dat, ja maar het kan ook zo zijn dat het bedrijf zegt, ja maar ik wil alleen naar die locatie, en anders, ja, dan ga ik hier de provincie uit, dat zou, zou kunnen.

V: mhm

A: en in die zin, is het, eh, RPB, is ook een beetje wurgend.

V: mhm, mhm

A: aan de andere kant moet je het ook niet allemaal loslaten, want ik heb hier wel een bedrijventerrein gerealiseerd.

V: ja

A: ik heb daar wel een accommodatie om bedrijven te huisvesten. En als je dan vervolgens elders gaat meewerken aan bijvoorbeeld locaties die nu nog niet kunnen, heb ik het hier straks leegstaan en

komen op andere locaties de bedrijven. Dus aan de ene kant moet je het wel goed met elkaar afspreken, maar aan de andere kant moeten we, en dat is de ruimtelijke kant he,

V: ja

A: dat is het voordeel dat ik twee dingen heb, en ruimte en economisch,

V: ja

A: maar economisch gezien is het belangrijk dat het bedrijf in onze regio blijft.

V: mhm

A: en daar, daar schuurt het wel. En das heel lastig.

V: ok, ik snap het. En eh, een ding van de RPB is dat ze zowel de kwantiteit willen regelen, dus met andere woorden zorgen dat er niet meer overprogrammering bijkomt,

A: ja.

V: aan de andere kant willen ze ook kwaliteit regelen, om er voor te zorgen dat ook de, het aanbod aansluit op de vraag die er is, en vind u dat het RPB daarbij ook ondersteuning geeft, of niet?

A: Ehm, nou dan moet ik zeggen dat ik dan zo goed inhoudelijk het RPB niet op mijn netvlies heb staan, maar kijk, de vraag is of je met een RPB,

V: ja

A: concurrentie kan voorkomen. Ik denk het niet,

V: mhm

A: want als ik kijk naar bijvoorbeeld mijn centrum, en er zitten al vijf kappers,

V: mhm

A: en er wil nog een zesde kapper bij, is de vraag of dat wij als overheid moeten zeggen die zesde kapper willen wij er niet bij hebben. Of we dat moeten gaan regelen met elkaar.

V: mhm

A: ehm, eh marktwerking is een hele, hele belangrijke, en ik denk ook in die zin is marktwerking een hele belangrijke.

V: ok.

A: dus, voor mij, ik, ik vind het belangrijk, ik ik... het kwalitatieve deel vind ik heel belangrijk, maar de vraag is of je als overheid daar regels, zulke regels in moet stellen dat je, dat je het een niet meer wilt en het ander nog wel wilt.

V: ok

A: en de vraag is of we in deze huidige economische tijd die vraag nog wel kunnen stellen. En of ondernemingen, zich daardoor laten leiden.

V: door de kwaliteit, of door de marktwerking?

A: nee, door te zeggen van je mag niet op bedrijventerrein x, want daar past het niet, maar je moet maar naar bedrijventerrein y aan de andere kant van de regio want daar past het wel.

V: en of bedrijven zich daar daadwerkelijk door gestuurd voelen om daadwerkelijk naar de andere kant van de regio te gaan, in plaats van...

A: ja

V: ergens anders.

A: precies

V: ok

A: ja, aan de ene kant denk ik ook van ja, ik vind het een worsteling hoor, moet je het allemaal vrijlaten, dan heb ik hier een bedrijventerrein en gaan bedrijven misschien naar elders toe,

V: ja

A: ja dat is een risico

V: ja

A: het kan ook zo zijn dat ik zorg dat mijn bedrijventerrein goed genoeg beheerd is om die bedrijven hier te ontvangen.

V: mhm

A: maar ja, dan ben ik wel weer afhankelijk van een provincie en van een Rijkswaterstaat dat die aansluiting hier zo snel mogelijk komt. Want bereikbaarheid is natuurlijk nummer 1 voor bedrijven

V: ja dat klopt

A: vooral in de logistiek.

V: ja. En dat is hier in de provincie, en Rijkswaterstaat, nog wel een paar keer ter discussie gekomen, (onverstaanbaar).

A: ja, dat wil niet zeggen dat ze onwelwillend zijn hoor, want de provincie, die ziet zeker ook economisch gezien de noodzaak er van in om een bedrijventerrein zo snel mogelijk te ontsluiten,

V: mhm

A: ehh, maar goed die tracewet, eh, procedure is natuurlijk nog van de A15 en da A12 nog niet geheel achter de rug, en misschien hebben we gewoon met elkaar een foutje gemaakt, om die op- en afrit eh, in het project van de A15 en de verbreding van de A12 te stoppen. En dat we dus afhankelijk zijn van die procedure.

V: mhm, ja.

A: maar belangrijk is dat de eh, dat er eigenlijk aan de ontwikkelaar of aan degene die het gegund wordt, meegegeven wordt dat ze hier beginnen, met de ontsluiting. Alleen, Rijkswaterstaat heeft eigenlijk zoiets dat ze dat los willen laten, en dat ze dat aan de markt willen alten overlaten

V: ah, ja

A: hoe ze eigenlijk de planning van de A15 en de verbreding van de A12, en de aansluiting dus willen gaan doen.

V: juist

A: maar economisch gezien moeten ze eigenlijk gewoon heir beginnen. En dat zouden we allemaal, ook de provincie en ook Rijkswaterstaat van de hoogste toren moeten schreeuwen.

V: ok.

A: sterker nog, ik vind dat ze het eigenlijk mee moeten nemen in de, eh, in de gunningsvoorwaarden.

V: ok

A: maar zover zijn we nog niet.

V: zover zijn we nog niet. Nee dat is een goed verhaal.

A: dus op die manier is mijn bedrijventerrein op dit moment gewoon minder aantrekkelijk, dan andere, en dat is heel erg lastig.

V: dan kan ik zien ja. Ok. En dan wil ik gelijk even door naar een ander punt, wat heir misschien ook een beetje op aansluit. Dus, voor het RPB zijn er ook een heleboel plannen, meestal zachte plannen, of tweede fases zijn geschrapt in de regio. En, als u zo kijkt naar wat er in uw gemeente is gebeurt en de gemeentes er omheen, ziet u dan dat die laster eerlijk verdeeld zijn over de gemeentes, voor zover u weet, of dat er sommige gemeentes meer last van hebben dan anderen?

A: Het schrappen van plannen? Van bedrijventerreinen?

V: ja

A: eeh..

V: of on-hold zetten, of voorkomen, of andere maatregelen.

A: ja, dat is ook ehh, voor mijn tijd geweest, dat schrappen ervan, maar... daar heb ik eigenlijk geen zicht op.

V: ok.

A: daar heb ik geen zicht op. Wat betreft het schrappen van bedrijventerreinlocaties, ook dat investeringen al zijn geweest, en wat dus ook de gevolgen financieel zijn, want het kan natuurlijk ook, he, dus zijn het gemeentes, is het overheid, is het beleggers... ik kan het zo niet zien. OP het gebied van woningbouw weet ik het wel, maar eh, bedrijventerreinen, heb ik meer de indruk dat er dingen on-hold zijn gezet,

V: mhm

A: zoals nu he, of uitbreiding, potentiële uitbreiding die niet meer gedaan zouden worden,

V: ja

A: maar dat er niet echt in geschrapt is, dat kan ik me niet echt helemaal voorstellen.

V: nee nee nee

A: Mischien dat jij...

V: zoals ik al zei, tot nu toe is dat eigenlijk alleen in zachte plannen gebeurt,

A: ja.

V: of in uitbreidingen zoals hier in Zevenaar,

A: ja.

V: dus voorlopig is het alleen gebeurt in de mogelijke uitbreiding...

A: ja, precies

V: in plaats van dingen waar al geïnvesteerd in is.

A: ja. Ja.

V: maar ok, dus u zegt, daar heb ik niet zoveel zicht op dan. Ok. Dat is geen probleem. Eh, dan gaan we naar een ander punt waar u misschien wel meer feeling voor heeft, omdat het toch wel dichterbij huis ligt, het is dus nu 5 jaar nadat het systeem is ingevoerd, is nu de relatie met de andere gemeenten, is daar nog iets in veranderd in de tussentijd? Omdat het toch iets...

A: ehh...

V: het beleid iets strakker is, wat dat betreft?

A: op het gebied van bedrijventerreinen?

V: ja

A: Ja weet je, we weten natuurlijk, en dan kom je toch op die outlet uit, dat eh.. dat er binnen de Stadsregio een keer een stemming is geweest, eh, in het kader van de , eh, actualisatie van het RPD, dat eh, dat er is gezegd dat Zevenaar de spoorallee de eerste drie jaar niet moest ontwikkelen, ja dat is, dan kom je op politiek, op democratie, en daar wordt gestemd, en van de 17 aanwezige gemeentes zijn er 10 die zeggen van eh, niet mee bemoeien, spoorallee door laten gaan,

V: mhm

A: en 7 zeiden van we willen niet dat de spoorallee doorgaat, onder andere de spoorallee, maar ook andere locaties

V: ook andere locaties, ja...

A: alleen die 7 gemeentes, je zou zeggen dat zijn er 7 van de 17 dus dat is niet voldoende, maar dat zijn wel de grotere gemeentes, dus oftewel die eh, ook een zwaardere stem hebben, en daardoor eh, is er op dat moment, door de Stadsregio aangegeven dat je de outlet daar niet zou mogen ontwikkelen.

V: mhm

A: buiten het feit dat het een hele andere situatie is, omdat het bestemmingsplan, het moederplan, die kent detailhandel en leisure. En dat is nou net het punt waar we ook steeds proberen aan te

geven, ja, dit is detailhandel en leisure, dus de vraag is of de locatie, of de ontwikkeling van de locatie van de spoorallee wel onder het RPD valt.

V: ja.

A: en ehh, de voorzitter van de Stadsregio gaf ook aan, eigenlijk is die ontwikkeling van een outlet, ten opzichte van het RPD,

V: mhm, mhm,

A: eh, iets van de buitencategorie.

V: ja. Dat probleem ben ik, vaker tegengekomen. Bijvoorbeeld in Arnhem daar hebben ze ook een heleboel bedrijventerreinen, die niet alleen de functie van bedrijventerreinen hebben. Dan hebben ze een soortgelijk probleem. Maar dan binnen het RPB.

A: ja, precies. En dat is, dat is wel heel erg lastig.

V: dat kan ik me voorstellen, ja

A: ja.

V: en dan wil ik ook nog even...

A: en dan, en dat zegt maar, doet iets, dat was jouw vraag ook, dat doet iets over de samen- over de sfeer,

V: ja

A: die je met elkaar hebt. En je merkt dat eh, dat daar, dat dat sfeerverlagend is. Want er zijn gemeentes die denken, dat Zevenaar maar aan het doordrukken is, terwijl wij eigenlijk gewoon binnen de regels van het bestemmingsplan werken, en natuurlijk zullen, moeten wij met een uitwerking, want het is een uitwerkingsbevoegdheid, voor het college van Zevenaar, he, dus daarmee zeg je al he, we hoeven niet eens naar de raad toe...

V: naar het college van B&W.

A: het is in principe qua zwaarte, is dat helemaal niet zo extreem,

V: mhm,

A: omdat het moederplan die ruimte al geeft, maar ook bij de uitwerking van het bestemmingsplan zul je de ladder moeten volgen. En als je de ladder volgt, dan eh, zeggen een aantal, dan moet je de ontwikkeling daarin doen. Je moet aan kunnen geven dat er behoefte is, he,

V: mhm, mhm,

A: bij een uitwerking van een bestemmingsplan. Ja en de een zegt er is wel behoefte aan, en de ander zegt er is geen behoefte aan.

V: ja, en wie volg je dan?

A: ja, en, nou ja, precies, en wie volg je dan? Nou dan doe je uitgebreide onderzoeken, en dan staat daar in dat er wel behoefte aan is. En het heeft dan wel een zeker verdringingseffect,

V: mhm

A: maar er is wel een behoefte aan.

V: ok

A: en dat de behoefte aan is dat blijkt ook wel, want waarom gaat men bezwaar maken tegen een outlet hier in Zevenaar, dan zijn ze toch bang dat wij eh, dat het hier een succes wordt.

V: misschien iets teveel succes, dat het bij, van hun ten koste gaat. ja, dus dat idee dat er ook daadwerkelijk een wat strakkere concurrentie is tussen gemeentes voor dit soort locaties is dat, dat brengt wel een beetje de sfeer omlaag.

A: ja. En eigenlijk zou het, ja, het woordje gunnen...

V: mhm.

A: is misschien een beetje te zwaar gezegd, maar er zou eigenlijk meer gekeken moeten worden naar wat voegt het toe aan de economie van onze regio.

V: ok.

A: want economisch gezien is het heel interessant om een outletlocatie binnen in je regio te hebben.

V: mhm

A: en dat kun je wel zien bij Roermond, en dat kun je zien bij Rosada, in Rozendaal. En je kunt het eigenlijk ook zien bij Bataviastad. Want als Bataviastad daar niet had gezeten, bij Lelystad, dan was de ontwikkeling van het toeristisch potentieel daar echt een stuk minder geweest.

V: ok. Nou. En dan wil ik even doorgaan van de relatie met andere gemeenten naar de relatie met de provincie. Want de provincie is nu min of meer de leidende rol, binnen dat regionaal plan,

A: Ja.

V: en hoe loopt uw contact met de provincie, als u dat zou moeten omschrijven?

A: nou ja, het contact loopt goed, maar de visie loopt uiteen.

V: ok

A: ja

V: maar natuurlijk

A: ja.

V: maar vind u ook, bijvoorbeeld, dat u over dit regionaal plan bedrijventerreinen, dat u goed wordt geïnformeerd, dat ze nog bereid zijn om met u mee te werken, of...

A: eehm, ik ervaar dat die heel zwart-wit wordt gevolgd.

V: mhm.

A: ja. Overigens vind er op dit moment een evaluatieplaats, he, van het RPB, RPD, RPB en RPD, he,

V: ja.

A: en we zijn ook bezig met het schrijven van de RPW.

V: ja

A: Om het nog even lastiger te maken he?

V: dat klopt.

A: het RPW ja, het regionaal programma werklocaties, wordt het dan

V: mhm

A: ja

V: ja dat weet ik, dat was, eigenlijk was dat mijn volgende vraag.

A: Oh.

V: geeft niks. Maar...

A: (niet verstaanbaar)

V: Ok, visies lopen wel uiteen, maar de provincie, neemt zijn taak goed op.

A: ja.

V: Ok.

A: ja, ja ja precies, ik denk ook dat het goed is dat de provincie dat doet,

V: mhm mhm.

A: buiten het feit dat het ook wel heel erg lastig is om uit te leggen als je dan, aan mijn raad uit te leggen, als je dan toch weer leest dat de provincie weer he, een aantal jaar geleden, een behoorlijke bijdrage heeft gedaan, aan het bedrijventerrein A18, he, Doetinchem 's-Heerenberg,

V: ja

A: Doetinchem, Didam, Zutphen zelfs geloof ik... en, Oude IJsselstreek, ja volgens mij is ie van hun vieren,

V: mhm

A: ja, eigenlijk kun je bijna niet voorstellen dat ze daar geld in investeren en subsidie aan verlenen, een behoorlijke hoge, terwijl hier bedrijventerrein locaties nodig zijn.

V: mhm

A: ja, dat is, dat is wel lastig uit te leggen. En dan zeg ik maar, van ja dat waren al oude afspraken, en daar houdt de provincie zich aan, en dan zegt mijn raad van, oh, nou, wij hadden toch ook een oude afspraak, met de provincie om heur een regionaal bedrijventerrein te realiseren...

V: en waar is die dan gebleven?

A: met een goede ontsluiting op de A12.

V: ja.

A: ja.

V: ok. Nou dat is mijn, laatste vraag alweer, en die gaat over de toekomst van het huidige beleid, want er zijn nu twee dingen die voor de dingen van belang zijn. Ten eerste is er dus het feit dat er nu de evaluatie is, en die dan hopelijk uitloopt op het regionaal programma werklocaties, en aan de andere kant zie je dus op het gebied van bedrijventerreinen dat de laatste jaren toch wel een heleboel zachte plannen en nieuwe uitbreidingen on-hold zijn gezet, maar dat het duidelijk niet genoeg is om overplanning te stoppen of zelfs terug te dringen, en dat de verwachting is, dat er binnen de komende jaren dat er toch in harde plannen gesneden moeten worden. De eh, delen van bestaande, geïnvesteerde bedrijventerreinen dat die zullen moeten verdwijnen. En, laat ik daar maar even mee beginnen, denkt u dat de provincie dat zou kunnen regelen dat de gemeente ook daadwerkelijk in hun plannen gaan snijden, of...?

A: Ik vind dat wel erg lastig.

V: ja

A: ja, weet je, ja, het is natuurlijk in feite volgens mij precies hetzelfde als bij de woningbouw, als eh het harde plannen zijn, dan zit er eh, een zekere afspraak achter, en als je die afspraak schendt, dan kan er een aanspraak gedaan worden op planschade. Nou als gemeente gaan wij die niet eh, niet dragen, maar de provincie gaat die ook niet betalen. Dat heeft de provincie ook bij de woningbouwlocaties aangegeven,

V: mhm

A: ehm, het enige is dat er een aanschrijving gedaan wordt, en dat er mogelijkheid is om eh, binnen een jaar tot ontwikkeling te komen,

V: ja

A: en zo niet, dan, gaat de bestemming eraf. En, de vraag is of dat eh, reel is, want een bedrijventerrein is ten eerste wat anders dan woningbouw,

V: ja

A: een bedrijventerrein heb je vaak voor langjarige, eh, uitfasering, eh

V: mhm

A: ik vind dat wel heel erg lastig, eh, buiten het feit of ik ook mijn eigen afvraag, of als we ons houden aan het aantal bedrijventerreinen die we nu hebben, en we zeggen gewoon er komen geen nieuwe meer bij,

V: ja.

A: ik heb prognoses, volgens mij zijn prognoses, komen prognoses niet gauw uit.

V: mhm

A: doorgaans, zijn prognoses niet dat ze ook eh, daadwerkelijk zo zijn als ze, eh

V: ja

A: geprognoseerd zijn.

V: ja, dat klopt wel eens een keer

A: en misschien dat ik daar dan toch te optimistisch in ben,

V: mhm

A: ik denk dat zodirect toch die A12, A15 wordt doorgetrokken, dat we steeds een ontzettend, en misschien ook een, eh, een eh veel interessante regio zullen zijn, om hier bedrijven te gaan huisvesten,

V: ja,

A: en de vraag is of er dan echt geschrapt moet worden.

V: Ok. En nog even over dus, ja, die... evaluatie en dus die fusie naar dus het programma eh, werklocaties, van, welke aanpassingen, welke verbeteringen zou u daar graag in verwerkt zien, van klachten die u hebt, dat u graag zou zien dat die daar in worden opgenomen, dat er in ieder geval over wordt nagedacht?

A: mhm. De verbetering is denk ik maar volgens mij is het een utopie hoor, om nog meer samen te werken hierin,

V: mhm.

A: en om elkaar dingen te gunnen.

V: ok

A: het mooiste zou zijn als je afspraken kan maken over vierkante meterprijzen, en dat soort dingen, maar, ik begon net al volgens mij is het een utopie, want we zijn in principe allemaal eilandjes, en eh, het liefst beconcurreren we elkaar, en dat zou vreselijk jammer zo zijn. En eigenlijk zou ik heel erg blij moeten zijn, en dat ben ik trouwens ook, als er eh een mooi bedrijf zich in Duiven gaat vestigen,

V: ja.

A: en eh, dat zie je ook he, bijvoorbeeld Duiven is ook heel erg enthousiast over onze outlet,

V: mhm.

A: sterker nog, als bij een bijeenkomst ben, dan zijn ze nog enthousiaster in het naar eh, over de Bühne brengen hoe belangrijk het is, dan dat ik dat doe,

V: ok.

A: en daar ben ik ook wel blij mee, dat komt gewoon veel beter aan, en ehm, alleen we zullen met elkaar goed moeten kijken over nieuwe locaties, en vestiging van die locaties, en, en, en toch, in de ah, positie naar de bedrijven toe,

V: ja

A: de bedrijven er, eh, toch moeten proberen naar bestaande locaties, eh, te krijgen, en dan zou het eigenlijk niet uit mogen maken naar welke locatie, eh, want, want belangrijk is dat je regionaal denkt.

V: dat is waar, ja.

A: economisch eh, de economie van de regio, dat is een belangrijke,

V: mhm

A: en of het bedrijf nou in Zevenaar, in Duiven, of in Nijmegen gaat komen, dat zou eigenlijk niet uit mogen maken. Dat bedrijf, dat bepaald wel wat de beste locatie is.

V: ok

A: alleen doordat er al overprogrammering is, zul je heel goed moeten gaan kijken of je, überhaupt wel, nieuwe locaties in ontwikkeling neemt

V: mhm

A: en als je dat zou willen,

V: ja,

A: dan zou je dat moeten kunnen ruilen, met andere locaties, het zelfde in principe als de woningbouw,

V: ja,

A: en dan zou je daar wel een vergoeding tegenover moeten zetten.

V: ok. Nou, goed verhaal...

A: is het zo?

V: ja, nou, eh, ik ben door al mijn gespreksonderwerpen heen, dus ik denk dat wij dan, klaar zijn,

A: ja

V: dan ga ik zo meteen naar huis, en dan ga ik aan de slag om dit uit te typen, en dat wordt dan verwerkt in mijn onderzoek. Ik zal u nog, voordat die definitief wordt, en dan ook onderdeel van, de universiteitsbibliotheek gepresenteerd wordt, aan u versturen, dat u zelf ook even kunt kijken van wat er uitkomt, en waar uw tekst gebruikt is, en vind u het prettig als ik, zodra ik dit heb uitgetypt, ik u ook nog een kopietje stuur, zodat u, ook kan lezen wat u gezegd hebt?

A: ja, want dat is misschien wel even handig, want als er net iets verkeerde dingen in staan, ga je je werk misschien ook weer, niet goed eh, verder eh, verwerken,

V: ok

A: als jij dat eh, prettig vind, vind ik dat prima om er even overheen te lezen.

V: mooi, mooi

A: ja

V: mooi. Nou, dan eh,

A: ja, zullen wij het zo af, eh...

V: zijn wij klaar.

A: afspreken?

V: is prima.

A: ik ben benieuwd.

V: ok

A: en ik ben ook heel erg benieuwd naar het resultaat, he, het eindresultaat.

V: ik ook

A: van al die, al die interviews,

V: ja

-einde opname-

Bijlage 8 – Interview met de gemeente Heumen

Interview met Rene Joosten, Beleidsmedewerker Economische Zaken en Toerisme en
Bedrijfscontactfunctionaris bij de gemeente Heumen,
Afgenomen op het stadhuis van Heumen, Kerkplein 6, Malden.

20-01-2016

V: en de band loopt.

A: ja.

V: nou, ehm, nog even voor de laatste controle, u heeft er, geen problemen mee als dit gesprek wordt opgenomen toch?

A: ik heb daar geen problemen mee.

V: nee oke. En zodra ik hiermee klaar ben, en ik dit, eh, mee naar huis neem, dan zal ik dit gaan uitwerken, en zodra ik het hele verhaal, op eh, op tekst heb opgeschreven zal ik dat ook naar u sturen zodat u het ook nog even kan, nakijken of alles, goed verlopen is.

A: nou dat eh, heel graag. Ja.

V: mooi, mooi. Nou dan, kunnen we beginnen. En ik zou graag willen beginnen, nou ja, bij het begin, ehh, is meestal een goed punt.

A: ja.

V: ehm, laten we even teruggaan naar ongeveer de tijd van 2009, 2010, voordat dus het hele verhaal van het RPB begonnen was, had u in die tijd ook nog plannen voor bedrijventerreinen in ontwikkeling?

A: ja, ehm...

V: mhm.

A: in die tijd, ik niet persoonlijk, ik werk, economische zaken, maar vanuit ruimtelijke ordening is eh...

V: ja.

A: toen, er zijn eigenlijk eh, nog twee plannen zijn eigenlijk, eentje die liep toen, in ontwikkeling, het werklandschap Overasselt, een lokaal bedrijventerrein, van pakweg drie hectare, dat was toen in ontwikkeling.

V: en was dat toen al vastgesteld, of was u toen nog bezig met, het vaststellen van, u las gemeente nog bezig met het opstellen van het bestemmingsplan?

A: die was toen bij mijn weten nog niet vastgesteld nee...

V: oke.

A: in 2010. Die was nog in ontwikkeling.

V: mhm. Oke.

A: en er liep ook nog een plan, eh, een kleine uitbreiding, daar ben ik niet helemaal zeker van of dat al in 2010 liep, van een kleine uitbreiding van het bestaand bedrijventerrein, van een hectare.

V: oke.

A: twee kleine plannen eigenlijk.

V: mhm. Is goed. En had u in die tijd nog veel samenwerking met andere gemeenten hier in de regio?

A: ehm, op welk vlak?

V: nou, op dit vlak, op het gebied van, eh, grondbedrijf, op het gebied van ontwikkeling, bij bedrijventerreinen.

A: eh nee, eigenlijk niet. En dat heeft er ook mee te maken dat, in onze gemeente zijn allemaal lokale bedrijventerreinen...

V: mhm.

A: de toenmalige Stadsregio heeft een duidelijk onderscheid gemaakt tussen lokaal en regionaal, en lokaal is uitsluitend bestemd voor de lokale vraag. Dus ja, een afstemming met buurgemeentes is, is natuurlijk op dat vlak niet relevant, omdat het gaat om lokale bedrijven.

V: en alle bedrijventerreinen hier in de gemeente zijn ook echt, eh, gericht per se op de lokale vraag die u hebt vastgesteld?

A: klopt...

V: ja.

A: lokale vraag en aanbod.

V: mag ik dan vragen, hoe stelt u dan die lokale vraag vast? Is dat, hoe wordt dat gemeten?

A: die wordt niet gemeten, eh, kijk er is een beperking voor geweest, altijd, van als wij iets te koop hadden, dan mag je dat eigenlijk niet adverteren buiten, buiten je regio, je gaat geen bedrijven aantrekken...

V: oke.

A: Maar je hebt gewoon uitgifte, en daar zijn bedrijfscategorieën vastgesteld en het gaat dan, om kleinere MKB bedrijven...

V; mhm.

A: en er zit ook een maximale kavelgrootte zit daar op. Dat is gewoon voor de hele Stadsregio is dat aangehouden.

V: mhm.

A: voor eh, als ik (niet verstaanbaar) die is 2.500 meter, en bij uitzondering kun je er twee samenvoegen tot 5.000 meter, dat is gewoon de maximale grote. En ook qua ontsluiting en meer, en voorzieningen, is het echt gericht op lokale MKB bedrijvigheid. En je ziet dan ook, dat eh, lokale ondernemers of bedrijven met eh, met eigenaren die lokaal hier woonachtig zijn, daar juist bedrijven zijn begonnen.

V: ok.

A: er kan wel eens een uitzondering tussen zitten, maar in principe is het gewoon lokaal.

V: in principe is het echt gericht op kleinere lokale bedrijven.

A: klopt.

V: oke. En in die tijd, hadden we ook nog steeds de Stadsregio, als, eh, bestuurlijk orgaan, en die hadden in die tijd ook nog een ander project in dit gebied, het EPO, het Economisch Programmerings, en, nog iets document...

A: eh, ja, ja, dat klopt.

V: en, was u...

A: dat is al lang geleden ja.

V: was u daar, maakte u daar nog onderdeel van uit?

A: ik was er wel bij betrokken, natuurlijk. Omdat de gemeente ook in de Stadsregio zit.

V: ja, ja. En had dat document nog iets van invloed op de gemeente Malden?

A: eh, volgens mij is dat EPO uiteindelijk achterhaald door het RPB was toen is opgesteld.

V: ja, uiteindelijk wel.

A: we hebben die, eh, oefening uiteindelijk nog een keer over moeten doen met het RPB.

V: mhm.

A: toen is het pas een vastgesteld kader geworden.

V: mhm. Wat ik daarmee bedoel is, eh, was u, in ieder geval binnen het opzet van het EPO, als eh, kleine, kleine gemeente met alleen lokale bedrijventerreinen, was u daar ook bij betrokken, had het ook effect op u?

A: ja, ja, wij waren daar bij betrokken. We hebben er gegevens voor aangeleverd, de stukken natuurlijk zijn goedgekeurd door de Stadsregio, waarin onze gemeente vertegenwoordigd is. Dus eh, nee, daar waren wij bij betrokken.

V: en zou dat ook enig effect op u gehad hebben, of...

A: eh, of onze plannen anders zijn geworden door het EPO, bedoel je dat?

V: of ze anders zouden zijn geworden, of dat een invloed op u had gehad, als dat eenmaal was vastgesteld.

A: nee, nee, juist omdat die onderverdeling regionaal/lokaal is gemaakt binnen de Stadsregio, en eh, en de afstemming, dat is ook later in het RPB zo gebeurt...

V: mhm.

A: heeft vooral plaatsgevonden tussen regionale bedrijventerreinen. Toen dus eh, als ik die overgang al kan maken naar het RPB, ik weet niet of dat al handig is...

V: gaat uw gang.

A: nou dan eh, kijk het RPB, dat is toen opgesteld, en daar is gekeken naar drie zones binnen de Stadsregio...

V: mhm.

A: Heumen viel dan onder de zuidelijke zone, de zogenaamde A73 zone, daarnaast was er een A12 en A15 zone, en binnen die zones is eigenlijk gekeken zo, wat is nou overaanbod van regionale bedrijventerreinen...

V: ja.

A: puur kwantitatief. Dus niet kwalitatief, naar wat soort bedrijventerreinen is nou, maar dan wel tussen de regionale bedrijventerreinen, want daar die kun je uitwisselen he...

V: mhm, mhm.

A: als je, als je niet in Beuningen gaat zitten, op een regionaal bedrijventerrein, kun je wel in Nijmegen gaan zitten of andersom. Terwijl bij een lokaal bedrijventerrein heb je die uitwisselingsmogelijkheid niet eigenlijk, want een lokalen Heumense ondernemer die gaat in Heumen zitten, en niet in Groesbeek.

V: ja ok, dat dat, da's logisch.

A: ja, dus dat is wel geïnventariseerd, in het eerste RPB, maar er is nadrukkelijk de keuze gemaakt, van, afstemming over het overaanbod moet plaats vinden tussen de regionale bedrijventerreinen...

V: mhm.

A: waarbij ook nog eens is gekeken, dat dat in eerste instantie binnen de sub-regio's zou moeten, de A73 in ons geval.

V: ja. En, dat klopt inderdaad dat ij toen die drie sub-regio's, de corridors hadden. Als het goed is hadden ze die volgens mij later losgelaten, om er echt wat meer, regionaal beleid er in te stoppen.

A: de getallen zijn bij elkaar opgeteld, maar je kon zien dat binnen de, het overaanbod zat met name in de A12 en de A15 zone...

V: mhm.

A: heb nog een goed geheugen gelukkig, en de A73 zones, volgens de vraagcijfers, was er zelfs een tekort. Dus men heeft ook de oplossing vooral in de andere twee zones gezocht.

V: mhm, oke.

A: ja.

V: dus, ja, mijn volgende vraag is eh, in hoeverre zijn dus uw plannen over de afgelopen jaren veranderd, na dus de invoering, van het RPB...

A: ehm, niet.

V: niet. Ja, ik had al zo'n voor gevoel.

A: niet. Ja er waren dus toen ook eh, stoplichten, stoplichtkleuren zijn er aangehangen.

V: stoplichtmodel

A: stooplichtmodel, rood, oranje, en groen natuurlijk, en eh, de uitbreidingen die bij ons al in de steigers stonden, de twee kleine die ik net al noemde, Werklandschap Overasselt en de uitbreiding van de Sluisweg, die eh, die hebben allebei groen gekregen, die konden gewoon doorgang vinden.

V: mhm. En hebben ze dan groen gekregen omdat het een lokaal bedrijventerrein was, of omdat het gewoon paste binnen de, het idee van de regio.

A: eh, omdat het een lokaal bedrijventerrein was, en natuurlijk moest er wel worden voldaan dat er ook in het geval van Sluispoort, want die was nog niet zover...

V: mhm.

A: de uitbreiding Sluisweg dat er ook voldoende lokale vraag moest worden aangetoond. Maar dat is meer vanuit het bestemmingsplan, vanuit ruimtelijke ordening.

V: oke. Nou dan gaan we even wat algemener kijken, over de rest van de regio. De volgende vraag gaat over de effectiviteit van het RPB, maar om effectiviteit aan te geven, moet je wel natuurlijk eerst weten van wat is je doel, want, dus mijn vraag, eerste vraag is dan, kunt u omschrijven wat het doel is van het RPB, in uw, eigen visie?

A: ja. Ik denk het RPB zoals het eh, na 2010 is opgesteld, het doel daarvan was om eh, ik denk voldoende, maar ook niet te veel ruimte te hebben voor bedrijvigheid in de regio, de Stadsregio.

V: mhm.

A: en met name, om ook te kijken naar het overaanbod, op basis van allerlei groeiscenario's, en eh, van een vastgesteld groeiscenario moet ik zeggen....

V: ja.

A: en puur kwantitatief te kijken van hoeveel hectares zitten er in de markt. Hoeveel zitten er nog aan te komen aan zachte plannen, en eh, hoe kunnen we het overaanbod terugdringen?

V: oke. Ja, nou, dat is een mooie omschrijving, en een punt, wat ik al vaker heb gehoord over het RPB is dat het inderdaad, zoals u al zei, volledig kwantitatief is, om dus gewoon de hoeveelheid te beperken...

A: ja.

V: er zijn ook mensen die zeggen dat je juist meer moet kijken naar de kwalitatieve kant, en dan niet zo zeer, niet eens zo zeer op de lokale bedrijventerreinen maar zeker op regionale bedrijventerreinen...

A: ja.

V: dat je dan dus daar, in bedrijvenstromen kan sturen. Denkt u dat het beter zou zijn voor de regio, als geheel, als dus inderdaad binnen dit RPB er meer aandacht zou zijn voor de kwaliteit van bedrijventerreinen?

A: Jazeker. Ja, ja. Nou is het natuurlijk, het zou heel bizar zijn als je goeie locaties weg gaat schrappen, voor logistiek...

V: mhm

A: en dan eh, kavels behoud, die er niet voor geschikt zijn terwijl er wel vraag is. Ik denk dat je voor eh, niet per se voor alle sectoren, maar denk bijvoorbeeld aan zware industrie eh, die weinig plek heeft...

V: mhm.

A: watergebonden, bedrijvigheid, of juist eh, bedrijventerreinen die logistiek heel gunstig liggen. Dan moet je, eh, ruimte voor bieden voor de toekomst, want daar moet je ontwikkelingen mogelijk kunnen maken.

V: Oke.

A: het zou heel bizar zijn als je gewoon generiek gaat schrappen, en daarmee uitbreidingsmogelijkheden voor bepaalde sectoren, eigenlijk de nek omdraait. Als je als transportbedrijf ergens moet gaan zitten waar onvoldoende aansluiting is, op het wegennet, op de infrastructuur, ja dan, dat gaat niet werken.

V: oke.

A: nee daar kan ik heel duidelijk over zijn. Dat lijkt me gewoon geen goeie zaak.

V: dat is een heel duidelijk antwoord, inderdaad.

A: ja.

V: nou, en als u dus kijkt, naar dus hoe het verloop is gegaan, over de hele regio, over de afgelopen jaren, denkt u dan dat het RPB effectief is geweest, in het behalen van zijn doel?

A: nou, daar twijfel ik sterk aan.

V: mhm.

A: misschien heeft het enige bewustwording gecreëerd, zo van, we zitten met een flink overaanbod, en als we niks doen, zitten we dadelijk met een heleboel ontwikkelde hectare waar we niks mee kunnen....

V: mhm.

A: en dan, we is dan elke afzonderlijke gemeente, want elke gemeente heeft zijn eigen portemonnee...

V: mhm.

A: zijn eigen grondbedrijf, ehm, ik denk dat het bewustzijn misschien wel iets heeft geholpen, maar het echt daadwerkelijk terugdringen van het overaanbod, dat heb ik niet gezien.

V: oke.

A: er zijn wel, volgens mij wel al wat zachte plannen geschrapt, maar dan heb je het echt over, denk ik de plekken waar men geen toekomst voor zag, ook de gemeente niet. \

V: oke, oke. Dus inderdaad dat het ook vooral de plannen zijn waar de gemeenten zelf al van dachten, dat ze die eigenlijk liever kwijt dan rijk waren.

A: "ehm, moeten we dat wel doen?"

V: oke, ja, ja. Nou, da's een heel helder antwoord.

A: ja.

V: dan wil ik, ja. Ga ik gelijk daar nog even door over dus de, lastenverdeling van het RPB, want, zoals u al zei er zijn inderdaad al wel plannen geschrapt in de regio. Er zijn ook een aantal plannen on-hold, bijvoorbeeld bij Zevenaar is toch, het bedrijventerrein 7Poort, een heel groot deel daarvan, is gewoon uit gefaseerd over de komende jaren, dat niks gebouwd wordt, en ik denk van u, dat vanuit uw positie, dat dus de verdeling van dus die reductie, van binnen de provincie, dat die, eerlijk verdeeld is, ov dat er, bepaalde gemeenten, of bepaalde regio's meer of minder last er van krijgen?

A: Nou dat vind ik een, best wel lastige vraag.

V: mhm.

A: omdat eh, we zijn nu bezig met, eh, er is een nieuw onderzoek gestart he, voor het opstellen van een nieuw RPB...

V: mhm mhm.

A: RPW heet het tegenwoordig he...

V: ja.

A: met werklocaties. En eh, daar wordt die analyse nu eigenlijk gemaakt ook in de kwalitatieve zin, verwacht ik, zal worden gekeken van hebben wij, bedrijventerreinen beschikbaar op de juiste locaties? Of wordt het overaanbod, waar moeten we terug? Eh, ik denk dat je wel kunt zeggen dat er ontzettend veel hectares zijn ontwikkeld langs de, langs de A15...

V: mhm.

A: en dat daar wel, geschrapt zal moeten worden. Er ligt, er ligt heel veel, en het is natuurlijk wel een ontwikkelingszone, maar elke gemeente heeft daarvan gedacht, daar kunnen we flink ontwikkelen.

V: ja, dat klopt.

A: dus eh, ja ik denk dat dat wel zijn terugslag gaat krijgen. Dat lijkt me bijna onvermijdelijk, dat daar eh, de grootste klappen komen.

V: mhm.

A: en dat is natuurlijk een heel politiek spel waar, wat waar moet verdwijnen. Dat zal niet meer zijn, naar mijn inschatting, op basis van kwaliteiten.

V: oke, oke. Nou dat is, een heel duidelijk antwoord, dat schiet lekker op.

A: ja.

V: ehm, nu wil ik even verdergaan naar de, naar uw relatie met dus de, andere gemeenten in de buurt, en met de provincie, want inderdaad een tijd geleden heeft de provincie ook, het stokje overgenomen van de Stadsregio, als eh, leidende partij binnen het proces van het RPB...

A: mmh, ja.

V: en heeft u gemerkt dat het hele ontwikkelingsproces uw relaties met de andere gemeenten heeft veranderd?

A: nee maar ik ben ook niet helemaal eens met zoals je het formuleert.

V: oke.

A: ehh, ook bij het RPB was de provincie voorheen de aanjager, degene die eh, vroeg om een RPB, die het ook eh, min of meer verplicht stelde...

V: mhm.

A: en de stadregio is inderdaad opgeheven, die laag is er nu tussen...

V: mhm.

A: maar het wordt nu enigszins opgevangen door een voorlopige constructie, die eh...

V: ja, dat klopt.

A: met name door Arnhem en Nijmegen wordt gevormd, en eh voor alle regiogemeenten, dus die laag zit er nog steeds tussen. Dus eh, de provincie zit nog steeds op de, eh, achtergrond, maar ik denk dat de provincie zich wel wat eh, stringenter opstelt...

V: mhm.

A: over de uitkomst van het geheel, en dringt nog nadrukkelijker aan, op reducering van hectares, en eh, zei ik al, als de gemeenten niet er uit komen, dan kan de provincie alsnog besluiten zelf in te grijpen. In die zin wordt er eh, ja in die zin stelt men zich wel wat duidelijker of harder op, als het gaat over de uitkomsten die worden bereikt.

V: oke. En heeft u tussen de gemeentes nog gemerkt dat de relatie anders is geworden, dat dus nu, ja die dat schrappen van bedrijventerreinen onder elkaar moeten verdelen?

A: ehh...

V: ik weet sowieso al dat dat hier in de corridor A73 wat minder is...

A: ja, ja.

V: dat waarschijnlijk wat minder zal spelen....

A: ja het speelt hier wat minder, dus ik merk het niet zozeer eh, van onze gemeente ten aanzien van andere gemeenten, maar zeker, dat speelt al met grootschalige detailhandel he, dat is natuurlijk wel bekend he...

V: ja.

A: in Zevenaar was er eentje met een project, gemeente Arnhem, gemeente Nijmegen, nou ja daar merk je al dat het toch een hee spel is geweest...

V: mhm.

A: om daar ook in te reduceren, ik zeg het maar heel netjes. En de provincie heeft daar de regierol eh, niet genomen, zal ik maar zeggen, nu pas begint dat een beetje te komen....

V: oke.

A: dus dat heeft, lange tijd is er heel veel overleg geweest, en strijd, waar eventueel gebouwd zou mogen worden. En ik denk dat, dat, ik ga er gewoon van uit, dat die verhoudingen, dat dat, ja, dat da op zich de verhouding niet helemaal ten goede is gekomen tussen bepaalde gemeenten, en dat dat ook nu, bij het RPB, RPW< ook wel weer mee ge-, ja , mee zal spelen.

V: oke. Ja.

A: ja. Dat eh...

V: nou, dan ben ik al weer bij mijn laatste vraag aangekomen, dit schiet wel lekker op, moet ik zeggen.

A: ja.

V: Ehm, en dan wil ik het nog even hebben over dus de toekomst van het huidige beleid. Want inderdaad, zoals u al zei, u bent nu nog in gesprek over dus over hoe de, nieuwe versie er uit moet zien, en hoe dat dan wordt samengevoegd naar het RPW, van het regionaal programma werklocaties...

A: ja.

V: daar komen ook dus... alleen de detailhandel bij, toch?

A: en kantoorlocaties.

V: kantoorlocaties, oh ja. Ja. Ik ben een tijd lang met iets anders bezig geweest. Maar ja, inderdaad, dat komt dus allemaal bij elkaar in een plan, en, zoals u ook al zei, van, er waren een heleboel hoge verwachtingen voor het RPW, RPD, sorry, en die zijn over de afgelopen jaren ook niet allemaal eh, goed gekomen.

A: mhm.

V: de vraag naar bedrijventerrein blijkt veel, blijft nog steeds achter, dus er blijft nog steeds een behoorlijk overaanbod overal, en de verwachting is, echt willen terugdringen, dat dus in, harde plannen gesneden zal moeten worden, in bestaande bedrijventerreinen die moeten worden ingeperkt. Dat zal bij u waarschijnlijk niet spelen, omdat u alleen lokale locaties hebt...

A: ik ga er voorlopig niet van uit, ja.

V: en natuurlijk, omdat het allemaal van die kleinschalige projecten zijn, daar valt niet echt veel in te snijden.

A: ja het levert niks op.

V: nee, inderdaad. Maar als u dus naar gemeenten om u heen kijkt, bijvoorbeeld gemeente Nijmegen, of gemeente Overbetuwe, of ander gemeente hier in de A..

A: ja Lingewaard

V: 73 corridor, ja. Denkt u dat die, dat zij akkoord zullen gaan met een reductie van hun bestaande bedrijventerreinen, of in ieder geval van hun harde plannen die ze nog willen ontwikkelen?

A: ehm, nou, ik kan het me goed voorstellen als er zo overduidelijk een overaanbod ligt binnen een gemeente, en men houdt nog heel veel te ontwikkelen bedrijventerrein over, dat men er zelf ook voor kiest om eh, een gedeelte af te stoten.

V: mhm.

A: ik kan me er iets bij voorstellen, want eh, het zijn uiteindelijk eh, is het wat, zijn het projecten die toch moeten worden afgeschreven...

V: mhm.

A: het zal niet meer gevuld worden.

V: mhm.

A: en als je daarnaast nog genoeg ontwikkelingsruimte houdt, ik kan me voorstellen dan men er toch voor gaat kiezen, maar in beperkte mate.

V: in beperkte mate. En denkt u dat die gemeenten dan ook om financiële compensatie zullen vragen, van dus de, provincie, of misschien van de Stadsregio als geheel, voor het feit dat zij dus plannen moeten reduceren?

A: eh, ja, die vraag zal wel op tafel komen...

V: mhm.

A: ik weet niet welke gemeente dat op tafel gaat leggen, mh, ik verwacht wel dat dat gaat komen ja.

V: ja.

A: ja eh, zeker eh, zeker als de provincie daar heel directief in zal zijn, he, als zij zeggen er moet gewoon gesneden worden...

V: mhm.

A: dan zal als eerste de provincie worden aangesproken, en wie betaald de rekening?

V: oke. Ja.

A: en eh, maar ik verwacht dat de provincie de bal weer terugkaatst en zegt, gemeenten, gaan jullie onderling maar weer verevenen...

V: dat kan ook natuurlijk, ja.

A: dus ik denk dat eh, die financiële vraag, die komt zeker op tafel. Elke gemeente, die heeft toch eh, een financiële autonomie, en die gemeenteraden, die zullen niet zomaar akkoord gaan met het eh, met het totaal afschrijven van eh, van ontwikkeling. Dus ja, ik verwacht dat daar inderdaad wel wat strijd gaat komen.

V: oke. En nog even een vraagje. Hoe loopt het nu dus met dus het, met het ontwikkelen van het RPW, want ik sprak, eh, vorig jaar sprak ik al met meneer Sessink in Duiven..

A: ja.

V: en toen vertelde hij ook al dat het eigenlijk de bedoeling was dat zo ongeveer rond deze tijd dat dat, bijna klaar zou moeten zijn of zelfs al moet worden vastgesteld, en toen had hij ook al de verwachting dat dat niet ging lukken, dat dat misschien een beetje te snel was...

A: ja. Nou ja er zit nu wel een redelijk traject op, he...

V: mhm.

A: de inventarisaties zijn gedaan van het aanbod...

V: oke.

A; dus dat gaat redelijk snel, d'r is nog een kleine kink in de kabel omdat wat betreft detailhandel er ook nog een koopstromen onderzoek moet worden uitgevoerd, het vorige was van 2009 als ik me goed herinner dus dat is zeer verouderd...

V: mhm.

A: en dat houdt het een beetje op, maar ik verwacht wel, dat er in het najaar een plan ligt ja.

V: oke.

A: voor, ter goedkeuring bij de gemeenteraden.

V: oke, da's mooi. Nou dan, eh, ben ik door mijn vragenlijst heen...

A: ja.

V: dat gaat lekker snel zo, mooi. Nou dan wil ik u bedanken voor uw medewerking...

A: geen dank.

V: mhm. En zoals ik al eerder zei, van, ik ga gewoon naar huis, en ik heb het deze week een beetje druk, maar ik zal zo snel mogelijk, dit uitwerken op tekst, en dan zal ik het ook aan u laten lezen.

A: ja. En ik krijg ook de verwerking te zien, in de eindtekst?

V: uiteraard.

A: dat vind ik dan ook, zeker zo belangrijk, dat het een eh...

V: natuurlijk, natuurlijk. Voordat ik dat definitief inlever, zal ik het ook aan u laten zien, zodat u het ook kan zien, wat er met uw informatie gebeurd is.

A: ja, is goed, heb je- ja, ik had nog een vraag verwacht, eerlijk gezegd, met die eh, als het gaat over verevening tussen, tussen gemeenten.

V: gaat uw gang.

A: eerlijke verdeling van de lasten van het RPB.

V: mhm.

A: eh, je hebt die wel eh, je hebt die vraag wel genoemd he...

V: ja, ja.

A: maar eh, het is natuurlijk een heel spannend iets, van eh als een gemeente, buurgemeentes vraagt van, als een gemeente buurgemeentes vraagt mee te betalen aan, aan het afschrijven van...

V: mhm.

A: een gedeelte van, een bedrijventerreinontwikkeling, en het schrappen van harde plannen...

V: ja.

A: hoe men daar op zal reageren. En eh, nou ja dat weet ik ook niet...

V: da's inderdaad een hele, interessante verwachting.

A: ja, eh ik kan natuurlijk niet eh...

V: maar dat is ook eigenlijk...

A: in de toekomst kijken, maar dat is wel een open vraag, en eh, mijn gevoel zegt dat eh, weinig gemeentes daartoe bereid zullen zijn. Ook met het idee, waarom, als de economie anders gelopen was...

V: mhm.

A: hadden de gemeenten ook de revenuen gehad, van de ontwikkeling...

V: dus waarom zouden wij nu moeten meebetalen omdat jullie, ja, gegokt en verloren hebben?

A: ja.

V: ja oke.

A: ik verwacht dat dat toch de teneur zal zijn van de meeste gemeenten.

V: dus, ja, dat is een hele goeie vraag.

A: ik verwacht niet dat eh, zeker niet een gemeente als Heumen die eh, eigenlijk alleen lokale bedrijventerreinen heeft,

V: mhm, mhm.

A: En ook misschien wel, wie weet, nog in de toekomst zal moeten afschrijven, je kunt nooit weten, dat je dan eh, mee, meebetaald aan eh, ruimtelijke ontwikkelingen in andere gemeentes die eh, die de pech hebben gehad dat ze geen doorgang kunnen vinden. Ja dat eh, dat lijkt mij niet.

V: ja oke. Maar, dat zullen we echt in de toekomst moeten zien, want voorlopig kun je daar, echt geen voorspelling over maken.

A: nee, nee, zeker niet.

V: nou...

A prima.

V: heel erg bedankt.

A: geen dank.

-einde opname-